ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 14/3/2022

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ

2022 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 14 ވަނަ ޖަލްސާ

٢٣ صفر ١٤٤٤

19 ސެޕްޓެންބަރު 2022

(ހޯމަ ދުވަސް)

ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:02

ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 12:32

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު)

2022 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 14 ވަނަ ޖަލްސާ

19 ސެޕްޓެންބަރު 2022 (ހޯމަ ދުވަސް)

---

1. ޙަމްދު ޞަލަވާތް

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

بسم الله الرّحمن الرّحيم، الحمد لله والصّلاة والسّلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه. މަޖިލިސް ފެށުނީ.

2. ޖަލްސާގެ ޤާރީ އިއްވުން

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

މިއަދަކީ، 19 ސެޕްޓެންބަރު 2022 ވީ ހޯމަ ދުވަސް. 1444 ވަނަ އަހަރުގެ ޞަފަރު މަހުން 23 ވަނަ ދުވަސް. މިއީ އުތުރަ ނަކަތުން 13. އަޅުގަނޑުމެން އިށީނދެ މި ތިބީ، 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ ސާދަވަނަ ޖަލްސާގައި. މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ޙާޟިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 32 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ނުވަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ސަފަރުގައި، އަދި އެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ރަސްމީ ދަތުރުފުޅުގައި.

3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

މިއަދުގެ އެޖެންޑާއަކީ، އދ/14/3/2022.

4. ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން

ރިޕޯޓުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

އެޖެންޑާ އައިޓަމް 4- ރިޕޯޓުން އަންގާ އެންގުން.

4.1- ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 153 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކޮމިޓީން ފޮނުވާފައިވާ ސުންގަޑި އިޢުލާންކުރުން. ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީ؛ ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލު، ސުންގަޑީގައި 20 ސެޕްޓެންބަރު 2022.

ކުއްލި މައްސަލަ

ރިޕޯޓުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

މި ކުއްލި މައްސަލަ ލިބިފައިވަނީ. އެއީ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ކުއްލި މައްސަލައަކީ، މާފަނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ކުއްލި މައްސަލައެވެ. ކުރިއަށް ގެންދާން މައްސަލައެއް ނިންމުމަށް ގަވާއިދުގެ 177 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ގުރުއަތުލުމުން. އަޣުލަބިއްޔާ، އަމީން އާންމު އަރިހުން މި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންގޮސްދެއްވުމަށް އެދި ދަންނަވަން. (ގުރުއަތުލުމުން) ގުރުއަތުގައި މާފަނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުހައްމަދު ސަޢީދުގެ މައްސަލަ. އަޣުލަބިއްޔާ މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މާފަނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް.

މާފަނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުހައްމަދު ސަޢީދު ފާހަގަކޮށްލެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓުގެ ސަރަހައްދަކީ ކަންކަން އިތުރަށް ވަރުގަދަކުރުމަށް ސަރުކާރުން ޢަމަލުކުރައްވައި ހުށަހަޅާ ކުއްލި މައްސަލަ. ޝުކުރިއްޔާ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މައި ދޮރާށި ކަމަށް ވެފައި، ރާއްޖެއަށް ކޮންމެ ދުވަހަކު އަންނަ އެތައް ހާސް ފަތުރުވެރިންނާއި އަދި އެތަކެއް ރައްޔިތުން ކޮންމެ ދުވަހަކު ބޭނުންކުރަމުން އަންނަ އިޤުތިޞާދީ އެންމެ ބޮޑު މަންފާ ލިބޭ ތަނަކީ މިއީ، ދަރި ފަހުން ޝުކުރިއްޔާ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓުގެ ސަރަހައްދަކީ ނުރައްކާވާ ފަދަ ހާދިސާތައް ހިނގަފައިވާނު، ބައިނަލްއަޤްވާމީ އެއަރޕޯޓެއްގެ ގޮތުގައި މި ހާދިސާއާ ގުޅޭ ގޮތުން ކަންބޮޑުވާ ފަދަ ބިރުވެރި ފާހަގަކުރެވޭ ސާއިރާކޮށްފައިވާތަނާއި، އެ މަޢުލޫމާތު ބަޔާންކޮށްފައިވާ މި ހާދިސާ ހިނގުމުގެ ކުރިން ރައްކާތެރިކަމާ ބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފިކުރުތަކެއް ހިމާޔަތްކުރުމަށް، މި ހާދިސާ ހިނގުމުގެ ކުރިން އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވިފައިވާ ކަމަށާއި، އަދި މި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފުރުޞަތު މި ހާދިސާގެ އަސްލު ރިޕޯޓުގެ ބަދަލުގައި އޮތުން ނުކުރާ ކަމަށާއި، މިއީ ކޮށްވެސް ހިނގާފައިވާ ވަގަށް

ނުރައްކާތެރި ޢަމަލެއް ކަމާއި، އަދި މިކަމުގެ ބިރު އަވަށްޓެރި ބައެއް ޤައުމުތަކަށް ވެސް އޮތް ކަމަށް ހާމަކޮށްދެއްވި ހިނދު، އަދި މި ހާދިސާއާ ގުޅިގެން ޤައުމީ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވާގޮތުން އިންޑިޔާގެ ދެ މީހަކު ހައްޔަރުކޮށްފައިވާކަމަށް ފުލުހުން ހާމަކޮށްފައިވާއިރު، އަދި ޖާސޫސްކުރުމުގެ ކުށް ފުލުހުން ކޭސް ހުށަހަޅާގޮތަށްވާއިރު، އެކަމާ ގުޅޭ ހުރި ބަޔަކަށް ފުރައިގެންދިޔަކަން ވެސް ހާމަވެފައިވާއިރު، އެ މީހުން ދިވެހި ވިޔަސް ދުރުވެރިކަން އެއަރޕޯޓްގެ ކަންކަން ހިނގަމުންދިޔަ ގޮތް ތަޅުވާލުމަކީ ކަމަށް ވާނީއެވެ، ޚާއްޞަކޮށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވާފަދަ ޢަމަލެއް ހިނގާފައިވާ ބަލައި އެމީހުން ބަރޯސާވެރިވުމުގެތެރޭގައި އެއަރޕޯޓްގެ ސެކިއުރިޓީ ގޮތުން ފަރާތުގެ ކަންތައް، ކަސްޓަމްސާއި، އިމިގްރޭޝަނާއި، އެއަރޕޯޓްގެ ސެކިއުރިޓީއާއި، އަދި ފުލުހުންނާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ވެސް ޝާމިލު ކަމަށް ވާތީއާއި، މި ހާދިސާއާ ގުޅިގެން ފުލުހުންގެ ފަރާތުން އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި މިނިވަންކަމާއި ވެސް ތަޙުޤީޤުކުރެއްވުމަށް، އަދި މިކަމާ ގުޅުން ހުރި ކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް ސާފުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މި ތަޙުޤީޤު ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށް މި ވަގުތު ސާފުކޮށްދޭން، ހަމައެއާއެކު އެއަރޕޯޓްގައި ހިނގި ނުރައްކާތެރި ހާދިސާގެ ގުޅުން އަދިވެސް އެ ބަޔަކަށް ސަލާމަތީ ކަންކަން ހަރުދަނާކުރުމުގެ އިތުރު ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމަށް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 170 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި ކުއްލި މައްސަލަ އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަމެވެ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވޯޓުގެ ރަނގަބީލު ޖަހައްސަވައިދެއްވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 170 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ސައީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ކުއްލި މައްސަލަ، މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރުމަށް ދޭ ގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދެވިދާނެހެންވާ ގޮވާލަން ވޯޓަށް އެހުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	87
ހާޒިރުވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	41
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	06
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	34
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	40
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	21
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސްނުވޭ

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 170 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ހުށަހެޅުއްވާފައިވާ ކުއްލި މައްސަލަ، މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ އަދަދަކީ؛ 87. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވީ 41 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ފެންނަ ކަމަށް 6 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވޯޓުދެއްވި. ނުފެންނަ ކަމަށް 34 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވޯޓުދެއްވި. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދެއްވާ މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތީ 40 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވަނީ 21 ވޯޓު. އެހެންވީމާ، މި ކުއްލި މައްސަލަ ބަހުސްކުރުމަކަށް ފާސްއެއްނުވި.

5. ރިޕޯޓާއި ބަހުސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އެޖެންޑާ އައިޓަމް 5- ރިޕޯޓާއި ބަހުސް. ތުޅުސްދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2021 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަތީ ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނުގެ ޤާނޫނު) އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު. މި ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވާފައިވަނީ 7 ސެޕްޓެންބަރު 2022 ގައި ބޭއްވުނު، 2022 ވަނަ އަހަރުގެ 3 ވަނަ ދައުރުގެ 10ވަނަ ޖަލްސާގައި. މި ބިލު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީ ތުޅުސްދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީމް.

ތުޅުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2021 އަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަތީ ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނުގެ ޤާނޫނަށް ...ވަނަ އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު. މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ ކޯސްތަކާއި އުނިވަރސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް ބޭނުންވާ ޝަރުތުތައް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް ބަދަލުކޮށް، ފެންވަރު މަތިކުރުމުގެ ގޮތުން އަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ ކޯސްތަކުގެ ޤައުމީ ޤަބޫލުކުރުން ބަޔާންކޮށް، ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުތަކަށް އެކިއެކި ފެންވަރުގެ ސަނަދުތައް ދެވޭނެ ގޮތް އުނގަންނައިދިނުމުގެ ފުރުސަތު ހަމަޖެހުމާއި، އުނިވަރސިޓީގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓަރީކުރުމުގެ ޝަރުތުތަކާއި، ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުތައް ދަށުން ފެންވަރުގެ ތަޢުލީމީ ކޯސްތަކުގެ ސަނަދުތައް ދޫކުރުމުގެ ތަރުތީބުތައް ބަޔާންކޮށް ގެނެސްފައިވާ ބަދަލުތަކެވެ. ބިލުގައި ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާ މުޅިން އުވާލާ ތަޢުލީމީ މަރުކަޒު. ތޭރަ (ހ)އާއި (ށ). އަދި ގޮތުގައި މި ހުށަހަޅާ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތަޢުލީމީ ދަރަޖައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގުމުގެ ރަޖިސްޓްރޭޝަން ނުލިބި ހިންގައިފިނަމަ އެކަން ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުތަކުން ބަދަލުކުރުމަށް އެކަށީގެން 20 އަހަރުގެ ބަދަލުގައި 15 އަހަރަށް ކުރުކުރުމަށް. އަދި (ނ) އެއް، އެ މާއްދާގެ (އ) ކުރުގައި ހަމަޖެއްސުމާއި، އެ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ފަހަތަށް (ނ)، (ރ)، (ބ)، (ޅ)، (ކ) އަދި (ވ)ގެ ގޮތުގައި އަލުން މާއްދާތައް އިތުރުކުރުމަށް. 32- (ނ) ގައި ބަޔާންކުރެވޭ، ދާއިރާތަކާއި އަދި އެ ދާއިރާތަކުގެ ތަފާސީލު މަތީ 3 ދާއިރާއިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ސަނަދުގެ ފެންވަރުގެ ލެވެލް 7 އަދި ލެވެލް 9ގެ ސަނަދުތަކުގައި އެ ތަޢުލީމުގެ ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުތަކުން އެ ތަޢުލީމު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގުމުގެ ތަޢުލީމީ ވަނަވަރު ކަމަށް. އެ ދާއިރާތަކަކީ އާޓްސް އެންޑް ހިއުމަނިޓީޒް، އިންޖިނިއަރިންގް އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީ، ލައިފް ސައިންސް އެންޑް މެޑިސިން، ނެޗުރަލް ސައިންސަސް، ސޯޝަލް ސައިންސަސް. ދެވަނަ ސަރަހައްދުތަކުގެ އޮނިގަނޑު ލެވެލް 7 ކަމަށް ބުނެވިފައިވާ ޑިގްރީ ލެވެލް އަދި ލެވެލް 9 އާއި މާސްޓަރސް.

(ނ)ގައި މި ބުނާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދެވަނަ ސަރަހައްދު އޮނިގަނޑުގެ 7 ވަނަ އެއަރޕޯޓް މަތީ ލެވެލްގެ ޕީއެޗްޑީ ކޯސް ބައްޔަކުމާ ދަރަޖައިގެ 500 ކިލޯ މީޓަރު ތަޢުލީމާ ވަނަވަރު އެ ތަޢުލީމު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބަދަލުކުރަން ހުށަހަޅައިފި.

(ރ) ގައި ބުނާ، ބައިނަލްއަޤުވާމީ ދިވެހިރާއްޖޭ ރަޖިސްޓްރީގައި ބައިވެރިވާ ނުވަތަ އެޖެންސީ ރަޖިސްޓްރީގައި ދަރަޖަ ކުރުވިފައިވާ ނުވަތަ ޑިސްޓެންސް މެތަޑުގައި ދިވެހިރާއްޖެއިން ޕީއެޗްޑީ ފެންވަރުގެ އެ ތަޢުލީމުގައި މަދުވެގެން 5 އަހަރު ހިންގާފައިވާ ތަޢުލީމީ

އެ ތަން ވާންވާނީ އުނިވަރސިޓީއަކަށް ބަދަލުކުރަން ހުށަހަޅާއިރު. އަދި (ބ) ގައި މި ބުނަނީ، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގެ އުނިވަރސިޓީތައް ބައިވެރިވާ ޖަމާއަތްތަކުގެ މެންބަރުކަމުގެ ގޮތުގައި، ބައިނަލްއަޤުވާމީ ކޮލިޖު އެސޯސިއޭޝަންސް ޖަމާއަތްތަކުގެ މެންބަރުކަމުގެ ގޮތުގައި މަދުވެގެން 5 އަހަރު ހަރަކާތްތެރިވާ ކޯލެޖަކަށް ވާންވާނީ އުނިވަރސިޓީއަކަށް ބަދަލުކުރާއިރު. އަދި (ޅ) ގައި ބުނަނީ، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގެ އުނިވަރސިޓީތަކާއި ޖަމާއަތްތަކާ އެކު ބައިނަލްއަޤުވާމީ ފެންވަރުގެ ދިރާސާތައް ހިންގުމުގެ ތަޖުރިބާ ލިބިފައިވާ ކޯލެޖަކަށް ވާންވާނެ ކަމަށް. އަދި (ކ) ގައި ބުނަނީ، އެ ކޯލެޖްގެ އެކަޑެމިކް ސްޓާފުގެ ޢަދަދުގައި ޕީއެޗްޑީ ހުރި މީހުންގެ ތެރެއިން މަދުވެގެން 10% މުވައްޒަފުން ވާންވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ސަނަދު އޮނިގަނޑުގެ ލެވެލް 10؛ އާދެ! އެއީ ޕީ.އެޗް.ޑީ ލެވެލްގެ މުވައްޒަފުން ކަމަށް. އެއީ 100 މުދައްރިސުން ތިބި ނަމަ، 10 މުދައްރިސުން ވާންވާނީ ޕީ.އެޗް.ޑީ ހޯލްޑަރުންނަށް ކަމަށް. އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ބިލަށް ތާއީދުކުރައްވާނެ ކަމަށް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަނީ، މި ބިލުގެ ބަހުސްގެ ވަގުތުގެ ފުރުޞަތު. ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޖާބިރު.

ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޖާބިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑަށް ދެންމެ ހުށަހެޅިގެންދިޔަ ބިލުން އެނގިގެންދިޔައީ، މިހާ ކޯލެޖު އުނިވަރސިޓީއަކަށް ހެދޭ ވާހަކަދެއްކެވުން. އެހެންވީއިރުވެސް އެކަމާ. ދެން އެހެން ކުރަންޏާ އެހެން ވެސް ކުރާނީތޯ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމަ އެޑިއުކޭޝަނަލް ރާއްޖޭގައި މިނިސްޓްރީއެއް ވެސް ހުރީ. ކޮންކަމެއް ވަނީ؟ އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވި، ކާށިދޫގައި 11، 12 އަދި ޑިޕްލޮމާކޯސް 10 ކުދިން ތަމްރީންވެގެންނެވެ. ކާށިދޫގައި؛ އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓަރަށް ކާށިދޫގައި ތަޢުލީމު ދިނުމަށް ދެން އަޅުގަނޑު ކާށިދޫ ދާއިރާ މެންބަރު ހިއްސާކުރަންތޯ މި ރާއްޖޭގެ އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓަރާ ގުޅިގެން ކާށިދޫ ހިންގަނީތޯ؟ ސެކިއުރިޓީގެ ކޮންމެވެސް ބައެއް ގުޅުން ނަމަވެސް ކާށިދޫގައި 11، 12 އަދި ޑިޕްލޮމާކޯސްގެ ކުދިން ތަމްރީންކުރުމަށެވެ. ދައުލަތުން ފައިސާތައް ހޭދަކުރަނީއެވެ. ދެން ކޮބާ ހަމަ އެޑިއުކޭޝަންގެ ވާހަކަ. ހަމަ އެޑިއުކޭޝަންގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދަށަށްގޮސް ބައެއް ޖަރީ. ކޮބައިތޯއޭ ހަމަ އެޑިއުކޭޝަން އޮތީތޯ؟ އިންސާނުން ތަމްރީނުކުރުމުގައޭ؟ ކިޔަވައިގެން އިންސާނަކު މަސައްކަތް ކުރާނީ؛ މިތަނުން ތަމްރީނުވެ މިހާ ކޮބައިތޯ؟ ތަމްރީނުވާ މީހަކަށް މިތަނުން ވަޒީފާ ލިބޭނެ ކޮންމެ ނުވޭ. ރާއްޖޭގެ ހައްލުތަކުގެ ތެރެއިން ވަޒީފާގެ ބާބަށް އުފުއްދައިގެން

އުފެއްދުންތެރި ރައްޔިތަކު އުފައްދަން އެބަ ޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެންމެ ވިދާޅުވި، 17 ރުފިޔާއަށް ހަކުރު ޕްރޮޑަކްޝަނުވިއްޔާ ރުފިޔާއަށް. 17 ރުފިޔާއަށް ހަކުރުގެ އަގު ކަމަށް ހަމަޖެއްސަވާފައިވާތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާށް، އަޅުގަނޑުގެ ވެރިކަމުގައި ވަގުތީ ވަގުތަކަށް 7 ރުފިޔާއަށް ހަކުރު ތިރިވާން ކަމަށް. 7 ރުފިޔާއަށް ހަކުރު ގަންނަން ލިބޭނެ އިންޑިޔާ. އެއީ ޓްރޭޑަރުގެންވީ. ކާސިމް ތަރައްސަސްސް ދަނޑުވީ. ވިޔަފާރިކުރާފަރާތްތަކަށް. ހަމަ ހުށަހެޅުއްވުން މި ކަންކަމާ ވިސްނަންވީ. ކާސިމް ތަރައްސަސްސް ދަރަނި ލިބޭ ބެލެހެއްޓުން ހަމަ. ލިބޭން ހުރި ތަރައްގީ ކަމަކު ސަރުކާރު ހަމަ ސަރުކާރަކަށް ބޭނުންކުރަނީ ހަމަ ގޮތަކަށް ތެރެއިން ޕްރޮޑަކްޝަން ނުލިބޭ ގޮތަށް. އެކަމަ ހަމަ ހުރިހާ ކަމެއް ތިބޭފުޅުންގެ އަތަށް ހުވަފެން ފެނިއްޖެ. ކޮބާތޯ؛ އެންމެ ކުރިން ބަދަލުކުރި ވާރކް ސަރުކާރު ހަމަ ވިސްނަންޖެހޭ ކަންކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވިދާޅުވި ބަދަލުވާނީ ނުޖެހޭނެ ކުރިއަށް އެންމެ ބަދަލުވާނީ ބޭނުންކުރަނީ. ހިނގާނީ ރަނގަޅަށް. އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރާ ބަދަލުވާނީ ނުޖެހޭނެ އެންމެންނަށް. ޝުކުރިއްޔާ ވިދާޅުވީ، ބަދަލުވާނީ ނުޖެހޭ ވަރަށް ނާޒުކު ނުޖެހޭނެ. ޝުކުރިއްޔާ އެނދިވަޑައިގަންނަވާތީ ކާބަފައިން ހަދައިގެން 4 މީހުންގެ ތަރުތީބު އެއްބަސްވެގެން އެހެން ބަދަލުވާނީ ނުޖެހޭނެ؟ ޝުކުރިއްޔާ އެއްބާރު ނުލިބޭ ނުޖެހޭ ބަދަލުވާނީ ނުޖެހޭނެ ފެއްޓުނީ އެ ގޮސްފައި. ހަމަގައިމު ވެސް ޝުކުރިއްޔާ ވެސް ބޮޑުތަން ލިބޭނީ އެހަމަ ނުޖެހޭނެ. ހަމަ އެޅުވުނު ޝާހިދުން ފަދަފަދައި އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ވަރަށް ހަމަ އެޅުވުނު ޝާހިދު އެއްކޮށް މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މިއަދުވެސް ހަމަ އެޅުވުނު ޝާހިދު މިތާކު ނުނުންނަ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކާރިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ނަން ވިދާޅުވާއިރުގައި "އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު" އެހެން ވިދާޅުވުމުގައި ވިދާޅުވުން ގަވާއިދުގައި ރަނގަޅު ގޮތެއް.

ކާރިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިބްރާހީމް ނަޝީދާ އިއްޒަތްތެރިކަން ކަނޑައެޅުއްވީތީ. ޝުކުރިއްޔާ ކުރަން އިއްޒަތް މި ރިޔާސަތަށް. ރައްޔިތުންނަށް ހާދަ ނަގައިގެ އެއީ އިއްޒަތް. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި، މިހާ ރީތި މެންބަރުންނަކަށް ޝުކުރު އިއްޒަތް މި ދިރުމައި ކޮށް. ރައްޔިތުންނަށް ދިރުމައި ކޮށް އިއްޒަތްތެރިކަން. އިއްޒަތް ނަގަންވީ ޝުކުރިއްޔާ އަދުން. އަޅުގަނޑު އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދުނަޝީދު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރާއްޖޭގެ ބައެއް ކަންކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ގެންގޮސްދާކަން ވެސް ބަދަލުގެންނަން. ވަކި މިހާރަކަން ބަލައި ގެންދަން ހުރިގޮތާ މައްސަލަ އެއީ ވަރަށް ގޮސް ކަމެއް ނުނުންނާ. އޮތް.ޖީ.ޕީ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ނިޒާމާ ގުޅޭ ނުކުތާއަށް.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މަޖިލީސް ޗޭމްބަރ ތެރޭގައި ދެކެވެންޖެހޭނީ އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލަކާ ޚިލާފުނުވާ ވާހަކަ. ކަސީނޯގެ ވިޔަފާރީގެ ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލަކާ ޚިލާފު ކަމެއް. ސަމާލުކަމަށް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޖާބިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިހާރު އެ ދެއްކެވީ ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކައެއް. މި މަޖިލީސް ތަޅުމުގައި ކެސިނޯއަކާ ވާހަކަ ވަރަށް ސާފުކޮށް ދައްކަން އެބަޖެހޭ ކަމަށް. އެ ބޮޑުވާހަކަ ސާފުކޮށްލަދެއްވާށޭ އެ ވިދާޅުވީ. ޖިބާ ޚާރިޖާއި؛ އެ މަނިކުފާނުގެ ޚަބަރުތަކުގައި ކެސިނޯ ހިންގަމުންދާ ކަމަށް، މިހާރު ވެސް ރަޖިސްޓަރީކޮށް ބޯޓުސްޓްރީ ދާ ކަމަށް؛ އެ ވާހަކަ ރަނގަޅަށް ދެއްކޭނެ މި ކިޔަނީ. މި ރާއްޖޭގައި ކެސިނޯ ހިންގަމުންދަނީ ފުރަނައިން ފޮރުވިގެން ވެސް. ބަނގުރާ ވިއްކަމުންދަނީ. އިސްލާމިކް މިނިސްޓަރު ބަޔަކާއި، ކެސިނޯއާއި، ޢުރުމަކާއި، އެ ބައިބައި ނޫނިގެންގާ ޑުރާނގައި ހުރި އާޓެއްތަވެއް، އަލިމަސްދާ ސްޓަރަތޮން ހުއްޓިލައިޝަން ހަރަކާތްތައް. އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ތަކުރާރުކުރަނީ ތަކުރާރުކޮށްލަން ޖެހޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ހަމަ ހެޔޮފުރުޞަތުތަކުން ޓޫރިޒަމްގެ ކެސިނޯ އަޅަން ދޮރުގެ ގަވާއިދު ހަދައި، ގާނޫނު ހަދައި ދިފާޢިހުންނަން، އެ ޓޫރިޒަމްގައި ޒީރޯ ޓޮލަރެންސް އެބަ ޖެހޭ. އަދުރުން ޓެކްސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް 7 ރިޒޯޓެއްގައި ބަދަލުވެގެންދާނީ. މިހާރު އެކްސްޕޯޓުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ހަމަރު އެ ޖިހާދުޝަން ފެމިލީގައި މިކަން ކުރަންޖެހޭ. ރާއްޖޭއަށް ޒިޔާރަތް ކުރާ ދަރިންނާ ރާއްޖޭއަށް ނުރިހުން ކުރާތީ ވަރަށް ގާނޫނީގޮތުން ބައްޓަން ކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ސަރުކާރުން އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރޭ؛ ތ. އަތޮޅުން ގޭސްއަރި މި ބަނދަރު، ތ. އަތޮޅު 5 އަހަރުން ތަރައްޤީކުރަން. ކިހިނެއް ތަރައްޤީކުރަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ ތ. އަތޮޅު އައްސޭރިފަރަށް 12 އަހަރު ވަންޖެ ކުއްޔަށް ދީފަ.

ސަރުކާރާ ހަދަންޖެހޭ އެގްރީމެންޓެއް ނުހަދާ. އަދި ކިހިނާތޯ ތި. އަޅުގަ ބިން ބޭނުންކަން އޮންގެނީ، މަޝްވަރާ ބާއްވިފަތޯ؟ އާދޭ ކުރިން ކޮންމެކަމަކީ ތި. އަޅުގަ އޮޅޭ؟ ތި. އަޅުގަނޑު އިންވެސްޓްމަންޓްކުރަން އަންނަ ކޮންމެ ފުރުޞަތެއްގައި އެ މީހުންނަށް އިންވެސްޓްމަންޓްކުރެވޭ ގޮތަށް ހަމަހަމައަށް މި އުނދަގޫ. އަޅުގަ އަޅުގަނޑުގެއި މިތި ހަކުރާބި މީހުން، ގޮންޖެހިއްޖެ. އެހި އަޅުގަ އަޅުގަ...

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް.

<u>މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދައްކަވައިފައި:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2021 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ތަޢުލީމީ ތަޢުލީމުގެ ގާނޫނު)އަށް ...ވަނަ އިސްލާހު؛ ބިލު ހުށަހަޅާ ސަބަބެއް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި މި ވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ ކޮލެޖު، ޔުނިވަރސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް ބޭނުންވާ މައިގަނޑު ޝަރުތުތަކީ، އެ ތަންތަން ވަކި ފުއްދުމަކަށް ހިންގުމަށް ކަމަށް އޮތް އުސޫލު ބަޖެޓްކަމެއް، އެކަށީގެންވާ ފެސިލިޓީއެއްގައި ރަނގަޅު ހުނަރުވެރި ފުލްޓައިމް ލެކްޗަރަރުން ޤާބިލުކަން ބޭނުންވުމުގެ ގޮތުން ޔުނިވަރސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ ޝަރުތުތަކަކީ، ކޮލިޓީކަން ފުލްޓައިމް ހުނަރުވެރި ފެކަލްޓީ ރިޒާރވްކޮށް ކަނޑައަޅާ ޝަރުތުތަކެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެއްސުމެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ 2008ގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމަށް އައި ވަގުތުތަކާ އެއްކޮޅަށް. އެއީ ގައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއެއް އުފެއްދުން. އެކަން ކޮށްދިން. ޔުނިވަރސިޓީގެ މިހާރު ދަރިވަރުން؛ އެތައް ދަރިވަރުން ތަޢުލީމު ހާސިލުކޮށް އަދި ކިޔަވައިދެން ނުކުޅެދުނީ. ވެރިން ރިސަރޗް ސެންޓަރުން އެންމެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ފުރުސަތު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަންކަން އަޅުގަނޑު، 1000 މިލިއަން ދިއުން ތަން. މިއީ އަދި މިފަދަ އަޅުގަނޑުމެން ވެރިފުރާނައާ އެއްކޮށް މި ހައި، ބޮޑު އިޤްތިޞާދީ ނުވަތަ ނަ އިޤްތިޞާދު. އަޅުގަނޑުމެން މި ތަޢުލީމީގެ މަސްދަރުން ފާސްކޮށްދިން، ދާދި ފުރުސަތު މަޖިލީހުން ފުރުސަތު ކަމާ ކަމެއް ގޮތަށް މަސްލަހަތާ ބޭނުން ގެންދިޔައީ ފަސް އަޅުގަނޑުމެން ދެކުނު ރިސަރޗް ސެންޓަރު އިންސްޓިޓިއުޓް ބަދަލުކޮށް، އެކުރިން ފަސް ކުލަބިލަގެ ގޮތަށް ކުރިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ބާރުތަކާ ކުރިން ކުރިއަށްގެންދާ، ކުލަބަރުކުރަން ގާރޑިއަން ބާރުތަކާ ކުރިން؛ އެކަށީގެންވާ ފެލް ބައިވެރު ކުރިން އެބަ އުފެއްދީ. އެ ކުރިންގެ ބާރުތަކާ ސަލާމަތާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ރިޕޯ. ހަމަގައިމު ފަސް އަޅުގަނޑުމެން މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ

ރިސާޗުތަކަށް ނުވަތަ ޑޮކިއުމަންޓްތަކުގެ ދާއިރާ ފުރިން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ސްޓޭންޑަރޑް ބޭނުންވާ. މިހާރު ދުނިޔެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ސްޓޭންޑަޑުން ކުރު
މުއްދަތުތަކުގައި، 6 މަސްދުވަހަށް، 7 މަސްދުވަހަށް ބޭރުގެ ފަރާތްތަކެއް މި އަންނަނީ. ބިޒްނަސް ޓޫރިސްޓް ވިސާގައި
ނަމަވެސް އައިސް ވަޒީފާ އަދާކޮށްލާފައި ދަނީ. މުސާރަ ދެއްކުން ފަހަރަ ސަރުކާރުއްޔާ ޖެހޭގޮތް ދެ ހާލަތާ ޖެހޭގޮތް އުޅެނީ
ބިޒިނަސްގައި. އެހެންނަމަވެސް، ނޫ އިމިގްރޭޝަން ނުވަތަ ބޭރު އިޤްތިޞާދީ އަދުލުއިންސާފުގެ ސިޔާސަތުތަކުގެ ތެރޭގައި ވާހަކަ،
އަދުލުއިންސާފު ހިތްހަމަޖެހޭ ޕްރޮފެޝަނަލް ފެނިން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ތަޖުރިބާ ހޯދުމުގައި ހަމަޖެހުނުކަމެއް؟ ގައުމީ ސިޔާސަތު ބިނާކޮށް ސަރުކާރު
ވަޒީފާ ދިނީ. ބިނާކޮށް ސަރުކާރު ވަޒީފާ އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމާ އެބަ އުފެއްދި. އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމު މި ކުރުވުން ކޮންކަމަކުތޯ؟
ޕްރޮފެޝަނަލުން އުފެއްދުނީ. އެކަމަކު، އެ ޕްރޮފެޝަނަލުގެ ބޭނުމުގައި ނުހިފޭ. ކުރިން ނުކުތް ނުހުއްޓުނު. މިސާލަކަށް ދިވެހި އެބަ
ބަދަލުކުރާ ނިޒާމެއް ސަރުކާރުގެ ވެރިކަ. ކުރިއަށްދިޔަ، ފިޔަވަޅު، ބަޔާނުގެ؛ ފެނިން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޕްރޮފެޝަނަލް
އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ދިފާޢުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޙައްޤުތަކާ ނުވަތަ އެ ޖުޑީޝަލް ކުރިއަށްގެންދަން
ޕްރޮފެޝަނަލް ދިރާސާތައް ނުކުތަސް ސިފައިންގެ ސިޔާސަތަށް ބޭނުންވާ ކުރިއަށް ކޮއިމެ ދެކެވޭ ރަނގަޅު.
ޤާނޫނީ ނިޒާމެއްގެ އަދި ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމު ތަޖުރިބާކާރު އެއްގޮތް ގައުމުގައި ވަރަށް ބޮޑު،
މަރުކަ އަދާކުރަން މަރުކަޒުގައި ސަރުކާރުންދެވޭ ބޭނުން ޤަޢުމީ ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީގައި، އަސާސީކަން ކުރިކުރި މަރުކަޒު
ދިފާޢުގެ ނުވަތަ ދިނުމުގެ ތިމާވެށި ހިމާޔަތްކުރުމުގައި؟ ޤައުމު ސަރުކާރުގެ އެއީ ބިނާކޮށް ޒަރޫރީ ޤައުމު އެ ސަރުކާރަށް.
މަސައްކަތް ދިރުންތަކާ އެއްކަލަ ސަރުކާރުގެ ތަޖުރިބާ ޖަމާކުރަން އެ ކުރިއަށް، މައިންބަފައިން
ކުރިއަށް ތަރައްޤީ ހާސިލުކުރާ ގެއްލުމުންގޮސް ގައުމުގެ ސަރުކާރުން ކުރިއަށް ސަރުކާރު ކުރިއަށް ކުރީގެ
ތެރޭގައި އުފެދުނު ފަރާތް އަސާސީކަމާ ޚިދުމަތް. އެހެންނަމަވެސް، މި މަގު އެބަ ދަތިކަން ދިމާވާތީ ސަރުކާރުން. ކޮންފާކަމެ
ވަޒީފާއެއް ވޭތޯ؟ ޝަރުތު އެބަ އިންތިޒާމު. ޝަރީޢަތްގެ ނުކުމެ ބާރުވެރި؛ އަދުލުއިންސާފު އިމާރާތްކުރާ ދިރުން ދިފާޢުގެ
ޝަރީޢަތުގައި ހިނގާ އެންމެ ހުރި ފަހަރު، އަސާސީ.ގެ. ވިދާޅުވި، ތިމާވެށިކުރުން މި އުޅުނު ކޮޅުބުރުން
އިންޖީނިއަރުން ނުލިބިގެން. ސެކިއުރިޓީގެ ހާސް ކުރިން ރައްޔިތުންގެ ކުރުމަށް ކުރިއަށްދެވޭ
އުޅުނީ. ހަމަގައިމު ވޭތޯ ދިރާސާ ހާސް ޖަވާބު ތިބޭނެ އިންޖިނިއަރުން ވެސް. މިގޮތަށް އެބަ ހިމެނޭ އެ ދާއިރާތަކުން؛
އިތުރު ވަގުތުތަކެއް ދައުލަތުން އެހެން އިޖްތިމާޢީ ރައްޔިތު. މިގޮތަށް އެބަ ފާހަގަކުރެއްވި، އާބާދީ އެންމެ ހުރިހާނިގެ،
އިންޖިނިއަރިން އެންމެ ޖެހޭކަށްތިބީ. ފެނިން އިންޖިނިއަރުން ނުވަތަ ނަފާއާލާފައި ދާއިރާއިން ނުވަތަ ފެނިޖެހުމަށް ދާއިރާއިން
ތަޖުރިބާކާރު؛ މިއީ އަދުލުއިންސާފުގެ އެބަ އެހެންމެ ދުރުގެ. ދިރިއުޅުމަށް ވެސް މަސައްކަތްކުރުން. އެހެންނަމަވެސް،
އަދުލުއިންސާފު ފާހަގަކުރެވޭ، ޖަމާއަތް ދިރިއުޅުމަށް ދާއިރާ ފަހުން ދިރުންތައް ދާއިރާ ޖެހޭ ޝަރީޢަތްތަކާ ކިޔުން
ސޯޝަލް ނުކުތް ކުރަން އެ ފާހަގަކުރި ބައިވެރިވުން މިހާރު ވެސް ތަޖުރިބާ ޕްރޮފެޝަނަލް ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ހިސާބުން. އެހެންނަމަވެސް،

މި ބިލު ފާސްވެގެންދާއިރުގައި، މި އިސްލާހު ފާސްވެގެން ގޮއްސި ނަމަ މިއީ ރަނގަޅު އިސްލާހެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ޝުކުރިއްޔާ ކުރަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް. މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ކަށަވަރުކުރަންވީ ކަމަކީ، ރާއްޖޭގެ ޔުނިވަރސިޓީތަކުންނާއި ކޮލެޖްތަކުން ދާ ސަނަދަކީ އިމްތިޙާނު ހުރި، ދުނިޔެ ބަލައިގަންނަ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް ވަޒީފާދޭ ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި މަގުބޫލު ސަނަދެއް ކަމުގައި ހެދުމަށް. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ މި އޮތް ކްރައިޓީރިއާއާ ފުރި ކްރައިޓީރިއާއާއި ޓޫލްޖީ، ޔުނިވަރސިޓީއަކަށް ވެވޭނެ ހަމައަކަށް. އެއީ ގެނެވޭ އިސްލާހަކީ އަޅުގަނޑަށް އެހާ ތާއީދުކުރެވޭ އިސްލާހެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު ހަމައެކަނި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދުނިޔޭގައި ހުރި ޓޮޕް ޔުނިވަރސިޓީތަކަށް ބަދަލުވެގެން އައިއިރުގައި ވެސް އެ ޔުނިވަރސިޓީތަކުން ދާ ސަނަދުތަކަށް، އެކި ދެފަރާތުގައި ދޭ ސަނަދުތަކަކީ ބައިނަލްއަޤުވާމީ ދާއިރާގައި އަދި މުޅިން ގަބޫލުކުރާ ސަނަދުތަކެއް ވެސް ނޫނޭ. އެހެންނޫނިއްޔާ، އެ ކަންކަމަށް މަގުފަހިކުރަމުން އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ. ބަދަލުގައި ކްރައިޓީރިއާ ދަށްކުރި ފަރާތަކަށް ސަނަދުގެ ނުވަތަ ފެންވަރު ދަށްކުރުން. އެއީ ގަބޫލުކުރެވޭ ކަމެއް ނޫން. މިހާރު ނޫން ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހިރާ ޓްރާންސިޝަނަލް ސިސްޓަމާއި ޕްރޮގްރާމް ކަމަށް ހަދާފައި. އެއީ ގަބޫލުކުރެވޭ ކަމެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބޭނުންތެރިވަނީ، ރާއްޖެއިން ދޭ ތަޢުލީމުގެ ފެންވަރު މަތިކުރުމުގެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ނިޔަތަކީ ބައިނަލްއަޤުވާމީކުރުން. ބޭނުންވަނީ، ރާއްޖޭގެ ޓެކްނިކަލް ބައިނަލްއަޤުވާމީ ގޮތުން ގަބޫލުކުރާ މިންވަރަކަށް ތަޢުލީމުގެ ތަމްރީނުގެ ތަނަވަސްކަން ހޯދުން. އެ ކަމަށް މަގުފަހިކުރުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޔުނިވަރސިޓީއަށް ވެސް އިމްތިޙާނުކުރާ، އެ ފެންވަރެއް ކޮޅުން ހިފެހެއްޓިޔަ ތަޢުލީމީ ކަމަކަށް ހެދުން. އަޅުގަނޑުމެން ނަޒަރު މިހާރު މި ގާނޫނަކުން ގެނެސްދީ މި ހުރިހާ ކަމަކާ ހިމެނޭ ސަލާމަތް އެ ކަމަށް އިސްލާހުކުރުން. އަޅުގަނޑުމެން މި ފެންނަނީ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ސަރުކާރުން! ރާއްޖޭގައި އަދިވެސް ޓްރާންސިޝަނަލް ފެންވަރަށް ތަޢުލީމުދޭ ކޮލެޖްތަކާއި އިންސްޓިޓިއުޓް ކަނޑައެޅި

އިންތިޚާބުކުރެވިފައިވާ ނަމެވެ. ރާއްޖެ ކުރިއަރުވަމުންދާ ވަރަކަށް ރާއްޖޭގައި އެއީ ސިޔާހަތާއި މަސްވެރިކަމާއި ޓޫރިޒަމް ކަމަށް ވާހިނދު، އަދި ކޮންމެވެސް ގޮވަފުށްގައި އަދި އެގްރިކަލްޗަރ ވެސް އެބަ އޮތް. ދަނޑުވެރިކަން. މި ކަންކަމަށް އެކަށޭނަ މީހުން، ފަންނީ މީހުން ތަމްރީނުކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެން އިސްކަންދެނީ. އަޅުގަނޑުމެން ހޮސްޕިޓަލް ސުކޫލު ވެސް އެކަށީގެންވާ ވަރަކަށް ނުހިނގާ. ރާއްޖެއަށް ބޭނުންވާ އެކިއެކި މަގާމުތަކުގެ މީހުން، ޑޮކްޓަރުން އިންޑަސްޓްރީގައި މަސައްކަތްކުރާނެ ފަންނުވެރިން، އެސްޓޭކޭޓް ގަވަރމަންޓުގައި މަސައްކަތްކުރާނެ މީހުން، މާކެޓިން ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާނެ މީހުން، އެކައުންޓިން ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާނެ މީހުން، އޮޑިޓަރުން، މިގޮތަށް މަގާމުތަކަކަށް އެކަށީގެންވާ ވަރަކަށް މީހުންނެއް މިއަދަށް ހަމައަށް ވެސް ތަމްރީނުކުރެވިފައެއް ނުވެ. އެހެންކަމުން، ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ގިނަ ބިދޭސީން ތިބި ވަޒީފާތަކުގައި މިއަދު ވެސް ތިބީ ބޭރު މީހުންކަން އަޅުގަނޑު ހިތާމައާ އެކު ފާހަގަކުރަން. މި ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަނގަޅުކުރެވޭނީ، އަޅުގަނޑުމެން ތަޢުލީމީ ނިޒާމު މީހުން ހުނަރުވެރިކުރުވުމާއި، އަދި އަޅުގަނޑުމެން ތަޢުލީމީ ތަންތަނުގެ ފެންވަރު ހިފަހައްޓައިގެން. އިތުބާރުކުރެވޭ ގޮތަށް ހަދައިގެން. މިހާރު މި ތަނަށް ހުރިހާ ބިލެއް ފުރަތަމަ އެބަ ފާސްވެގެން ކުރުމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ އިޖްތިމާޢީ ތަރައްގީ. އެކަންކަން އެހެން ވެގެންނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، މިދެންނެވި ގޮތަށް ފުރާ ދާއިރާތަކުގައި ޓްރެއިނިންގ އިތުރުކުރުމާއި، ދަރިވަރުންގެ ދާއިރާތަކުގައި ޓްރެއިނިންގ އިތުރުކުރުމާއި، އަދި އެ މީހުންނަށް ގެނެސް ކޯސްތަކުން އެކަނި ނުކުންނަ އަތުގަދަކަމެއް ވަޒީފާއާ ދަސްކޮށްދިނުން. އެ މަގަށް ޓްރެއިނިންގ ކުރުވުން. އެކަމަށް ބޭނުންވާ ތަރުބިއްޔަތާއި ތަމްރީނު ދިނުން. ތަޢުލީމީ ދިނުމުގެ ނިޒާމު އެ ތަނެއް ބަދަލުކުރުން. އެ ކަންކަން ނުކުރެވި، އަސްލުކޮށްވެސް ފުރަތަމަ ފުރުޞަތުއަރުވައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒުވާނުން މިހާރު އޭގެ ހައިސިއްޔަތުން ފެށިގެން ވެސް ވާ ދަށް ހައިސިއްޔަތުން ބަދަލުކުރާ، ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި ބަދަލުތަކާ ގޮތް ބަލަހައްޓާ ވާނެ ހަމައެކަނި ރިސޯސް ހުރި ކަމެއް ނޫން. އެއީ ފުރަތަމަ ބައެއް ފިޔަވަޅެއް. އަދިވެސް ރަނގަޅުކުރެވޭނެ ކަމެއް. ފުރަތަމަ މަސައްކަތުގެ ބަދަލުތައް ގެނެސްގެން. އެހެންކަމުން މަސައްކަތްކުރާނީ. އެރުވުންތަކުގެ ދިރިއުޅުމަށް ސިއްހީ މަސައްކަތެއް އެއީ. ފުރަތަމަ ރަނގަޅުކުރެވޭނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ އިޤުތިޞާދު ދުވަސްވަރުގައި. އެ ސަރުކާރު ދަރުމަ ބަދަލުގެނެސް އަދި ރައްޔިތުން އިޤުތިޞާދީ ސަރުކާރަކަށް ވެގެންދިޔުން. ދައުލަތް ފުރުސަތަކީ ޖަވާބު ސިޔާސީއާ އިޤުތިޞާދީ ރައްޔިތު.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްގަދަ މެންބަރު. އިޙްތިރާމްގަދަ މެންބަރުންނަށް އަންގަވާލަދެއްވަން، މި ބިލުގައި މި ވަނީ ކޮމިޓީ، ދިރާސާކުރުމަށް ބަހުސްކުރުމާ ގުޅޭ ބަހުސް ގަޑިއިރު ހަމަވެއްޖެ. މީގެ ކުރީގައި ކޮމިޓީއެއް ދިރާސާކުރަމުންދާ

ބަދަލުކުރުމުގައި ޓޫރިސްޓްރިސޯޓްގެ ގޮތުގައި 20 އަހަރު ހިންގުމަށްފަހު އިންވެސްޓަރަށް ބަދަލުކުރެވޭނެ. މިގޮތަށް މި ބުނަނީ، އެ މުއްދަތު 15 އަހަރަށް ނުވަތަ 10 އަހަރަށް ބަދަލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ހުށަހެޅިފައި މި ވަނީ. އެހެނިހެން ރަށްރަށްތަކާން، މޯލްޑިވްސް ނޫސްވެރިކަމާ އިންވެސްޓްމަންޓް އަތުވެގެން އައީ 2009 ވަނަ އަހަރު. ދެން ހަމަ އެއާއިއެކުގައި ވަރަށް ގިނަ ޗަމީ ތަޢުލީމުދޭ ޓެރިޓަރީތަށް ހިންގުމުން އަނބުރާ 10، 15 އަހަރު މިހާރު ވެއްޖެ. އަދި އެ ތަންތަނުގައި ދެވޭ ތަޢުލީމާއި އަދި އެ ތަންތަނުން ނުރޭ ނަތީޖާ އަޅުގަނޑު ހިތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކޮމިޓީގައި ދިރާސާކުރައްވާނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރަޖަ ދެވޭއިރުގައި އެ ތަންތަނުން ދެވޭ އިރުޝާދު އެއީ، ދުރުންދޭ ތަޢުލީމުގެ ގޮތުގައި އޮންނަ އިރުޝާދުތަކަށް ވީމާ ނުވަތަ ފޯރުކޮށްދޭތަކަށް ވީމާ، ދުރުންދޭ ތަޢުލީމު، ޑިސްޓެންސް އެޑިއުކޭޝަން ފޯރުކޮށްދޭތަކަށް ވީމާ އެއިން ނުކުންނަ ނަތީޖާއާއި ފޯރުކޮށްދޭ ހިދުމަތެއްގައި ނުވަތަ ކޯސްޓްރަކްޝަނުގައި ދެވޭ ސިލަބަސް އިރުޝާދުން ނުކުންނަ ނަތީޖާ ތަފާތު ކަމަށްވޭ. އަދި ދާދި މިހާރުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ޓޫރިސްޓްރިސޯޓް އިންވެސްޓްމަންޓް ފަދަ އަދި ވިއްޔާ ޓެރިޓަރީ ފަދަ ދިރާސާއިން. އެ ބޮޑުވުން މި ނުކުތާތަކަށް ފޯކަސްކުރައްވާ. އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ބިލަށް ބަދަލުކުރައްވައިދިނުން ގެނެސްދޭއިރުގައި މިދިޔަދު ނުކުތާތަކަށް ފޯކަސްކުރައްވައިދިނުން ގެނދަވާނެ. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުގައި ޝުކުރުއަދާކުރަން ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް.

ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދަމީ ތަޢުލީމާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިޞްލާޙުގެ މަޤްޞަދު އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން ވަރަށް ބޮޑަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިރާސާކުރުމުގައި މި ވަޒީފާ ދާއިރާއަށް ވަރަށް ގިނަ ޓެރިޓަރީތަކުން، ވަރަށް ގިނަ އަހަރުތަކެއް ވަނީ ހުރި ޔުނިވަރސިޓީތަކަށް ޓެރިޓަރީ އެކަށީގެން ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު ތަޢުލީމު ހޯދަމުން ދިޔަ ގިނަ އިއްޔަ ހިންގާ. އަދި ބައެއް ޓެރިޓަރީތަކާ، ރައްޔިތުނ ފޯރުކޮށްދޭނެ އަދި ކުރިއަށް ދިޔުމަށް ގޮތަކަށް ހުރިހާ ކަމެއް ރަނގަޅުކޮށްދިނުމުގެ ފުރުސަތުތަކުގައި މި ދިރާސާކުރަނީ ގޮތަކަށް ދެނެގަތުމަށް އާއިލާ ޓެރިޓަރީތަކެއް ފަދަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަރާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ދިރާސާކުރުމުގައި އަޅުގަނޑަށް ގިނަ ފިކުރެއް މުއްދަތަށް. ޓެރިޓަރީގެ މުއްދަތު 15 އަހަރުދުވަހުގެ ނުވަތަ ބޭނުންވާ ރިޕޯޓެއް ވާ ޔުނިވަރސިޓީގެ ކޮލެޖެއް ބާރުދުވަހުގެ 10 އަހަރުދުވަހުގެ ފަރާތުން ޓެރިޓަރީއެއް ޔުނިވަރސިޓީގެ ކޮލެޖެއްގައި ރަނގަޅު ނުވަތަ ޔުނިވަރސިޓީގެ ރަނގަޅު ކޮލެޖެއްގައި މި ފަރާތް ލޮބުނާލި ފަރާތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ މި ބައިވެރިވެ، ފަތުރާފައިވާ ދާއިރާގެ ފަރާތުން މިދިޔަ ހިނދު ނިސްބަތްވާ ވާހަކަ. އެ ބައިވެރިވާ ދާއިރާގެ ޔުނިވަރސިޓީ ރިޕޯޓުތަކުގައި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ބަލައިގަތީ. ވަރަށް ބޮޑު ވަރަށް ދެއްކުމަށް.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މަތީ ތަޢުލީމުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި، ޔުނިވަރސިޓީތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ފަތުރުވެރިކަމަށް ބަރޯސާވެފައި އޮތް ޤައުމެއް. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަކި އާބާދީގެ ބޮޑު ބައެއް މި ވަނީ ޒުވާނުން ވެސް ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުން. އަޅުގަނޑުމެން މަތީ ތަޢުލީމުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުފެދިފައި މި ހުރި ވަޒީފާތަކަށް މީހުން ތައްޔާރުކުރުމުގެ ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޖަމާޢަތްތަކުން ވަކިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަށައިގެން ހުރި ވަޒީފާތައް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ، މި ވަޒީފާތަކާ ގުޅޭ ދިވެހިންނަށް އަރާނުލެވޭ ވަޒީފާތަކުގެ ގޮތުގައި ފެނުނު ވަޒީފާތަކެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިސާލަކަށް ފެހިވަރު. ފެހިވަރުގެ އެ ތަފާތުން ވަރަށް ގިނަ ބާޒާރުކާތް ވަޒީފާތައް އުފެދިފައި ހުރި، ތަޖުރިބާ ލިބޭ ރަނގަޅު ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ، އަދިވެސް ފެހިވަރުގައި މުސާރަ ދޭން ބޭނުންވާ ވަޒީފާތަކަށް ދިވެހިން ނުދާ ކަމެވެ. މިހާރު ފެހިވަރު ވެއްޓިފައި އޮންނަ ސަރަހައްދުތަކުގައި ދިވެހިންގެ ގޮތުގައި ގަބޫލުކުރެވޭ ޤައުމުތަކަކީ އަދިވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފަތުރުވެރިކަމުގެ އިންޖިނިއަރިންގ ފަދަ ވަޒީފާތަކުގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް ދިވެހިންނެއް ނެތް ކަމެވެ. ފަހެ ގިނަ ވަޒީފާތައް ވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފަރާތްތަކާ ވަކި ދެމެހެއްޓެނިވި ސިޔާސަތު ވަޒީފާތަކުގެ ކިބައިން ސުވާލު ކުރާ ތަނެއް ދިވެހިން ނުވަތަ ދިވެހިން ދިރާސާކޮށް ދަސްކޮށް ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނު ދިނުމުގެ ކޯސްތައް ހިންގަމުން. އެހެންނަމަވެސް، މަތީ ތަޢުލީމުގެ ކޯސްތަކުގެ ތެރެއިން ކޮބާ ވަޒީފާތަކުން ވަކި ފެހިވަރު ދާއިރާގެ ކޯސްތައް؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންނަމަވެސް، ފެހިވަރުގެ ވަޒީފާތަކަށް ދިވެހިން އަރައިގަނެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. ފެހިވަރުގެ ސިނާޢަތުގައި ވަކިވަކި ދާއިރާތަކުގެ މަސައްކަތް ކުރާ ބަޔަކަށް، ފަރާތްތައް ތަމްރީނުކުރުމަށް ޓެކްނިކަލް މަސައްކަތްތަކުގެ ދާއިރާގެ ކޯސްތައް ހުޅުވާލެވޭނެ ގޮތެއް ހޯދުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުގެ ވަޒީފާތަކުގައި، ވަޒީފާ ހޯދޭ ގޮތަށް ތަމްރީނު ދިނުމަކީ. ދިވެހިން، ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ ވަޒީފާތަކަށް ދިވެހިން ތަމްރީނުކުރެވެން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ފެންނަނީ، ގިނަ ބޭރުމީހުން ވަޒީފާގައި ތިބޭ ވަޒީފާތައް. އެ ވަޒީފާތަކާ ގުޅޭ ކޯސްތައް ތަމްރީނު ދިނުމަށް ސަރުކާރުން ވަޑައިގެންނެވުން. އެ ވަޒީފާތައް ދިވެހިން ފުރިހަމަކޮށް ދަސްކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދޭން ބޭނުން. އެ ވަޒީފާ ދިވެހިން ތަރައްޤީކުރުމުގެ ކޯސްތަކުގެ ތެރެއިން ވަޒީފާތަކުގެ އިންޖިނިއަރުން، ފަތުރުވެރިކަމުގެ އިންޖިނިއަރިންގ ކޯސްތަކެއް ހިންގާފައި ހުރިތޯ؟ މިއީ ހަމަ އެހެން ސުވާލެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު އެދެނީ، މިއީ ދިވެހިން ވަރަށް ގިނަ ފެހިވަރު ވަޒީފާތަކުގެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުން ނެރެން ޖެހޭ ވާހަކަ.

އަޅުގަނޑު މި ދަށްކަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ވަރަށް ހިތާމަޔާ އެކީ ދަންނަވަންޖެހެނީ، ޙާޟިރު ސުވާލަށް ބަދަލުތަކެއް އަންނަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ދަށްކަނީ ޤައުމު ބިނާކުރަން ޖުވާނުންތަކެއް ކިޔަވައިގެން ނުނިކޭ ވާހަކަ. މަތީ ތަޢުލީމާ އެކަށައި ޤައުމަށް ޚިދުމަތްކުރަން ނުނިކޭ ވާހަކަ މި ދަށްކަނީ. ޤައުމު، ޤައުމުގެ ގޮތުގައި އޮތުގެން ކަމަށް އަޅުގަނޑެގަން ގަދުފުރުކުރެވޭ ޖުވާނުންނަށް ވިޔަސް، އަދި އެހެން ފަރާތްތަކަކަށް ވިޔަސް މި ޤައުމު، ޤައުމުތަކުގެ ގޮތުގައި އޮތުގެން މި ޤައުމަށް ޚިދުމަތްކުރަނިވި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދާދި ދެންމެއަކު މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި ވަރަށް މުހިންމު މައްސަލައެއް. މި ޤައުމުގެ ކުރިމަގައި މި ޤައުމުގެ މުސްތަޤްބަލާ ގުޅިފައި އޮތް މައްސަލައެއް. ޤައުމުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމާ ގުޅިފައި އޮތް މައްސަލައެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިންޑިއާގެ ބަރަދު ހެލިކޮޕްޓަރާ އުޅެވާނެ މި ޤައުމުގެ މައި ދޮރޯށް، އެއަރޕޯޓަށް އަރައިގެން އުޅެނިކޮށް ކުރުކުރުން އަޅުއިޔ. ކުރުކުރުން އަލުވަދި ހަރަކާތްތަކައި ދިރާބާ އިންޑިއާއިން ޓެކްނިޝަނަ އައިސް ދިވެހި ފުރުޞަތު ބަރުބޯޓަރު ހިފުވަގައި ކުރި މަޖުބޫރުކަމެއް ސިއްރުކޮށްލައިގެން މިއަދު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވާނުވާ ވެސް ނޭނގޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާ ބިރުވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު މިތިބީ. މިކަމަށް މި ސަރުކާރު އެބޮޑުޖެހޭ ޖަވާބު އެޖެންސިކުރަން ޖަވާބުދާރީވާން މި އޮތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކޮން މުސްތަޤްބަލެއް ސިޔާސީ އަރުކާރު ފުރުވި މިކަހަލަ ކަންކަމަށް އެޖެންސީތަކުން ކުރުވާ ކަމަށް ވެސް ނަމަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިނިވަން ޤައުމުގެ ގޮތުގައި ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކާނީ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުރިވަރު ސިފައިން، ކޯސްޓްގާޑާ ވީ ހާލަތު ވެސް މި ތަނުގައި މިނިވަންކަމާ އެކުގައި އޮޕަރޭޓްކުރަމުން ތަންތަން ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިހިނެއްތޯ ދައްކާނީ؟ މިހިރީ. މިދެންނެވި، މި އޮތް ބޯޓު މައްސަލައާ އޮޕަރޭޓްވެގެން ސަރުކާރުން މި ހޯދީ. ހަމައެކަނި މި ޤައުމާ ގުދުރަތި، މި ޤައުމުގެ ޖޯގްރަފިކަލީ، މި ޤައުމުގެ ސަރަޙައްދީ ރައްކާތެރިކަމާއި، އަދި އަމާންކަމާ ޤައުމުތަކާ ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެނިމަލްއެގްރިކަލްޗަރު، މި މައްސަލައިގައި ޓީ.އެމް 104 ސީރިއަލްނަމްބަރުގެ ޕްލަޓްފޯމް ބޭސްކޮށްފައި ދޫ ކުރެވުނީ. އެއަރޕޯޓްގެ ތެރެއިން އަރައިގަތީ ހަމައެކަނި. އެހެންނަމަވެސް، ފަހުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝަހީދު، މުޙައްމަދު ޝަހީދުގެ މި މައްސަލައިގައި ވެސް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ އެއަރޕޯޓުން ހިނގާ ގޮތާއި އެއްވެސް މިހާރު އަދާހަމަކުރެއްވުމާ ވާހަކަ ނުވާ. މި ވިދާޅުވި ބަލާގޮތުގެ އެއްވެސް ވާހަކަ؛ އަޅުގަނޑު މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ސާފުކުރަމުއް. މި ބަލާގޮތުގެ އެއްވެސް ވާހަކަ ފެށުމު އެއީ ވާހަކަ ފަރަދަވެފައި ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް ކަންކަން ހިނގާފައި ހުރި ވާހަކަ

ވިދާޅުވާއިރުގައި ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް އެއާ ގުޅޭ ބަޔާނެއް ސާފުކޮށްދެއްވުން އެއީ އަޅުގަނޑު ހިތުން ބޭނުންވާ ކަމެއް. ޝުކުރިއްޔާ!

ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ރާގު ތި ހުރީ ހަމަ މި ކަންތައް އުއްބާލަން ބޭނުންވާ ސަރުކާރުގެ ރާގު ހުރި ގޮތަށް. އިންޑިއާގެ ރާގު ހުރި ގޮތަށް ތިހުރީ. ހަމަޔާރު...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކާށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް.

ކާށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މަތީ ތަޢުލީމުގެ ބިލަށް، މަތީ ތަޢުލީމުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މަތީ ތަޢުލީމު މި ސަރުކާރު އައިސް މަތީ ތަޢުލީމަށް ދޭ އަހައްމިއްޔަތުކަން އިތުރުވެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ފެންވަރު، ސަރުކާރުން ހިލޭ ކިޔަވައިދޭ ފެންވަރު ޖެހި ފެންވަރަށް ބަދަލުކުރުމާ ގުޅިގެން ބަޖެޓުގައި ގިނަ ކޮލެޖުތައް، އިންސްޓިޓިއުޝަންތައް ޔުނިވަރސިޓީއަކަށް ބަދަލުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރަމުން އަންނަ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދަނީ ފެންނަމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ރަނގަޅު ކަމެއް. ރަނގަޅު ކަމެއް މި ކަމަކީ. އެހެންނަމަވެސް، ކުރީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަވާފައިވާ ގޮތަށް. މި ތަންތަނުން ދެވޭ ތަޢުލީމު ވާން އެބަޖެހޭ ރައްޖޭގައި އޮންނަ ސިނާޢަތްތަކާ ގުޅުންހުރި، ފެންވަރު ރަނގަޅު ހަމަ ތަޢުލީމަކަށް. ހަމަ ތަޢުލީމުދެވެން ވާން އެބަ ޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވޮކޭޝަނަލް އާއި ވަޒީ، ޓެކްނިކަލް ދެވިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒަމާނުގައި ވެސް ދުރުންދޭ ތަޢުލީމު ދަން ފުރި. ޓެކްނިކަލް ސްކޫލްތަކުން ކުރިމަތީގައި ކިޔަވައިދިނުމުގެ ކަންތައްތައް ގެންދިޔަ. އެހެންވުމުގެ ސަބަބުން ބަޖެޓުގައި މި ފާސްކުރީ 2 އަހަރު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފީސް، އެހެން ޒަމާނުގައި އެއްގޮތަށް ނުވަތަ ހޯއްދަވާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދޫވާ ތަޢުލީމުގެ ފެންވަރު ދަށް ދެއްކުމުން. މިސާ ފަހަރަށް މި ހަމަ ކުށްތަކާއި ވަޒީފާގައި ދަށުމިސްކީން ނުވަތަ ވަޒީފާގެ ކުރިއަށްދާވުމުގެ މަސައްކަތުގައި ހަމަ ކުށްތަކާއި ނުވަތަ ޖެހިގެން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުން ފަހަރު ހަބަރުލިބޭ މި ބޭފުޅުން؛ ދަރިންނަށް ތަޢުލީމު އުނދަގޫ ފަރާތްތަކަށް ސްކޮލަރޝިޕް ކުރިމަތީ ނޫނިއްޔާ ޖެހޭބަ ހަމަ ފަރުން ވެސް ބޭނުންކުރާ ވަރަށް. މިއީ ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ދުރަ ކަމެއް. މިކަމުގެ ސަބަބުން

ތައުލީމުގެ އަގު ނުވަތަ ކޯލިޓީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެގެން އުޅެނީ. އިއްޔެ ރޭގަނޑު ރައީސް؛ އަސްލު ކަމަކީ، ބަޖެޓުގައި ހަރަދު އެޑިއުކޭޝަނަލް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ އިންސްޓިޓިއުޝަން ވާއިރު، އަދި މަތީ ތައުލީމުދޭ މިނިސްޓްރީން އަޅުގަނޑުމެންގެ މަތީ ތައުލީމު ބައްޗަންނަކާއިރު، އަދި މިތަނުން ހިލޭ އެހީގައި އެތައް ހާސް ކުދިންނަށް ކިޔަވަމުންދާއިރު ލޯނުގެ ގޮތުގައި އެތައް ބިލިއަންތަކެއް ހަރަދު ކުރަމުންދާއިރު، މި ހާލު ޖެހިލި ނުވަތަ މި ފަންޑުތަކަށް ނުވަތަ މި ދާއިރާތަކާ ރާއްޖެއަށް ބޭނުންތެރި، ރާއްޖޭގައި މުސްތަޤުބަލު ކަންތައްތަކަށް ތަމްރީނުކޮށް ބަހައްޓަން ވާން އުޅެނީ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅުކުރުގައި ހިނަ ބައެއް ވަޒީފާތަކާ ޖެހިލި ފަންވަރު؛ ސަރުކާރުތަކުގެ ތަރުތީބުގައި ދެވަނަ ހިމެނޭ. މާސްޓަރސް ހިމެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ދަރަޖަތަކަށް ނުވަތަ މި ތަނުތަނުން ފެންވަރުގެ މީހަކު ނުލިބެގެން އެތައް އަހަރެއް ވާން އެބަ ޖެހޭ. އެ ވަޒީފާ ގޮސް، ވަޒީފާ ގެއްލިގެންދާއިރު ފެސް ބައެއް؛ ރާއްޖޭގެ އުސްތާދު އޮންނަ ޓީޗަރުން 2 އަހަރެއް ވަންދެން ވަޒީފާއެއް އަތުވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެބަޖެހިކަން އެ ވަޒީފާ އުނިވެގެންދާ އެ ވަޒީފާއަކުން. އެހެންވީމާ، މި ތަނަށް މިދަންނަވާ ވަޒީފާއަށް ސަރުކާރަކަށް ފެންވަރުގެ ބޭފުޅަކު ނުލިބިގެން އެ ވަޒީފާ ގެއްލިގެން އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، މިކަމަކީ އަޅުގަނޑު ދާއިމީގޮތުގައި އަހަރެމެންނަށްވެސް ދެނެގަނެވޭ. މިއީ މައްސަލައެއް ކަމަށް ދަންނަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، ބައެއް ޖެހިލުމަށް ނުވަތަ ބައެއް ސުޕަވައިޒަރަކަށް، ބައެއް ތައުލީމީ ކޯސްތައް އެބަޖެހޭ މި ފަންނީ ނުވަތަ މިކަންކަމަށް ހަމަޖެހިލުން ޖަހާލި. ބައެއް ރަށްރަށުގައި ނުވަތަ ބައެއް ދާއިރާތަކުގައި މަސައްކަތްތެރިކަމުން ޝަރުޠުތަކާއި ނަމަވެސް އެބަ ޖެހޭ މިންވަރަށް ފަރާތްތަކުން. އެހެންނަމަވެސް ކަމަކީ ވަރަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ދޭ ހިދުމަތްތަކެއް ދިނުމުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ދަތިވެގެންދާނެ. ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ހިތުން ވާހަކަދައްކާލި އިއްޔެރޭ ދެންބުނުން ޒަމާން އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރައްޤީގައި މަސްއޫލިއްޔަތާ ޝަރީޢަތުން އަހައްމިއްޔަތުކަން ދިނުން އެބަ ޖެހޭ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގަން ޝަރީޢަތް ދާއިރާއަށް ބަޖެޓުގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ގޮތަކަށް ފެށި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ނޫން. އެހެންވީމާ، މިހާރު ކަންތައްތަކަން ބަލައިގެން މަތީ ތައުލީމުގެ ޚަރަދުތަކުގައި އަދި މަތީ ތައުލީމުގެ ލޯން އެލިޖިބިލިޓީގައި ނުވަތަ ކޯސްޓުގެ ބަޔަކަށް ހަޔަރ އެޑިޔުކޭޝަންގެ ކޯޓާ ސިސްޓަމެއް ގާއިމުކޮށްގެން ދިވެހި ދަރިވަރުންނަށް ޓެކްސްގެ ކަމުގައި އެކަން މިކަމަށް ބައިވެރިވުމުގެ ހަމަ ބަޖެޓް ދުވަހު ރާއްޖޭގެ އެހީ ދެއްވާ ކުރެވޭނެ ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމަށް ދެކޭތީ މިފަދަ ކަމެއް ކުރަން ބޭނުންތެރި ކޮށްދެއްވުން އެދި ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲ އަށް.

ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަތީ ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނުގެ ގާނޫނަށް އިސްލާހު ހުށަހެޅި ބަހުސްކުރެވެމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އަބަދުވެސް މި ދެކެވެނީ، ކޮންމެ ދައުރެއްގައި ވާހަކަދައްކަމުންދިޔަ ކަމުގައި ވިޔަސް، އަދި ކޮންމެ ފަދަ ބިލަކަށް ބަހުސްކުރެވުނުއިރު ކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އެ ކަންކަން ސިޔާސީކޮށްލައި، ކަމާ ނުބެހޭ އެހެން ވާހަކައެއް ދައްކައި ނުނި ވެއްޖެއްޔާ ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ވަސްވަރަކަމު ގެއްލުވައިލިވަރަކަން ބާކީ މަސައްކަތްކުރަމުންދާ މަންޒަރު. މިއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދެރަ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ ކުރިން ވާހަކަދެއްކެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އެއަރޕޯޓްގެ ހިނގައިދިޔަ ވާހަކައިން ޚާއްސަކޮށް ގޮތަށް ދެއްކެވި، މިހެން ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ރަނގަޅު ނުވުން މައްޗަށް ފިޔަވަޅުއަޅަމުންދިޔަ އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދެރަ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތާރީޚުގައި މިއަދު މި ދަނީ ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގައި ދިވެހި ޒުވާނުން އެތައް ވަރަކަށް ނިކަމެތިކަން، ބިކަސްކަން، އެ މިނިވަން ކަމާ ހުރި ޒުވާނުންނަށް ފުރުސަތު ނުލިބި ނިކަމެތިކަމުގެ ސަބަބުން ދޫކޮށްލާފައި ނިމުމެއް ގެނެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ތާރީޚުގައި މި ވަނީ ފަހަރަކު ހާލު ކުރިން ހުރި ގޮތް މަޖިލީހުގެ ނޫނީ ފުރަތަމަ ޖަލްސާތަކުގައި ފުރިހަމަ ދިރާސާ ކުރެވި، ޝަރުޢީ ބަލައިގަތުމާއި ކަމުގެ ހަމަތައް، އަދި ބަރާބަރު ބިނާ ކަމާބެހޭ ވަރަށް ސާފު ކުރެވޭ ފަދަ ގޮތަކަށް ކަމެއް ކަނޑައެޅުނު. މިއީ ކުރިން އޮތް ޙާލަތު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރު ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ޒުވާނުންނަށް ޢިލްމު ހޯދުމަށް މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ދީ، ތަޢުލީމީ ލޯނު ދެވޭނެ ގޮތަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަޖައްސައިދީ، އެ ޒުވާނުންނަށް ޚާއްސަ ފުރުސަތު ފަހިކޮށް ނިންމުން ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭގޮތުގައި ދެކެން ތިބޭ ޒުވާނުން މި ރަށްރަށުގައި ފުރުސަތު ނުލިބި ތިބި ދުވަސްވަރު މިހާރު ނިމިގެން މި ދަނީ. ބަޔަކު ވިސްނާ ހިސާބުން އެބަ ގަބޫލުކުރެވޭ ކަމަކަށް މި ސަރުކާރުން ފުރިހަމަ ފުރުސަތު ފަހިކޮށްދީފައި ވާކަން. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅުމުގެ ތެރޭގައި ޒުވާނުންނަށް ފުރުސަތު ދޭން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެއީ ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމަށް. ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ދުވަސްވަރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތިލި ދަތިތައް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޒުވާނުން އެނގޭނެ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު

ގާނޫނުތަކުން ފަހިކޮށްދޭ މަގުތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ އެތައް ދަރިވަރުންނަށް ކިޔަވަން އަންނަ ގޮތަކަށް ބަދަލުވެގެންދިޔުމަކީ އެއީ ހަމަ ތަޢުލީމުން ވެސް ކުރިއެރުމެއް ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކޯލިޖުތައް ގޮތުގައި ހިންގާ ތަކެއް ހިންގާތީ އަހަރުތަކެއް ވެގެންދިޔައިމާ ނޫނީ ޔުނިވަރސިޓީތަކަކަށް އަހަރު ދުވަހު ހިންގައި، އަދި ބައިނަލްއަޤުވާމީ މިންގަނޑުތަކަށް ފެތޭ ގޮތަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ސަރޓިފިކެޓް ހުރި ކަމަށް ވާނަމަ، ނޫނީ ބައެއް ރިސާޗްކުރާ ތަންތަނާ އެކު ނޫނީ ރިސަރޗްކުރާ ދިރާސާގެ ފެންވަރުގެ ތަންތަނާއެކު ވ މަސައްކަތްކުރުމާ މިންވަރުގައި ހިންގާކުންފުނި ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ވ ތަންތަން ޔުނިވަރސިޓީއަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ޗާޓަރ އޮތުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މުހިންމު ކަމެއް، އަދި ހަމަ ބޭނުންތެރި ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިދިޔަ އިސްލާޙުތަކާ އެކު އަދި ކުރީގެ ޔުނިވަރސިޓީތަކަށް ފެންވަރުދެނެގަތުމުގައި ވިސްނާފައިވާ ބައެއް ކަންކަން ވެސް އެބަހުރި ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން.

އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި މިއަދު މަދުން ނަމަވެސް އިސްލާމިކް ޔުނިވަރސިޓީން އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކިއެކި ޕްރޮގްރާމްތަކުން ފެށި އިސްލާމިކް ޔުނިވަރސިޓީ ވ މިހާރުގެ ފިޔަވަޅުތަކުން ހަރަދު ނޫނީ އެސޯސިއޭޓް ޑިގްރީ ހަރަދު ދިރިއުން ވ ކުރިއްސުރެ ނަހަމަ ފެންވަރުގައި، ނޫނީ ފައުންޑޭޝަން ވ ކުރިން އެހެން މިހުން ބޭސިކް ކޯސްތަކާއި އެސޯސިއޭޓް ޑިގްރީގެ ހަރަދު ވެސް ހިނގައިގެން ސަޓިފިކެޓް ކޯސްތަކުގެ މަސައްކަތް ކުރެވުނު މަސްއޫލު. މިއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއަދުގެ ގާނޫނުން މަސްލަޙަތުގައި ހުރި ކަމެއް. އަދި އިސްލާމިކް ޔުނިވަރސިޓީން މިދިޔަ ކަންކަން ކުރިއަށް ވެސް ކުރުމުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިފައި ހުރި ކަމެއް. އަދި މިދިޔަ ކަންކަން ކޮންޓްރޯލް ފަރާތްތަކުގެ ފަރާތުން، މިދާއިރާގެ ކުރުމަށް ފަރާތުން ކޮންޓްރޯލް ފަރާތްތަކުން ވެސް އެ ކުރަނީ ކުރެވޭ ކަމުގައި ގާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަންކަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ މިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ދުވަސްތަކުގައި، ނޫނީ ފައްސިއާރާ ކަރެކްޓަރުން ދަރިވަރުން ނިމިގެން ނިކުމެވުނު، ނޫނީ ފައްސިއާރާ މިދިޔަ ހަރުމަސްދުން ނިސްބަތް ސަޓިފިކެޓް ގާނޫނުތަކަށް، ވ ކުރިން ހިއްވަ ކާކު ފެންވަރު ވ ކުރިން ގައިގައި ހުރިކަން އެއީ މިއަދުގެ ބައިވެރިވުން ފަރާތަކުން ދަރިވަރުންގެ ކުރިއެރުމެއް ކަމެއް. ގާނޫނުން ވ ފަރާތަކުން ޚާއްޞަކޮށްފައި އެކި ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ އަޅުގަނޑު

ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ގާނޫނުތަކަށް އިސްލާހުގެނައުމުން، އަދި ގާނޫނުތަކަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމުން އަދި އިހަށްދުވަހު ހުށަހަޅާފައި ވެސް ރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ ރާއްޖޭގެ އަސާސީ ގާނޫނުން ބޭނުންވާ ރައްޔިތުންނަށް ހެދިފައިވާ ހުރިހާ ކަމެއް، މިހާރު ހިނގަމުން ދާ ގާނޫނުތަކަށް ބަދަލު ގެނެސް ގާނޫނުތަކަށް މަސްލަހަތު ދިނުމަށް ކުރިއަށްދިޔުމުގެ ބޭނުންވާ ގާނޫނަކީ ކޮބާތޯ؟ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އުފައްދަންޖެހޭ ސުވާލެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު ވެސް ބޭނުން ފަރުވާތެރިވެ، އަދި މިހާރު ވެސް ބޭނުން ބޭނުމެއް، ދެވޭ ސަޓިފިކެޓް ވ ދެވެން ހަމަ އެ ފަރާތުން، ނޫނީ ފައްޖެހިއާރާ ވ އިންގިރޭސި ކުރީގެ ނޫނީ ފައްޖެހިއާރާ މިދިޔަ ފާހަގަކުރަން ހަމައެކަނި ވ ކުރީގެ ކުރިއަށް ނޫނީ އެހެން ވ ކުރީގައި ހުރި ފެންވަރުގެ ބޭނުންކުރަމުންދާ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ

ގޮތުގައި މުހިންމު ކަމެއް، ބޭނުންތެރި ކަމެއް. އިޖްތިމާޢީ ރައްކާ؛ އަމިއްލަ ގޮތުން ކުރަނީ، މިފަންޑަށް އިސްތިހާރު ގެންނަން މިއަދު ރަނގަޅު އިސްތިހާރުގެ ގޮތުގައި. އަދި ކުރިން ބެލެވޭ ޤާނޫނީ ބަދަލުތައް ގެނައީ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ނިސްބަތުން ބެލުމަށް 15 އަހަރަށް ވުރެނުދާނެ ފަރާތަކުން ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އަމިއްލަ ދާއިރާތަކުން ދީ ހަމަ ރަނގަޅު އިސްތިހާރު. އެހެންވީމާ، މި އިސްތިހާރު އަމިއްލަ ތައްޔާރު އެކަމަށް ވަނަ ދާއިރާތަކުން ސަރުކާރުން.

<u>ދިރާސާތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:</u>

ސަރުކާރުން އިޖްތިމާޢީ ޕެންޝަނު. އަމިއްލަ މިހާރު މި ފަންޑަށްޓަކައި ހަރަކާތް ދާއިރާގެ އިޖްތިމާޢީ ޕެންޝަނު އަސާސީ ސަޕްލިމަން.

<u>ހަރަކާތް ދާއިރާގެ ޕެންޝަނު އަސާސީ ސަޕްލިމް ފާހަގަކޮށްލެވުން:</u>

ސަރުކާރުން އިޖްތިމާޢީ ރައްކާ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަދު ބައެއްގެ ބޮޑެތިވެސް ގާނޫނަށް ތުރުސްޓު ދާއިރާގެ އިޖްތިމާޢީ ޕެންޝަނު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިސްތިހާރުގައި އިޖްތިމާޢީ ރައްކާ، އަމިއްލަ ވަކި ބެލެހެއްޓުން. މައިގަނޑު ގޮތުގައި ދެ ކަމެއް އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުގެ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިސްތިހާރު ކަމަށް. ދުރަގެޅަ ކަމަކީ، ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިސްތިހާރު. މިހާރު މަތީ ބެލެހެއްޓުމާ ބެހޭ ޤާނޫނު ބެހޭ ގޮތުން، ކުރެވޭތީ ގޮތުގައި ރިޓަޔަރމަންޓް 20 އަހަރު ހިނގަން އެބަޖެހޭ ޕެންޝަންސްކީމަކަށް ބަދަލުވުމަށް. މިފަދަ ހުށަހެޅުމަށް އޮތް އިސްތިހާރުން އެ މުސްކުޅި ކުރުމުގެ ބޭނުން ބާރުއަޅުއްވާން މި ދަނީ. ވަނަވަރު އަހަރުގެ މުސްކުޅިން ނަމަވެ ދިޔަ އަހަރުގެ މުސްކުޅިން ކަމެއްކުރުމުގެ ޕެންޝަނަރ ސްކީމަކަށް ބަދަލުވުމަށް ގޮތަށް އިސްތިހާރު މި ގެންނަނީ. އަނެއް ނުކުތާއަކީ އަމިއްލަ ދާއިރާ މި ފަންޑަށް، މި މާއްދާގެ (ށ) އަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިހާރު. މިހާރު ގާނޫނު އޮތް ގޮތުން ހެދުމަށްދިނުމުގެ މިންވަރުގެ ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު އޮންނަނީ މިނިސްޓްރީއަށް ދީފަ. އެހެންނަމަވެސް، މި ހުށަހެޅުމާއި އިސްތިހާރުން މިނިސްޓްރީއަށް ދީފައިވާ އޮތް ބާރު ގާނޫނުން ބަދަލުކުރަން މި އޮތީ ހުށަހަޅާފަ. އަމިއްލަ ދާއިރާގެ ގޮތުގައި އަމިއްލަ ފަންޑުން ބަރުސާކުރުމާ މިގޮތަށް. މިނިސްޓްރީއަށް އެ ބާރު ދިނުމަށް ދޫކޮށްލާފައި ޤާނޫނުގައި އޮންނަން ޖެހޭތަ؟ އެ ހަމަޖެހޭ ގޮތް ގޮތުން ގެންނަން ބަދަލެއް ގެނައުމަށް ބާރު ދިނުމަށް ހުށަހެޅިފައި ޤާނޫނުގައި އޮންނަން ޖެހޭތަ، ނުވަތަ ގާނޫނުގައި އަމިއްލަ ފަންޑަށް ވަކިވަކި ކަނޑައަޅައިދީފައި ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު އެމް ސަރުކާރުގެ ގޮތުގައި ބާރުވެރިކަން ޤާނޫނުގައި އޮންނަން ޖެހޭތަ؟ އަމިއްލަ ފަންޑުން ބަރުސާކުރުމާ ކަމެއް. މިހާރު ހުށަހަޅާފައި އެއް އިސްތިހާރަކީ ބަދަލުކުރުމަށް، ސަރުކާރުގެ ޕެންޝަނަށް ހިންގުމުގެ ފަރާތް އަދި ބޯޑަށްވެސް ކުރެވޭ ވިޔަފާރި، އަދި ރެގިއުލޭޓަރީ ބަލަހައްޓާ އަދާކުރާ ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ދިނުމަށް، އަދި ހައިސިއްޔަތުން

ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތަކަކީ އެކަމުގެ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ފަންނީ ޤާބިލުކަން ހުރި ފަރާތްތަކެއްކަން ކަށަވަރުކުރުމުގެ ގޮތުން
ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަރުޠުތަކާއި އަގުގަނޑަށް ފާހަގަ މި ކުރެވުނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޔުނިވަރސިޓީއަކީ މަތީ ތަޢުލީމު
ދިނުމުގެ އެންމެ މުހިންމު އެއް މުއައްސަސާ ކަމަށް ވާއިރުގައި، ޔުނިވަރސިޓީއަކަށް އަގުގަނޑުން ލައިސަންސް ދޫކުރާއިރުގައި
އެ ބެލުމުގައި ހުންނަންޖެހޭ ވަކި މިންގަނޑުތަކާއި، އުސޫލުތަކާއި، ޝަރުޠުތަކެއް. އަގުގަނޑަށް އަދިވެސް ފުރަ މި
ކަމަށް ބަޔާންކުރާއިރުގައި، ކިހާ އަދަދެއްގެ ދާއިމީ ފެކަލްޓީސް އެ ބެލުމުގައި ހިމެނުނުތޯ؟ މިހާރު ވަރަށް ގިނައިން
އަގުގަނޑުތަކުން ފެންނަ އެއް ކަމަކީ، ޔުނިވަރސިޓީތަކުން ފީސް؛ ހާއިބަސްޓާރު ކޯސްތަކުގެ ބަދަލު ޔުނިވަރސިޓީތަކުން ޖުމްލަ
ބައިވެރިވުން ވަޒީފާއެއްގެ ގޮތުގައި ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކަކުން އާމްދަނީ ހޯދުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ކުރަމުން އަންނަ ކަމެވެ.
އެހެންނަމަވެސް، ޔުނިވަރސިޓީއެއްގެ ފުރަތަމަ ބޮޑު ކުރިއަރައި ތަރައްގީގައި އަގުގަނޑު ގަވާއިދުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުގައި
ނުވަތަ ފެންވަރުގެ މިންގަނޑުގެ ތަޢުލީމީ އަގުގަނޑުން ޖާގާ ދާއިމީ ފެކަލްޓީސްގެ އަދަދު ބަރާބަރުކަން
ހިފެހެއްޓެންޖެހޭނެތޯއި، އަދި ކޯސް ފެންވަރުތަކުގެ، ކޯސްބަރަށް އެ ތަންތަނުގައި މިނިމަމް ސްޓާފިންގެ ގޮތުގައި
ބެހެއްޓެންޖެހޭނެ ކަސޭހަރަގެންޖެހެން. އަދި ހަމަ އެއާއެކީގައި ދާއިމީ މުދައްރިސުންގެ އަދަދު އަދި ފަރާތްތަކުން ފުރިހަމަ
މުވައްޒަފުން ބެހެއްޓޭނެ މިންގަނޑު އެބަ ބަލަހައްޓަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޖަވާބަކަށް މި އަހަރު ބަޖެޓާ
އެކުގައި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ވީސް މިނިޓް ގެ ބަޔަކަށްވެސް. ގާބިލު ގޮތްތަކުގައި ފަހިކޮށްދިނުމާ މިހާރު
ހަމަ ވަރަށް އާންމުވެފައިވާ އަޅުގަނޑު ކަމެއް. ހުނިވަރސިޓީތަކުގައި ރިސަރޗްކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޑިގްރީއާއި، އަދި
ފެށި ހަމަ އަދި ގޮތުން ރަނގަޅު ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ވަކި ސިޔާސަތުތަކެއް ދެކެވޭނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން
ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. މުވައްޒަފުން ހަމަޖެހިގެން ޓޫރިޒަމް ރަނގަޅު ކުރުމަށް ދަރިވަރުންނާ
އެކުގައި ކޯސްތަކުގައި ހިއްސާވާ ގޮތަށް ވިސްނާ މިގޮތަށް އަޅުގަނޑު ހިތަށް ތާއީދު ދަރިވަރުން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް؛ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ދަރިވަރުންނަށް ވަޒީފާގެއްގައި ހިނގާ
އެންމެ ރަނގަޅު އެންމެ ފައިދާހުރި މަސްލަހަތު، ދިވެހި ދަރިވަރުންނަށް ހިތްވަރުދެވޭ މަސްލަހަތު. އެ މަސްލަހަތު އެންމެ
ޖާމިޢާތަކާ އެކު އެންމެ ރަނގަޅަށް ކުރިއަށް މި ދަނީ ވެސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަދަދުތަކަށް ބަލާއިރު ބަލައިލާއިރުގައި
މިހާތަނަށް 15197 ދަރިވަރުންނަށް ހިލޭ ޑިގްރީ މި ސަރުކާރުން ފުރުޞަތު ދީފި. އާދައިގެ ރަށްތަކުން 5113 ދަރިވަރުން ހިލޭ
ނިންމައި، މިހާރު ވަނީ ފުރިހަމަކޮށްގައި އެބަ މަސައްކަތްކުރަމުންދޭ. 1986 ދަރިވަރުން ދެންގެ އެހީގައި ރާއްޖޭން ބޭރުގައި
ހިލޭވުން އެބަދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވަރަށް ދުއި ލޯނު؛ ހިލޭ ދިނަމަށް މަގުފަހި މި ބޯޓަރީ ވެސް ހަމަ މި ސަރުކާރުން.
އިންޓްރެސްޓް ރޭޓް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ދެފަހަރު ފޯރިއެރ އާދި 5%. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު 1% އަށް
ދަށްކޮށްދީފައި މި ވަނީ. 468 ދަރިވަރަކު ދުނިޔޭގެ 20 ފަހުމުގެއަށް މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރަމުން އެބަދޭ. އިއްޒަތްތެރި

ރައީސް؛ ފުރަތަމަފަހަރަށް އަޑުގަސްދެވުނުނަން މި ރާއްޖޭގައި ފެނިގެންދިޔައީ ތައުލީމާ ބެހޭ ގާނޫނެއް. ފުރަތަމަ ފަހަރަށް އަޑުގަސްދެވުނުނަން މި ރާއްޖޭގައި ފެނިގެންދިޔައީ މަތީ ތައުލީމާ ބެހޭ ގާނޫނެއް. ފުރަތަމަ ފަހަރަށް އަޑުގަސްދެވުނުނަން ފެނިގެން މި ދިޔައީ ޓެކްނިކަލް ހިންގުން މިނިވަންކޮށް، ނޭޝަނަލް ޓެކްނިކަލް އިސްލާމިކް ޓެކްނިކަލް އަމިއްލަ ފައިސާއިން ތެރެއިން، އަމިއްލަ ސިޔާސަތުތަކާއި މަތިން ހިނގުމުން ގޮތަށް ގާނޫނުތައް އިސްލާހުކުރެވި، އެ ތަންތަނަށް މަގުފަހިކޮށް މި ދެވުނީ ވަސީލަތް ފުރަތަމަ ފަހަރަށް ހަމަ މި ސަރުކާރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޑުގަސްދެ ވަޑައިގަތުމަށް ގޮތްގައި، މަތީ ތައުލީމުގެ މި ކުރީގެ އިންސްޓިޓިއުޝަންތަކާ ގުޅޭ އަހަރުތަކެއް ފަހުން އޭގެ ވަރަށް ރަނގަޅު އިންޑަސްޓްރީއެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ލިބިގެންދާނެ އިންޑަސްޓްރީތަކެއް. އަޑުގަސްދެ ނިންމާލުމުން ތަންތަނާއި ބޭނުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ތަޢުލީމީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަތީ ތައުލީމުގެ ގާނޫނަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްލާހު ބަލައިގަތުން އެންމެ ރަނގަޅު ކަމަށް އަޑުގަސްދެކަށް ފެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޑުގަސްދެވުނު އިތުރަށް އެކި ފަރާތްތަކުގެ މަޝްވަރާކޮށް، ކަންކަން އިސްލާހުކުރުމަށްފަހު ކަމަށް އަޑުގަސްދަށް ފެންނަނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޑުގަސްދެ މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖާބިރު މަޙްމޫދަށް.

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖާބިރު މަޙްމޫދު ވާހަކަދައްކަވައިފި:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަތީ ތައުލީމުގެ ގާނޫނަށް ތަޢުލީމީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް ނަސީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މި އިސްލާހުތަކަށް އަޑުގަސްދެ ތާއީދުކުރާ ގޮތުގައި ކުރީ ނިޒާމުގައި މަތީ ތައުލީމު ރަނގަޅު ފެންވަރުގައި އަދި ޤަވާއިދުން ގޮތުން ދަރިވަރުންނަށް ލިބޭނެ ގޮތް ހަމަޖެއްސެވިއިރު ނިޒާމުގައި ހުރަހަށްފައިވާ އިސްލާހުތަކެއް. އެހެންކަމުން، މި އިސްލާހުތަކުގެ ހުރަހަށްފައިވާ؛ މި ހުރަހަށްފައިވާ ހުރަހަށްއަޅައިވާ އަޑުގަސްދެ ބަލައިގަންނަން. އެހެންނަމަވެސް، މި އިސްލާހުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ފުރާ ދާއިރާތަކުގައި މަޝްވަރާކުރުމަކީ އަޑުގަސްދެ ވެސް އެދޭ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރު މި ހުރަހަށްފައިވާ އިސްލާހުގެ ތެރެއިން އެންމެ މުހިއްމު އެއް އިސްލާހުއްގެ ގޮތުގައި މި ފާހަގަކުރެވޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ ކޯޑެއް އުނިވަރސިޓީއާއި ބެދިފައިވާގޮތުން ނުވަތަ އުނިވަރސިޓީގައި ފެންވަރު އެއްވެސް ފަދަ މަތީ ތައުލީމު ދޭ ތަނަކުން، އެ ކޮންމެ 20 ނަހަރު

ވަންދެން މެދުނުކެނޑި ރާއްޖޭގައި ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމާއި މަދަރުސާތަކުގެ ގޮތުގައި ޚިދުމަތުގެ ބަދަލުގައި، 15 އަހަރުގެ މުއްދަތަކަށް އެ ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމާއި މުއްދަތު ކުޑަކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްލާހު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެގޮތުން އެކަން ހުށަހަޅާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި 2 ކަމެއް، 3 ކަމެއް އެބަ ވާންޖެހޭ. ގާނޫނުގައި މިހާރު ވެސް ބަޔާންކޮށްފައި މި ވަނީ، އެމް.ޑީ.އާރް.އޭ ސަރަހައްދު ފިޔަވާ 7، އެއީ އަތޮޅުތެރޭ ގެސްޓްހައުސް ފިޔަވާގެ 500 ސޫޓުބެޑުން ނުވަތަ ދަރިވަރުން އެކަށަ މަދަރުސާއެއްގައި ކިޔަވަމުންދާނަމަ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅައިލާ ގޮތުގައި އަދި ދަރާތަކުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި އަދަދު ބަދަލުވާނެކަން. 1000 އަށް ވުރެ ގިނަ ދަރިވަރުން އެ މަދަރުސާތަކުން އެމް.ޑީ.އާރް.އޭ ފިޔަވާ، ސަރަހައްދު ފިޔަވާ 7، އެއީ އަތޮޅުތެރޭ ގެސްޓްހައުސް ފިޔަވާގައި ކިޔަވަމުންދާނަމަކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އަހަރުގެ މުއްދަތު ކުޑަކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ، ތަޢުލީމީ އަހަރުގެ މުއްދަތު ކުޑަކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ، ޓީޗަރުން ފުރިހަމަ ކަމެއް. އަދި އެހާއިރު އެ ތަންތަނުގައި ބޭނުންކުރާ ދުއްވާލުމުތަކުގައި ވެސް އަދި ޑިސްޓްރިކްޓް ހޮސްޕިޓަލްތަކުގައި ޖެނެރަލް ފުރިހަމަކޮށް ހިފާފައި ތިބޭ ނުވަތަ ސަރަހައްދު ހޮސްޕިޓަލްތަކުގައި ތިބޭ މުވައްޒަފުން ވަކި އަދަދަކަށް ޑިސްޓްރިކްޓް ހޮސްޕިޓަލްތަކުގައި ތިބޭނަމަ ޝަރުތުތަކާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަދި ދުވަސްވަމުންދާއިރު ނަގާނު ކުރިއަށް އޮތް 10، 15 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑެކަން ގެނެސްދެވޭނެތޯ އަދި ބައެއް ހޮސްޕިޓަލްތަކުގައި ދިރާސާގެ ކަރުދާސް ހޮސްޕިޓަލްތަކުގައި މި ޚިދުމަތަށް ބޭނުންވާ ފަދަ މުވައްޒަފުން؛ ޑޮކްޓަރުން ފަދަ ބޭނުންވާ ފަދަ ދިޔަ މުވައްޒަފުން ފަދަ އަދަދަށް ހަމައަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަސޭހަވާނެ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ދިރާސާކޮށްފައި މިހާރު މި ގާނޫނަށް ހުށަހަޅައިލަން އިސްލާހު އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގަންނަ ކަމަށް ވަންޏާ، 15 އަހަރުގެ މުއްދަތަކަށް ތަޢުލީމީގެ ފަދަ ދަށްކުރާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ޑޮކްޓަރުން ފަދަ ބޭނުންވާ ފަދަ މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު ކަނޑައެޅޭނެ ގޮތަކަށް. އެއީ 10% އިން 15%އަށް އިތުރުވާނެ ގޮތަށް އަދަދެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އަދި ހަމައެއާއެކު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ހުސްފުރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެކެނީ ފަރުވާގެ ބަޔަކަށްކޮށްލުން، ޚިދުމަތް މުވައްޒަފުންގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރާ އަދަދު ވެސް ކަނޑައެޅެން ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށް ދެކެން. އެއީ ވެސް 15% އަށް ވުރެ ބޮޑު އަދަދަކަށް ވާންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެވަނައަކަށް މި ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްލާހު؛ އެއީ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް، ޑޮކްޓަރުން ނުވަތަ ހޮސްޕިޓަލް؛ އެ ޑޮކްޓަރުން ބޭރުގެ ހޮސްޕިޓަލަކާ ގުޅިގެން ހިންގާ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް ދާއިރާއެއްގެ؛ ހެލްތު ސެކްޓަރ މި ގާނޫނުގައި؛ މިހާރު މި ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްލާހުގައި އެބަ އޮތް 5 ދާއިރާއެއް ފަރުވާކުރުމުގައި އޮބްސް އެންޑް ގައިނެކޮލޮޖީ، އިންޓަރނަލް މެޑިސިން އެންޑް ޕީޑިއެޓްރިކްސް، ޖެނެރަލް ސަރޖަރީ އެންޑް މެޑިސިން، ނަރސިންގް ސަރޖަރީ އެންޑް ސައިކިއެޓްރީ ވެސް އެބަ އޮތް 5 ދާއިރާއެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގާނޫނުގައި ވެސް ދާއިރާތަކެއް ސްޕެޝަލިސްޓް ނުވަތަ ވަކިން ކަނޑައެޅިގެން ބަހާލާނުވާގޮތުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑު

ދުވަސް، މި އިސްލާހު އަންނަނީ؛ މި އިސްލާހު މިގޮތަށް ގެނައުން ބޭއްދުލުވި ނޫން ކަމަށް. ހަޤީޤަތުގައި މި ބިނާވެންޖެހޭނީ، މި އިސްލާހު ބިނާވެންޖެހޭނީ، ނޭޝަނަލް ޖޫރިސްޑިކް އެންޓް ސޮލިޑް ޝޯޓޭޖް ލިސްޓުގައި ބައިނަލްއަޤްވާމީ އެ ވާ ދާއިރާތަކެއް. އަދި ގާނޫނުގައި މިގޮތަށް ބާރުދެއްވުމުން އޮޅޭ ދިމިގުލުވާ ދިމިގުލުދަކެއް ވެސް ވާނުން ކަމަށް އަޑުއަހަމުން ދުރާލާ ކުރިގައި ގާނޫނުގައި އެއް ގޮތަށް ބާރުވެސް ފުރިހަމަ ވާހަކަ އަޑުއަހާ ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އިސްލާހުގެ ސަބަބުން ނިކުންނާނެ ނަތީޖާއަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިތުރު ޓެރަރިސްޓުނާއި ގައިމުވެގެންދިއުން ކަމަށް ވަނީ، އަދި ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ޒުވާނުން އަޑިއަށް ޖަރާތަކުން ޓެރަރިސްޓުނާއި ގައިމުވުން ކަމަށް ވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހާރު ސަރުކާރުން މި ކުރިއަށް ގެންދާ ޖަސްޓިސްއެކަން، ބައެއްފަހަރު ގާއިމުކުރަން މި ކުރަމުންދާ ހުރިހާ ވަރަށް ބޮޑު ހިތާމަ ފާޅުކުރަން. ހިތި ޖެހިއަސް ކުރިމަތިލާ ކުރިއަށް ގެންދާ ސިޔާސީ ތަކުލީފު އިން ގެންދާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހާރުވެސް 2019 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 976 މީހަކުން ކުރިމަތި ލާފައި ގެއިގަޔާއި ތަހުލީލު ހާސިލުކޮށްފައި ޤާނޫނީ ގޮތުން ޓެރަރިޒަމް. މިއަހަރުގެ ނިޔަލަށް މިހާތަނަށް 153 މީހަކުން ހަމަ ގޮތެއްގައި. މި އިސްލާހުގެ ސަބަބުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ހަމަހަމަ ލިބިގެން އަންނާނެ ކަމަށް އަޑުއަހަމުން ގެންދާނެ ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޕޯޓަށް ވޯޓަށް އެހުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޑުއަހަމުން މިހާރު މި ފުރުސަތުގައި ކަމިޓީ ރިޕޯޓުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު. ކަމިޓީ ރިޕޯޓުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

<u>ކަމިޓީ ރިޕޯޓުގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިތުރު ގެނުވައި ޢިލްމު އުސޫލުތަކާ މިއީ ދިވެހި ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ލިބިގެންވާ އެއްވެސް ޙައްޤެއް ހައްޤު ކަމަށް އެކަމުގެ ވަގުތުމުގެ ފަރާތުން އަދާލުވާ ސިޔާސަތު ޝަރުޢީ ނޫން، އެ ފުރުސަތު މި ގާއިމުގެ ސިވިލް ޙައްޤުތަކަށް ހިމެނޭ ބެރުމަނި ފުރުސަތުގެ ފަރާތުން ފަރާތަކުން ފަހަރަކު. މިކަހަލަ އެކަމުގެ ފުރުސަތު ވެސް އެކިއެކި ފަރާތުން މިހާރު ފެނިގެން މިކަހަލަ ރޯމް މަޤްސަދު ތަދު އޮތަސް ވެރިކަމުގައި ރިޔާ ހަރަކާތްތަކުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލުގެ މައިގަނޑު ބޭނުމަކީ ގޮތުގައި އަޑުއަހަމުން ފަރާތްތަކުގެ މުސާރަ 20 އަހަރުގެ މުއްދަތަށް ހިއްސާކުރަން ފަރާތުގައި ޤާނޫނުގެ ބަދަލުތައް ގެނެސްދިނުމަށް މި އަހަރު ފުރުސަތު 15 އަހަރަށް ކުރަން ލިބިގަތުމަށް، އެ ކަމެއްގެ ފުރުސަތު، ކުރިއަށް ސިފަކުރާ މަސައްކަތް، ޝަރުއީ ގޮތުން ޢަދުލުއިންސާފުގެ ދާއިރާގައި ޤާނޫނުގެ ބަދަލުތަކުގެ ފުރުސަތު ލިބިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޑުއަހަމުން ހިފަހައްޓާ އަށް ކޮށް އިސްލާހުގެ

ދޫނުން ކަންތައްތަކުގެ ނުވަތަ މި ބިލުގެ މައިގަނޑު މަގުސަދަކީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީ މަޝްވަރާތަކުގައި އަދި މިއަދުވެސް ވެސް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މި ދާއިރާގެ ފަންނާނުން ނުވަތަ އިސް ބޭފުޅުންނާ ވާހަކަދައްކާފައި، އިލްމީ ގޮތުން ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލު އެއްކޮށް މި ބިލު މަޝްވަރާކުރުމުގައި އިތުރަށް ހަރުދަނާކޮށްގެން މި ބިލާއިގެން ކުރިއަށް ދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މުހިންމު ހަމަ ރަނގަޅު ކަމެއް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑު ދަރަނިވެރިވާން ބޭނުން އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ދައުލަތް ހަމަ ތަރައްޤީގެ ފަރާތަށް. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އޮތީ، މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގައި، އޭޝިޔާއަށް އަޅުގަނޑުމެން ނަޒަރު ހިންގައިލާއިރު ވެސް އާބާދީގެ ނިސްބަތުން ހަމަ ތަރައްޤީވެ އެންމެ ގިނައިން ނުވަތަ އެންމެ ބޮޑު އަދަދަކުން ތަރައްޤީވެ ސިސްޓަމްތަކުގައި ޗީނު ދިވެހިން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރައްޤީ ނިޒާމުގެ މައްސަލައެއްކަމީ ނުވަތަ ތަރައްޤީ ޒާތީ ކަންކަމުގެ ކޮން ހިސާބެއްގައި ކޮން މައްސަލައެއްތޯ މި އުޅެނީ، ތަރައްޤީ ނިޒާމުން ވަޒީފާގެ މާރަށްތަން؛ ޖެހޭނީ ނިންމާލުމައް، މާލޭޖެހެން ނިންމާލުމަށް އަދި އެ ގޮތުގެ ނިންމާލުމަށް ވެސް ވަޒީފާގެ މާރަށްތަން ނުހުށަހެޅުމުގައި ދީން މި ދިމާވާ މައްސަލަތަށް. އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެން މި ދަނީ، ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކުން ވެސް އަދި ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރުގެ އޮފީސްތަކުން ވެސް ޖިންސާތަކުން ކުޑަކަން. މިއީ މިހެން ހުރި ދިމާވާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިވޭ އަދި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ތައްޔާރު ޖިންސުން އެބަ ތިބި. އަޅުގައި ސެކްޓަރުތަކުގައި އެބަ ހުރި. ޖެހޭ ތިބިތާ އެބަ ތިބި. ބައިވަރު އެބަ ތިބި. މިއަދު އެ ދާއިރާ ޓޫރިޒަމް ވެސް ނަގަމުން. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތައްޔާރު ނިޒާމު ކުރިއަރުވަންޖެހޭ ނިސްބަތަށް އަޅުގަނޑު ނަޒަރު ހިންގައިލާއިރު މިދިޔަ އަހަރު ވެސް 700 އަށް ވުރެ ގިނަ ދަރިވަރުން ބޭރު 10 ގައި ހެދުނު. މިއީ އަދި ރައްޔިތުންގެ ތާރީހުގައި ރެކޯޑެއް. އެހެންވީމާ، އެޖެންސީތަކުން ސިވިލް ހުރިކޮށްފަ އެ ޚިދުމަތް އަދި އެ ޚިދުމަތް ކުރިއަރުވަން އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން އޮޅޭ ފުރަތަ މި ނަތީޖާއަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ތައްޔާރު ނިމުމަކަށް ގެނެސް ވަޒީފާއަށް ނުކުމެ އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖެ މަސައްކަތްތެރިން، މިހާ މިހާގެ ޖިންސާ، އެ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި އެކަ އަތާރުކުރެވޭނެ؟ އެކަ ޖާގަ މި ސިފައިގެ ކަންތައް. މިހެން މި ފަހި، ރައްޔިތުން ބޭނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ގިނައިން އެކަ ދިމާވާ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، ހުއްޓުމެއްނެތި އަޅުގަނޑަށް ވެސް މަސައްކަތުގެ ދާއިރާގައި އުޅޭ މީހަކަށް ފޮނި، ހަމަ އަމިއްލަ ބޭރުބޮޑެން ވެސް އަޅުގަނޑު މި ފަރާތް ހިއްސާކޮށްލަން ބޭނުން. މަސްދަރުއްދުރު، ޖިންސާތުގެ އަޅުގަނޑުމެން އެދެވިސް މައްސަލަތަކެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތާރީޚުގައި ޖާގަދޫގެ ހަޔަވަނީ ހުއްޓުމެއް ވަރަށް ބޮޑު. މި ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން އެކަ ޖާގަ ފުރަތަކަން، ހާލަތުގެބަލާން ކަންކަމުގެ ތަރައްޤީކުރުމުގެ ހަމައެކަނި ނިޒާމުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖާގަދެނި ދިއުމަކީ ނުހުރީ ޖާގަދީ ކުރުމުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ޖާގަދެވޭތޯ ބަލާކަށް ދޭންޖެހޭ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ މިހެން މި ދައުލަތުގައި، ނިސްބަތުން

އެންމެ ތަޢުލީމީ ޒުވާނުން ތިބި ޤައުމަކަށްވީ ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ބޮޑެތި އިންޑަސްޓްރީގައި، ހާއްސަކޮށް ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރުގައި މެޖޯރިޓީ ވަޒީފާގެ ބާޒާރުގައި ހިއްސާކުރަމުން މި ދަނީ ބޭރު މީހުން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރުގެ އެހެން ދިމަދިމާލުގައި ވެސް ހަމަ ގިނައިން މި ތިބީ ބޮޑު މުސާރަ ލިބޭ، ގިނަ އިނާޔަތް ލިބޭ މަގާމުތަކުގައި ބޭރު މީހުން. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމުގެ ނިޒާމު؛ ހާއްސަކޮށް ފަންނީ ތަޢުލީމުގެ ނިޒާމު އަޅުގަނޑުމެން ބައްޓަންކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ދިރާސާތަކެއް ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ޕްލޭންތަކެއް ހަދަން. އެ ޕްލޭންތަކުގެ އަލީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒުވާނުންގެ ހުނަރު ބޮޑުކޮށް، އެ މީހުންގެ ޕްރޮފެޝަނަލިޒަމް މި ދާއިރާގައި ލިބޭނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އެ ނިޒާމު ތަރައްޤީކުރުމަށް ބަޖެޓު ހޭދަކޮށްގެން މަސައްކަތްކުރަން. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ އަދި ފުރަގަސްކުރަން ދަތިން ނުކުތާތައް އެބަ އޮތް. އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާވާ އަބަދުވެސް އިދާރާގެ ޒިންމާތަކުން ގޮތަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ، އެމް.ޑީ.ޕީއަކީ ޒުވާނުން ބައެއް. އެހެންނަމަވެސް އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، އަޅުގަނޑު ފުރަގަސްކުރަން ބޭނުން؛ މި ޒަމާނުގެ ބޭނުންތަކާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަރުވާދީގެން އިސްލާމިކް ބޭންކިން ހުޅުވިގެން ދިޔައީ މަސައްކަތްކުރެވޭ ގޮތް ފިކުރުގައި. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފުރަތަމަ ފިކުރުގައި. އެހެންވީމާ، ކަންކަން؛ ރައްޔިތުންނަށް ބަދަލުކޮށް އެއްވާރަށް ހިއްސާ ވަރަށް މަސައްކަތްކުރަމުން ފެނިގެން ދިޔައީ ފުރުޞަތު، ފެނިގެން ދިޔައީ ކަންކަން ކުރަމުންދާ ދެއްކެވި އެމް.ޑީ.ޕީއިން ބަދަލުގެނައި މި ދައުރުގައި އިސްލާމީ ބެންކިން ހިއްސާކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދިނުން މަސައްކަތްކުރެވޭ ގޮތް މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެން އެބަ ދޭ. އެހެންވީމާ، ކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް ސިޔާސީ މަގުސަދުތަކެއް، ބަދަލުގެނައުމުގައި، ހާއްސަކޮށް ދިރިއުޅުމުގެ ނަޒަރިއްޔާތުން މިއަދު މަސައްކަތްކުރަމުން މި ފުރުޞަތު ބަދަލުކުރުމަށް އެ ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް އެހެން ހިނގާ އަޅުގަނޑު ވާހަކަތަށް ބޮޑުކޮށް އިސްލާމީ ބެންކިން، ވަރަށް ބޮޑުތަކާ ބޮޑުވެރިކަން އަޅުގަނޑުމެން. އެއީ ދަންވަރު ބޮޑުވިލު ސަޅި ބޮޑެތި؛ ދިރިއުޅުމުގެ އެކިކަހަލަ ސިޔާސަތު، އިޤްތިޞާދީ މިއަދު އެ ދަނީ އެކިކަހަލަ ހިނގަމުން. އެކަމު ސަބަބަ އިޤްތިޞާދީ މިއަދު ރާއްޖޭގެ ހާލަތު ރަނގަޅު އެބަ ހުރި. މަސްތޮޅުކަރު ކުޑައަށް އެ ދަނީ އަޅުގަނޑުމެން. މިއީ މި ރާއްޖޭގެ ބިމުގައި ވެސް ނުހިނގާ ގޮތް، ހާއްސަކޮށް އެ ދާއިރާގެ ބޮޑުވިލު ނިޒާމުގެ އިންވެސްޓްމަންޓު ރައްޔިތުންނަށް ސިޔާސަތު ހިނގާ ސަރުކާރުން ކުރަމުންދާ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން އަޙްމަދަށް.

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވުމުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމްތަކާއި ގުޅޭ ބިލެއް އަޅުގަނޑު ފެނޭ ގާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ހުށަހެޅުމަކީ މި ރޭގަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މިގެ ކުރީ ޙަވާލާތްތަކުގައި ވަކިން ބަލާފައި ވަޒީފާއާ ގުޅިފައިވާ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ފާހަގަކުރަން ބޭނުން. އެކި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެއް ހުރި ސަރުކާރުގެ ބައެއް މުއައްސަސާތަކުން ދަތުރުތައް ކުރަމުން ގެންދަނީ، ވީއިރު ވެސް ދަތުރުފަތުރުގެ ޚިދުމަތް ދޭ ކުންފުނިތަކުގައި ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ މީހުން މަސައްކަތް ކުރަމުން. އެ މަސައްކަތް ކުރާ ބޭފުޅުންގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން ބޭނުންތަކެއް ޤާނޫނީ ގޮތުން ބަލަން ޖެހޭ، އަދި މިއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ސަރުކާރުން ވަޒީފާ ދޭ ހުރިހާ މަޤާމްތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަކި ވަޒީފާއެއް ކަށަވަރު ކޮށްދިނުމުގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދަން ޖެހޭ ރައްޔިތުންނަށް، މި ބިލް މަޖިލީހުން ފާސްކުރެވޭނީ. މި ބިލުގައި ވަޒީފާ ދިނުމުގެ ކުރިން ވަޒީފާއާ ގުޅޭ އެކި ކަންކަން ބަލާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ބަލާ ގޮތުގައި ވަޒީފާތަކުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ރަނގަޅަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ގާނޫނެއް ބޭނުންވޭ، އެ ގާނޫނެއްގައި ވަކި މިންގަނޑެއް ކަނޑައަޅާފައި ހުރުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް. އަދި ވަޒީފާތަކުގައި ތިބޭ މުވައްޒަފުންނަށް ވަކި ޤާނޫނީ ހިމާޔަތެއް ލިބިދޭން ޖެހޭ. ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކުގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމަކީ ވެސް މުހިއްމު ކަމެއް. ވަޒީފާ ދިނުމުގައި ވާންޖެހޭ ހަމަތައް އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅަން ޖެހޭ. ވަޒީފާތަކުގައި ވެސް މިހާރު ބޭރުގެ މީހުން ގިނައިން މަސައްކަތް ކުރަމުން ދާތީ، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ވަޒީފާތަކަށް ނުރައްކާ ކުރިމަތިވަމުންދާ. އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން ޖެހޭ ގޮތަކީ ރައްޔިތުން މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވާ މިންވަރު އިތުރުކުރުމަށް، ދައުލަތުގެ ވަޒީފާތަކުގައި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ގިނަކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރަން ޖެހޭނެ.

ވާހަކަދެއްކެވިއަރިކަސް އަޑުގަނޑު ދުރާގޮތުގައި ހަލުވިއް ނޫނޫން. ހަމަލު ހުދަން މަސައްކަތްކުރިމަ ވާނީ. އަޑުގަނޑު މި ދުށްނުވި، މިސާލަކަށް ޖެހޭ ހަމަތަ ބައިވަރު ވަޑައިގެންފިއްޔާ އަބަ އިއްޔާއަލްކަރު. ދުނިޔޭގެ ވާހަކައާ ބޭނުމްސްކަށް ޖެހުނީ ފެއިލްވުމަކުގައި، އެއަރޕޯޓުތަކުގައި ޔާރިފުޖެހިންނަން؛ އަޑުގަނޑުގެން މިހާރު ތަޖުރިބާ ހާސިލުކުރަން ދުނިޔޭގެ އެއްވަނަ ހުރި ދަރިވަރު ތިރާހަމަކުރު، ފަސޭހަ އަހަރު ވާއިދުގައި މިހާރު ވަޅުފާއި ރިޔާސަތު. އެ ކުއްލިގެ ޝުއޫރު ހަމައި އެބަ ބަރުބާދުވި. ބޭގެ ބަދަލުގައި އަޑުގަނޑުގެ އެއްގޮތް އެކުވެރިން އިހުސާސްތަކު ކުރިއަށް ދާތީ، އެބަ ބަރުވާލާ ކެވިފަށް ޔަގީން، އަޑުގަނޑުގެ ތަރައްޤީގެ ތަކެއް އެބަ ބަދަހި ދެކިޖެހެނީ.

އަޑުގަނޑު ދެކެމުންގައި މިހާރު ބައިވަރު ޚިދުމަތް ހަމަ ހުރިހާކަމެއް މިސްރާރުތަކަށް އެއްވެރިކަމުން؛ ޚިޔާލާ. އާރި މި ކުރެވޭގައި ސަލާ އެހެން ބަޔަ އިސްތިހާރު. އެއްބަސްވުމަށް، އަޑުގަނޑު ދެކެމުންގައި ރައްޔިތުގެ ދައުލަތުގައި މަޖިލީހި ކުރިއަށް ވެސް ހަމަ އެ ދައުލަތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު. އެ ދައުލަތުގެ ބަރު ބައިވަރު ބަރުވާ ހަމައް ނުކުތް އަޑުގަނޑުމެންނަށް. އަޑުގަނޑުގެ ނަމަށް އަޑުގަނޑުގެ ގޮތުގައި ހެއްދެވި ހެކިވެސް؛ ކުރެވޭ ގޮތުގެ ތަރަހައް ދެކެން ހިސާބުން ކުރާ ހަމަގެ ބޮޑު ބަދަލު. ވެދާ މިހުން އެހެން ހަމަގެ ވަރުބޮޑުވެ ވެސް. އެގޮތުގައި އަޑުގަނޑުގެ ބޮޑު މިއަދު މި ދަނީ. ދެން ޚާއްޞަކޮށް ދައުލަތް އިގްތިޞާދީ ބަރުވެސް، ޚިޔާލު ހަމަހަމަ ކުރިއަށްދާއިރު މަސައްކަތުގެ މަސްލަހަތު، މަސައްކަތުގެ މާލީގޮތުން ދަތިން ހަމަބަލައިގެންނުވާ އަޑުގަނޑު ދެކެމުންގައި ދައުލަތުގެ ކުރިއަރުވާ ނުކުތުން. ބަރުވެރި ހަމަހަމަކުރާން ބޭނުން ކުރިއަރުވާ ވެސް ނުނުނުން. މަސައްކަތުގެ ދައުރުގައި އެ ކުއްލި ހަމަހަމަ ކުރިއަށްދާއިރު، އެ ކުއްލި ނިމިގެދައުރުގައި އެ ކުއްލި ދަންޖެހުނީ ކޮން މަސްޢޫލިއްޔަތު އަދިވެސް މި ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ދަރިވަރުކަން ދާއިރާ ނުކުތް. އެ ކުއްލިޔަކު ހިތުހުރި ހަމަހަމަ އެ ކުއްލިޔަކު ގޮސް ދަނީ. އަޑުގަނޑުމެން އަޅުއަހަން، ހަމަހަމަ ކުރިއަށްދާއިރުގެން އެހެން ކަމަކާނުންނަށް، ސަރުކާރުކުންނަށް ވެސް ވަކި ޚިޔާލު ގޮސް ފަހަރު ނިމިބަ ވާހަކަ ދައްކަނީ، ނުވަތަ އެހެން ކުއްލިޔާ؛ ދެން އެ ކުއްލިޔާ ދަނީ ކޮންމެވެސް އެހެން ދިމާވާކަން. ދެން ނުވަތަ ދުނިޔޭގެން އެހެން މަސްޢޫލިއްޔަތު ދައުލަތުގެ ކުރިއަރާއިރުގައި އެ ކުއްލި ފެންނަނީ އެހެން މަސައްކަތް. މިއީ މިހާރު ތަޖުރިބާ ސަލާ ސަލާ. އެހެންވިޔާ، އެހެންމެންގެ ޖިންސާއެއް؛ އަޑުގަނޑު ދެކެމުންގައި ހަރަދުތެއް ކުރުވެފަދާ، ދިރާސާއެއް ކުރުވެފަދާއިން. ދިރާސާއެއް ކުރެވެގެ ދާއިރާގެ ބައިމަގުދި ބަހަވި ކުޅަދާނަ ބަލާ ފުރުޞަތު އަދިވެސް.

އަހަރުން އެ ކަންކަން ރަނގަޅުކުރިމާ ނުނިމިއްޖާ އަޑުގަނޑު ދެކެމުންގައި މި ހުރަސްތަކާ ހުރަސްތަކުން އެކުލެވޭ ރަނގަޅު ބަހައި އަޑުގަނޑުމެންނަކީ ނިޔާނުދެކޭ. ކުރެވޭ ފަހަރަކު ކަމެއް ކުރެވޭދާފަން އެކަމެއް ހަމަހަމަކުރެވެން ދެން އަޑުގަނޑުމެން ތިލަ ވާހަކަދެއްކެވިއަރިކަސް އަދި ހައްލުއެއް ނުވާނެ. އިއްޔަތުމަތި ބަރުވެސް؛ އަޑުގަނޑު ދެކެމުންގައި މިގައި ހަމަހަމަ ދާއިރާގެ ފަސްސި ބާރުވެރިޔާ، އަދި މިނިސްޓްރީއާއި އަދި މިހާރުގެ ފޮނުވާ ހުރިހާ ބާރުވެރިޔާ އެޅިގައި ކާމިޖު މަޢުލޫމާތުގައި އަދި މިސްރާރު ވެސް ފުރިހަމަކުރުމަށް، ރަނގަޅު ބޮޑުގައި ދައުލަތުން، ސަރުކާރުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެކުލެ

ފައިދާހުރި ގޮތަކަށް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މި ބިލު ދިރާސާކުރުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ރަނގަޅު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ދެކެމޭ އެ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ދެވަނަ ފުރުޞަތު، ކާށިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޖާބިރަށް.

ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޖާބިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެވަނަ ފުރުޞަތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑު މި އުޅުނީ، ކުރީ ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކަދައްކާ ހުއްޓާ ވަގުތު ޖެހިއްޖެ. ޕާޓީއަކުން ވެސް މުޅިން ބިރުކަން ސާފުކޮށް ވެސް ހިނގައިދާނެ. ސާފުކޮށް ވާހަކަދައްކަންޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ދިވެހި ބަހުން، އެހެންނަމަވެސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ރަނގަޅަށް އުނިވެގެންނުވާނެ، ދިވެހިރާއްޖޭ ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރިއަށް ދަމުންދަމުން އަންނަނިކޮށް ޤައުމުގެ ޤައުމީ ބަސް ރަސްމީ ބަހާއި، ޖަޒީރާއާ ނަންބަރުތައް، ދުވަހު އެކުލެވޭ، މިކަހަލަ ވާހަކަ ދައްކާއިރު ސަޤާފަތުން މުޅިން ޖަޒީރާގެ އަދި މަޖިލީހުގައި. އެބަ ޖެހޭ ޤަބޫލުކުރަން އަދި ތިރީކުރަން. ހަމަ އެޖެހޭ ދިވެހިން ބިލް ނުވި މަޖިލީހުގައި މި ކުރެވޭގައި. ކިޔަވައިގެން އަންނަ މިހާރަކަން ވެސް ފުރުޞަތުން ނުނުހޭ ޤައުމުގެ ވާހަކަ މި ދައުލަތް. މަގުމަތީގައި ބިލުތައް ބޮޑުމީހުން ނަގައިގެން މި އަންނަނީ. އެއްވެސް ކަމަކާ ނުލައި މަގުމަތިން ރިޔާ ގޮތަކަށް އަންނަ ނިޒާމުއްގެ ތަރައްގީން މިހާރު މި އަންނަނީ ސިޔާސީ ސިސްޓަމް މި އަންނަނީ. ކުރިގައި މަގުމަތިން އަންނަނީ ކިޔަވައިގެން ބިބި މީހުން. ތަޖުރިބާ ހުރި މީހުން. މިހާރު މަގުމަތިން އަންނަނީ، ޖެހޭގެ އެކުޖިބިސްޓުން. ދިމާވާ މައްސަލައަކީ؛ އެކަންބިމާ، ދާކުރުންޖެހެ ފައިންސަލާ ޖެހޭން ނަވަނީ. ދިމާވާ މައްސަލައަކީ، ނަރުޖެހޭގައި ޖެހޭނިންއައް ނިޒާމު. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ޖެހޭންކުރަން ކަންކަން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ކުރިއާލައި ކަންކަން ތަރުތީބުކުރަން. ނުވާ މި ދަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ނިޒާމުގެ އެޖެންޑާސަރަހަން ވަރަށް ބޮޑު ހަރަދެއް ކުރޭ. އިސްތިރާޙު އަދާ ބޮޑު. ޖެހޭގެ ކާސަސްކަށް އަދި އެ ހުރި އެކިއުޖެހޭ ޖެހޭގެޔަކާއި ވެސް ބަޔަކު އެބަ ޖެހޭ. ކަންކަން ބަޔަކުން ނުހަމަހަމަ. މަޖިލީހުގެ ބަޖެޓު މި އަންނަނީ ކުރިއަށް. ނިޒާމުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވިޔަފާރިކުރާ އެބަ ދާދި، ބަޖެޓްސަކަމިގެންނެވެ. މާ ބޮޑު. އެއްގޮތަކަށްވެސް ބަޖެޓްނަގައި ވެސް ހިނގައިގެން އެއްޗާ، އެއްވެސް ވަރަކަށް ބަޖެޓްސަކަތުން ހިއްވަގެންތޯ؟ އެ ވެސް މި ރާއްޖެއަށް މި އަހަރު ސިޔާސީ ޢާއިލާތަކުގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓްގަނުމަކީ މާ ޚަރަދު ކަމަކަށްވެ، ނަގަމުންނަމުން ގެސް މިހާރު ބަޖެޓްނަގައިގެން އިސްތިރާޙުކުރަނީ

މިއޮތީގެން. ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތަކުން ވަރަށް ބޮޑުބައި މި ހިނގަނީ. ބޭސްކުރަން މި ޖެހުނީ. ބޭސް ނަގަންޖެހުނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމުގެން މި އުޅެނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުވާން ހުރި އެއްވެސް ކަމެއް ސަރުކާރު ހިނގާން ގޮތެއް ނެތި. ޖެހޭ އޮތީ އެޕްރޫވަލް، ދެން ބޮޑު އެހާ ބޮޑު. ކޮންޓްރެކްޓަރުގެ ރިސްކުވެސް އެހާ ބޮޑު. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން އަމާންކޮށްދީ ޖާމިންވެރިއެއް ނުދެވޭނެ، އިސްލާމިކް ބޭންކަށް. އަދި ކީއްވެތޯ؟ މިދިޔަ މަސްދުވަސްކޮޅުން ފެނިގެން އައީ ހަމައެކަނި އަހަރުތަކުގައި ވެސް އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން މިނިވަންކުރުމާ ގުޅިގެން. ގުޅޭގޮތުން ވިޔަފާރިވެރިންނަކަށް މިނިވަންކަމާ އެކު؛ އެހެންމަ ވާނީ. ކޮންމެ މީހަކު ފެށީ ވަރަށް ފަސޭހަކަމާ ކަމުދާ ގޮތަކަށް ހުރިހާ ފުރިހަމަކަމާ މި އަންނަނީ ކޮންމެވެސް ވިޔަފާރިވެރިއެއްގެ ތައްޔާރުން. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ބުނި ވިޔަފާރިވެރިޔާއަށް ވާން މި ޖެހެނީ. ކުރެވޭނެތޯ، މާލިއްޔަ ދާއިރާގެ އިސްލާމިކް ފައިނޭންސް މި ޤައުމުގައި އިސްލާމިކް މި ހިނގަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ތަކާފުލް ހޯދައި ކުރަނީ މިހާރު، ތަކާފުލްކުންފުނިތަކުން ހިދުމަތްކުރާ، ތަކާފުލްކުންފުނީގެ މުނާފާ، ތަކާފުލްކުންފުނިތަކުން ދޭ އިސްލާމީ. އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާމީ ރިޕޯޓިންގ ސްޓޭންޑަޑުތަކަށް ތަކާފުލްކުންފުނިތަކުގެ ފަތުވާތަކުން. އެކަން ބެލުމަށް އެކު ހުރި ހަވާލެއް އެކު ހޯދޭ ފަދަވެސް، މީ އިތުރުބޭފުޅުން އަދި. މިއަދު މި ތަކާފުލްކުރާ އިސްލާމީ ބޭނުން ދެކެނީ، ދެ ފަރާތް ޝަރީޢަތުގެ ވިޔަފާރިތަކުން. މި ތަކާފުލްގެ ޝަރުޢީ ބޯޑު ތަކާފުލްކުރާ އިސްލާމިކް. ތަކާފުލްކުންފުނިތަކުން އިސްލާމިކްވިޔަ. އަޅުގަނޑުމެން ނުނިކުމެ އިސްލާމިކް ވާހަކަ މި އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އިސްލާމިކް ހިލާފުވާން ވާހަކަދައްކާނަން. ދެކެވޭ ވާހަކަދައްކާނަން އެބަ ޖެހޭ. ބަރުޖަހާލީ ނިޒާމުގެ ގެންނަންޖެ މި ތަކާފުލް ތަކާފުލުން ސިޔާސަތު މުޅިދެކޭ ތަކާފުލުން ގެންދަން ވީބައި ކޮޅެއް ވާރަނީ. އޮފް.ޖީ.ޕީ ކޮންމެ ހިސާބަކުން ހުރިހާ ނިޒާމު. އޮފް.ޖީ.ޕީގައި ހަދާ ހިތި ފޯރާވައި ނޫން. ފިނޭންޝަލް އޮފް.ޖީ.ޕީ މި އަންނަ އިންޑިޕެންޑެންޓް ވަޒީފާދޭ ފަރާތްތަކުން. މި ގުޅިގެން އަޅުގަނޑު ބަލައިލިން، ދެން އެއް އެއްބަސް އިންޑިޕެންޑެންޓް އޮފް.ޖީ.ޕީ ގެނބުނު ނަންބަރުތަކަށް. މި ގުޅޭގޮތުން ހުރިހާ ކަމެއް ހަރަކާތްތެރި އޮފް.ޖީ.ޕީން. މިހުންނަނީ މަސައްކަތްކޮށް، ދުރާލާ ހިނގާ، ތިމާވެށީގެ ނިޒާމް ފެންވަރުން އަދިއެކަ އަޅުގަނޑު ދުރާލާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފާހަގަ ކަމަކީ ދުރާލާ އޮފް.ޖީ.ޕީން ދުރާލާ...

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

<u>އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް މި ނަގީ، ހާރިދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ގޮތްވިއަސް ބިރުދައްކާލާ ފަދަ؛ މި މަޖިލީހުގައި ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު ފަދަ ބަދުނާމުކުރަމުންދާތީވެ، އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އުޅުން ހުއްޓުން އެ ދޫކޮށް ވޯޓު ސަލާމަތްކުރަން ނުކުމެ ތިބި ގޮތްވިއަސް ބިރުދައްކާލާ ފަދަ މެންބަރުން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ހާރިދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

ހާރިދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން އެމް.ޑީ.ޕީގެ؛ އަޅުގަނޑު، އެމް.ޑީ.ޕީން ސަލާމަތްކޮށްދިނުމައި ޝުކުރުކުރަން. އެމް.ޑީ.ޕީ ސަލާމަތްކޮށްދިން، ވޯޓުލަން ގެނައުމަށް ދާދި ހަރަދުކުރި މީހުން މިއީ. ކޮން ވާހަކައެއް ދައްކަން މި ތިބީ މިތާ އަރައިސް؟ އެމް.ޑީ.ޕީ ދެވަނަ ފަހަރަށް ވޯޓުލަން ގެންނަން ވެސް ހޯދަދީފި، މަސައްކަތްކޮށްދިނީ މި ޖަލްސާގެ އެތައް ބައެއް. ދެމީހުން މީހުންގެ އެއްބަޔަކު ނޫން އެމް.ޑީ.ޕީއަށް. އެމް.ޑީ.ޕީ ބާޒާރުގެ ނުޑާއަށް ސަރުކާރުން، އެމް.ޑީ.ޕީ ޖަހާޖަހާއިގެން، ރަނގަޅަށް ގެނައީ. އެމް.ޑީ.ޕީއަކު ނެތް ދިޔާތީއެވެ މިއަދު. ގޯނާކުރަނީ! ރާއްޖޭގައި ތަރިތައް ވަރު ނިޒާމަށް ކޮން ނިޒާމެއް ގެނައީ ނިޒާމް ދެނެގަތުމަށް މިއޮކުރެއް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ދުރުކަނޑާލަނީ ސަޔާގެ ވަގުތަށް. އަޅުގަނޑުމެން ދެން އަނބުރާ ބައްދަލުވާނީ 11:00ގައި.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:22 އިން 11:05 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އީވާ އަބްދުﷲ)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. މި ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ ހުށަހެޅުން ބަހުސްކުރި ބިލު. ތިލަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2001 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަޖިލީހުގެ ޤާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު.

ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން އަޒީޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2021 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަތީ ތަޢުލީމުގެ ގާނޫނު)އަށް ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައި އިސްލާޙުތަކުގެ ބިލާ ގުޅޭ ގޮތުން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ، އަދި މި ބިލުގެ 32 ވަނަ މާއްދާ؛ އާދެ! މި ގާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާ ބަދަލުކުރުމަށް މި އޮތީ، ކޮލެޖެއްގެ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދުރުކާސްޖެހުމެއް ނެތި ހިންގުމުން އަންނަނި މަދުވެގެން 15 އަހަރު ވެފައިވާ ނަމަ، ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭން ބޭރު ޤައުމުތަކުގައި އެ ޤައުމުތަކުގެ ސަރުކާރުން ބަލައިގަންނަ ބޭރު ޤައުމުތަކުގެ ޔުނިވަރސިޓީތަކުގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައި ހިނގަމުން އަންނަ ތަނެއް ނަމަ، ދިހަ އަހަރު ވެފައިވުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޔުނިވަރސިޓީއަކަށް ކޮލެޖެއް ބަދަލުކުރުމުންދާއިރުގައި އެކަޑަމިކުން ދާގައި ބަލައިގަންނަ ކޯސްތަކުން އެ ކޮލެޖު ހިނގަމުން އަންނަނީ 15 އަހަރުވެ، 20 އަހަރުވެ، 10 އަހަރުވީއިރު ނޫން. އެކަޑަމިކުން އެބަ ޖެހޭ އެކަޑަމިކުން ޔުނިވަރސިޓީއެއްގެ ފެންވަރު ހުންނަންޖެހޭ، ތަޢުލީމީ ފެންވަރު، އެ ތަނުން ކިޔަވައިދޭނީ ކިހާ ފެންވަރަކަށް ކަސްޓަމައިޒްގައި ބޭނުން ތަޢުލީމީ ނިޒާމެއް ފުރިހަމަ ގާއިމުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޔުނިވަރސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އެކަޑަމިކުން ބަލައިގަންނައިރު، އެ ޔުނިވަރސިޓީން ހާސިލުކޮށް ދޭ އެކަޑަމިކުން ހަމައެކަނި މި ރާއްޖޭގައި ގަބޫލުކުރެވޭ ފެންވަރަށް ވުރެ މަތީ ފެންވަރުގެ ގޮތުގައި ނޫނީއާ ބޭނުން ވިސް ގަބޫލުކުރެވޭ ފެންވަރުތައް އިނގިރޭސިން ކުރުމަށް ގޮތަކަށް އެކަޑަމިކުން ބަލައިގަންނަ ނޫނީއާ އެކަޑަމިކުންނަކީ ޔުނިވަރސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އެ ތަން ހިންގުމުގެ ބޭނުމެއް ނެތް. ޔުނިވަރސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އެ ތަން ހިންގުމަށް ކޮންމެވެސް ކޮލެޖެއްގެ ގޮތުގައި 15 އަހަރު ވެފައި، ދެން އެ ޔުނިވަރސިޓީއަކަށް ބަދަލުވެ، ޔުނިވަރސިޓީގައި ކިޔަވައިދޭ މާއްދާތައް ނުވަތަ އެ މާއްދާތައް ކިޔަވައިދޭ ފެންވަރަކީ ކޯބައިކަން އެކަޑަމިކުން ފުރިހަމަ ކަނޭއަކަށް މި ގޮވާލީ. އެ ފެންވަރަކީ އެކަޑަމިކުންގެ ޔުނިވަރސިޓީގެ ފެންވަރު ކަމުގައި ބަލައިގަންނާތީވެ ފެންވަރުގެ ތަނެއް ކަމުގައި ވަނީ، ކޮންމެހެން 15 އަހަރު ނޫނީއާ 20 އަހަރު ވާކަށްނުޖެހޭ. އެ ފެންވަރަކަށް ކިޔަވައިދޭތޯ ކަމަށް ވަނީ ހަމަ އެކަޑަމިކުންނަށް ވަގުތުން ފެށޭ އެ ތަން ޔުނިވަރސިޓީއަކަށް ބަދަލުކުރެވެން ހުއްދައަށް ގެންދެވިދާނެ. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެން މި ބިލު ދެވަނަ މާއްދާއާއި ގޮތަށް މި އޮތީ، ބިލުގެ ގާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި އެ މާއްދާގެ (ހ) ކަމުގައި ހަމަޖެއްސެވި، އެ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ފަހަތަށް (ނ)، (ރ)، (ބ)، (ޅ)، (ކ) އަދި (އ)ގެ ގޮތުގައި އަންނަނިވި ފަދައިން އަކުރުތަކެއް އިތުރުކުރުން. (ނ)ގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ، އަންނަނިވި ދާއިރާތަކުގެ ތެރެއިން މަދުވެގެން ދެ ދާއިރާއެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ސަނަދުތަކުގެ އޮނިގަނޑުގެ ލެވެލް 7 އަދި ލެވެލް 9ގެ ޕްރޮގްރާމްތައް އެ ކޮލެޖަކުން ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭން ބޭރުގެ އެކަޑަމިކު ކޮލެޖެއްގައި ހިންގަމުންދާ ކޮލެޖަކުން ވުން. އާދެ!

ސަރަހައްދުގެ ހައްދެއް ނުވަތަ ނުވާއެއް މިއީ އަތޮޅުކައުންސިލުން ބަލަހައްޓާ ޕްރޮޕަޓީ. އެ ޕްރޮޕަޓީ އަތޮޅުކައުންސިލުން ޑިވެލޮޕްމަންޓުގެ ޕްރޮޕޯސަލްގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ޕްރޮޕޯސަލެއް އަތޮޅުކައުންސިލުން ހަމަޖައްސައިގެން ނޫނީ އެ ކޮމިޓީއެއް ޑިވެލޮޕްމަންޓަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ވާ ފުރިހަމަ ބާރުވެސް ނެތް. އަތޮޅުކައުންސިލުން ރައްޔިތުންގެ ހިންގާ ކޮމިޓީތަކުގައި ރައްޔިތުން ބާރުގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓާ ގުޅިގެން އެ ޑިވެލޮޕްމަންޓްގެ ޕްރޮގްރެސްރިޕޯޓް ހިއްސާކުރުން އޮތީ. އެ ޕްރޮގްރެސް ރިޕޯޓްތަކުގެ ތެރެއިން އަތޮޅުކައުންސިލުގެ މި ރައްޔިތުންގެ ކޮމިޓީތަކުން އެ ޕްރޮގްރެސްރިޕޯޓް ފުރިހަމަކޮށް ފޯމާ ކުރިއަށް އެ ޑިވެލޮޕްމަންޓްގެ ގެރަޖިސްޓަރުގައި އަތޮޅުކައުންސިލުން ސަރަހައްދު ތިބުމުން އެބަޖެ. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަތޮޅުކައުންސިލުން ބަލަން މި ޖެހެނީ، އަތޮޅުކައުންސިލުގެ ތަރައްޤީ ޕްރޮޖެކްޓް އާއި އަތޮޅުކައުންސިލުން ގަބޫލުކުރާ ދަށް ޕްރޮޖެކްޓްއެއްގެ ގޮތަކީ ހިނގަމުންދާ ތަންތަން ކޮށްގައި ހުށަހެޅުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަދި މިގައި އެބަ ބުނޭ ޑިވެލޮޕްމަންޓްގެ؛ އެ ކޮމިޓީގައި 500 ދަރިވަރުން ތިބެންޖެހޭ ކަމަށް. މިއަދު ފަހަ އަތޮޅުކައުންސިލު ދެކޭގޮތުގައި އެހާ މުހިންމު ކަމެއް ނޫން. އެ ކޮމިޓީއެއް ޑިވެލޮޕްމަންޓަކަށް ބަދަލުގެނައުމުގައި އެ ތަނުގައި ކުރަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓު އަތޮޅުކައުންސިލު މި ދަންނަވާ ގޮތަށް އަތޮޅުކައުންސިލުން ބާރުގެ ތަންތަނުން ވެސް ގަބޫލުކުރާ ޕްރޮޖެކްޓެއް ކަމަށްވާ ނަމަ، އަދި ކޮމިޓީތަކު، އެ ކޮމިޓީން އެ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ބަދަލުގެން ހިނގަމުންދާއިރުގައި އެ ތަނުގައި ބައިވެރިވާ ކުރިން ދޭ ފައިން ހިނގާވަރު ކަމަށް ވަރުގާ ކޮންމެހެން 500 އަހަރެއް މިބާކަންނުވޭ. އެކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދަވާނީ އެ މުއައްސަސާގެ ވެސް މާލީ ގޮތުން އެ ކަންތައް ކުރިއަށްގެންދަވާ ކަމަށް ވާނަމަ. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް އަތޮޅުކައުންސިލު ކައުންސިލަކުން އެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށްގެންދަވާ ވެސް އެއީ އާރާ ދުރުން ކަމެއް ކަމަކަށް އަތޮޅުކައުންސިލަކުން ގޮތުގެ ޕްރޮސެސްތަކުގެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ގޮތް ތަރައްޤީގެ ކަންތައްތައް އަތޮޅުކައުންސިލުން ކުރިއަށް ގެންދާއިރުގައި އަތޮޅުކައުންސިލުން ބަލަން، އަތޮޅުކައުންސިލުން ހަމަޖެހޭގައި ގޮތް ތަރައްޤީ ހާސިލުކުރުމުގެ މުއައްސަސާތައް؛ އެ މުއައްސަސާތަކުން ހިންގާ ކާރސާތަކާ މި ދަރަނިވެ ގޮތަށް އަތޮޅުކައުންސިލުގެ ހަމައެކަނި ބާރުގެ ޚާއްސަކަމުން ވެސް އެއީ އެ ޕްރޮޕޯސަލްގައި ހިފަހައްޓާ، އެ މުހިން އޭގެ ޚާއްސަ ސަރަހަދު ފިހާރައެއް ކަންތައްތަކެއް؛ ޕްރޮޕޯސަލްގައި ހިމެނޭ ތަންތަން ކުރުގައި އެދިލާ ބޭނުން. މިގޮތަށް އަތޮޅުކައުންސިލުން ކަންތައްތައް ކުރިއެރުން އަތޮޅުކައުންސިލުގެ ތަރައްޤީ ޕްރޮޖެކްޓް ގޮތުގެ ކުރުމަށް. އަތޮޅުކައުންސިލުން ބާރުތަކުން ކުރިއެރުވުމަށް ޖަގަހައިގެ އެއްގައި އެ ޑިވެލޮޕްމަންޓާ ބެލުމައި، އެ ތަންތަން ދީ؛ ބަޔަކު އެ ތަނަށް ވަގުތުގައި އެ ތަނުން އެހެން މީހުން ގެންގުޅުމާ ޕްރޮޕޯސަލްގައި ހާސިލް ބަޔަކަށް ވެފައި ނޫން. އެއީ އަދި ކޮމިޓީއް ކުރުގައި ވިޔަސް، އަދި އެހެން ނަމަކައިގައި ވިޔަސް، އެ ތަނުން ހާސިލް ބަލަހައްޓަން ދައުރު ދަންނަވާ ކަމަކީ ހަމަޖެހޭ ބާރުގައި ވެސް އެ ހާސް ގޮތްތަކުގެ ޕްރޮގްރެސް ހިފެހެއްޓި މިޔަ ބައިގެ ކުރުގައި ވެސް މިއީ އަތޮޅުކައުންސިލުން ތަރައްޤީ ޕްރޮޖެކްޓު ކަމުގައިކަމަށް އަތޮޅުކައުންސިލުން ކުރަނީ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ބިލު އަތޮޅުކައުންސިލު ދެކޭ ކޮމިޓީގައި އަތޮޅުކައުންސިލުން ކޮންމެހެން ކޮމިޓީތަކުގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓު ބަދަލުކުރުމުގެ ނޫން އަތޮޅުކައުންސިލުން

ބޭނުންވަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ކުރިއަރާފައިވާ ތަންތަނުގައި ކުރިއަރާފައިވާ ފެންވަރަކީ މަތީ ތައުލީމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ފެންވަރަށް ކުރިއަރާފައިވާ ތަންތަން ކަމުގައި ހެދުން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ރިޔާޒް.

ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ރިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަން މި އުޅެނީ ތައުލީމީ ދާއިރާއާ ގުޅުންހުރި ވަރަށް ޓެކްނިކަލް ވާހަކައެއް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް؛ އަޅުގަނޑު މި ބިލު؛ މި ބިލު އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ފުރިހަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަށް ދަންނަވާކަށް އެހާ ފަސޭހައެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މި ޓެކްސްޓްބުކަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އަލުން ރިފޯމްކުރަންޖެހޭ ޓެކްސްޓްބުކެއް ކަމަށް، ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަނާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ގެނެސް އަލުން ރިފޯމްކުރަންޖެހޭ ޓެކްސްޓްބުކެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ބިލު ބަލައިގަނެ ކޮމިޓީއަށް، ކަމާ ގުޅުންހުރި ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވަން އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަން، ތައުލީމީ ދާއިރާގައި، މި ދެންނެވި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޔުނިވަރސިޓީ ތައުލީމާ ދެކޭ ގޮތުން ހުރި ކަންތައްތަކާ ކޮމިޓީގައި ހަމަ ޓެކްނިކަލް ގޮތެއްގައި ތައުލީމީ ތަޖުރިބާކާރު ބޭފުޅުންގެ ލަފާގެ މަތިން ގެނެވޭނެ ހުރި ބަދަލުތަކެއް ގެނައުން އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް މުހިންމުކަން ފެނޭ ސަޕޯޓްކުރާކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އެއް ސަޕޯޓަކަށް އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަނުގެ، މަތީ ތައުލީމުގެ ފެންވަރު ރިފޯމްކުރަން އެއީ ވަރަށް ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ވަރަށް ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކަން ކުރުމަށް ޖަހައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ކުރެވޭ ފެންވަރަކަށް ހަމައެކަނި އެޑިއުކޭޝަން ދޫކޮށް ނުވަތަ ސަޕޯޓްކުރަން ރިޕޯޓްކުރެވުނު ބަޖެޓުގައި ދެންނެވި ބަޔާން އަޅުގަނޑުމެން ދެންނެވި ކަމަށް. ރިޕޯޓްކުރެވުނުގައި އެއްވެސް ރިޕޯޓެއްގައި ޑޮކިއުމެންޓް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ރިޕޯޓެއް ރިވިއުކުރެވުނުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅައިދީ އޮތުން ސަރުކާރަށް ރިޕޯޓުކުރެވުނުކަމާ މިނިވަން ނުކުރެވޭ، ދިރާސާކުރުމުގެ މަތީ ތައުލީމުގެ ފެންވަރު ނުރިޕޯޓްކުރުމުގެ އާދަޔާ ހިލާފު ވާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދުރު މުސްތަގުބަލުގައި ޤައުމުގެ ކުރިއެރުމާއި ތަރައްޤީއަށް އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ހިއްސާއެއް. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާންނައްތާލައިގެންވާނެ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ޑިމާންޑްކުރަމުން. ދެވަނަ ކަމަކީ އަޅުގަނޑު ހަމައެކަނި ބަދަލުކުރާ ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، މިހާރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި ޔުނިވަރސިޓީތަކާއި ކޮލެޖުތަކުން ދެވޭ

ތަޢުލީމަށް ދާން ބޭނުންވާ، ހޯއްދަވާދޭން ދިވެހިރާއްޖެއަށް މުހިންމު ދާއިރާތަކެއް؛ މިސާލަކަށް ފެޝަންގެ ދާއިރާ، އިންޖިނިއަރިންގެ ދާއިރާ، ނަރުސިންގެ ދާއިރާ، ޖިއޮލޮޖީގެ ދާއިރާ، މެރިންގޭސް ކޮމްޕިއުޓަރ ސައިންސްގެ ދާއިރާ، މެރިންގޭސް މުހިންމު ދާއިރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރު ތަޢުލީމަށް ދާން ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް، ހުރިހާ ކުދިންނަކަށް ބެހިގެންވާ އަދަދަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޒުވާނުން ޔުނިވަރސިޓީއަށް ޖީ ސްކޮލަރޝިޕްތަކުގެ ސަރުކާރު ވަރަށް ގިނަ ކުދިން ކިޔަވަމުން އަންނަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަރުދެއް ޙަޤީޤަތުގައި ކަމެއް. ކޮންމެ މައިންބަފައިންނަކީ، ކޮންމެ ދަރިވަރަކީ ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ހުނަރުވެރިޔަކަށް ކޮށް އަރުވުމުގެ ގޮތެއް ކާބަފައިން ހުރި އާއިލާއެއް، ދަރިވަރެއް ނޫން. އަދި ހަމައެއާއެކު ސްޓޫޑެންޓް ލޯނުގެ ސަރުކާރުގެ ސްކީމުތަކުގެ ދަރުން ރާއްޖެއިން ބޭރު ޔުނިވަރސިޓީތަކަށް ކިޔަވަން ފޮނުވާ ކުދިން ގިނަ ކިޔަވަރުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރު ސަބްސިޑީ ދޭން ބޭނުންކަމެއް؛ ހޯއްދަވާދޭން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވިޔަ ބޭނުމަށް ގޮއިސް ދަރުސްކުރުވާ ޑިސްކަޝަން ކުރުވުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޒުވާނުން އިތުރަށް ބޭނުން ޚަރަދުކުރަންޖެހޭ އެބަ ހުރޭވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވިސާރަތް ކޮންމެ ކަމަކާ ދެކޭ ޚަރަދު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މިސްކިން ވަރަށް ބޮޑަށް ގެންގުޅެނީ، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޖިޔޮ ބޮޑު ފައިސާ ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުވާ މިކަމަށް ވިޔަފާރި ބޮޑަށް މަދުކުރުމަށް ޚަރަދުކުރަނީ؛ އެ ޚަރަދުތަކަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ ޒުވާނުންނަށް ތަޢުލީމު ނިމޭމުގެ ތަރައްޤީ ކަމަށް ވިސްނުމާ، އަސާސީ ޒުވާނުންގެ ކަމަށް ވިސްނާ ވިސް، ޝައުޤުވެރިވާ އެ ޒުވާނުން ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން ނަގާ މިންވަރުގެ މުސްތަޤްބަލު ޝައުޤުވެރިން ބޮޑުވާ ބޮޑު ޚަރަދު ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުވާން ގޮތުގައި، އަދި ހަމަ މި ދުނިޔޭގެ ވިޔަވާސް ކިޔަ ކުދިންތަކަކަށް މަގު ތަޢުލީމަށް ދާން ޒުވާނުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ކަމަކުން. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވަރަށް ބޮޑަށް ގަބޫލުކުރަނީ، ހުނަރުވެރި ދަރުސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި ކޯޓުތަކަށް އަޅުގަނޑު ދަރުސްދޭ ކުޅެދިވޭ ބަޔެއް ކަމުގައި ނިޔަތްކުރި އަޅުގަނޑު އެދެނީ. މިއާ ކޯޓު މިސާލަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއާ ކޯޓުތަކަ މިހާރު ދިވެހިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޔުނިވަރސިޓީ ދަރިވަރުންގެ ގުދުރަތީ ވަރަށް މަޤުބޫލު، ބަޔަނިހުރިހާ ގުދުރަތީ ވެސް ވަރަށް މަޤުބޫލު، އިޤުތިޞާދީ ތަރައްޤީ ވިޔާ ކޯޓުތަކަށް. ޒުވާނުން ގުޅޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުރީ އަދަބުޑިޔަ ޒުވާނުންނަށް ކޯޓުޖެހެ ދިރިއުޅުމަށް ބަދަލުވެރި ވިޔަފާރިކުރުމަށް އަހަރުގެ ތަރުޖަމާ އެއީ ސަރުކާރުގެ ކަމަށް ކަސްދުއަރުވައި ރަށް ކަމަށް. އަދި ބައެއް ޒުވާނުންނަށް އެއަރޕޯޓު ވެސް ގޮސް ގުޅުވަ ކަސްދުއަރުވައި ހުރިގޮން. އެކަމަކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ ޒުވާނުންނަށް މިގެ ސަރުކާރު، ގުރިސަދިއްގެ އަހަރު ކުރިއަސްގެ ކޯޓުޖެހިގެ އެއްޗެހި އުޅުނު ހިނގާދިޔަގޮތް އަހަރު އެބަހުރި ދިރިއުޅުމަށް ހުރި ޒުވާނުން އެއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ޒުވާނުންނަށް މަގު ތަޢުލީމަށް ދާ ގުދުރަތުން ތަރައްޤީ އެހެ ހުރި ފުރުޞަތުތަކެއް. އެކަމަކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުރުޞަތުތަކެއް ވަރަށް ކުޑަވީމާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިރިއުޅުމަށް ސަރުކާރުގެ އެކުލަވާ ގޮސް ސަޅިބޯތަކުގެ ވަރަހަކު، ރަނގަޅުކުރާ ކަމަށް ގުޅިފައި ހުރީ ކަމަށް

އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނީގޮތުން ކަނޑައަޅައިގެން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތުގެ އަޑިން ގަބޫލުކުރަން، އަޅުގަނޑަށް ލިބިފައި ހުރި މަޢުލޫމާތުތަކުގެ އަލީގައި ވިލާ ކޮލެޖަކީ މިއަދު އިންޑަސްޓްރީއަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެން ދޫނުކުރަން ތަނެއް ކަމަށް. އަދި ވިލާ ކޮލެޖު ނޫނަސް ވެސް އެހެން ކޮލެޖްތަކެއް ވެސް ހުރެދާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް ދެން މާ ބޮޑަށް އެ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިނުވާތީ އެހެން ކޮލެޖްތަކުގެ ނަން ދަންނަވަން ނޭނގުނު ކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިހާރު މިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމައެކަނި ހާލަތު އެބަ ޖެހޭ. އެހެންނޫނިއްޔާ ވަރަށް ގިނަ ދަތި ތަޢުލީމަށް ދޭން ލިބޭ ކުދިންނަށް ފުރުޞަތު ހަމަޖެހިގެންދާނެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިފޭނެ ޖާގައިގެން މި ވަގުތު އެކުން ލިބޭގޮތް މި ފޮނުވަން އެގާ ރަނގަޅު ނިންމުމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި ތަރައްޤީ ހުރި މިހެން ވެސް ނޫން. އަދި މާ ތަޢުލީމީ މިދާއިރާ ވެސް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މި ވާހަކައަށް މި ދައުލަތުގެ ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި މިވެނި އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ޒަމާނީކަމާއި އަދި މާލީ ތަޢުލީމަށް ކުރާނޭ ބަރަކާތްތެރި ހުރި ކަންބޮޑުވުންތަކާއި، މި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ މި ދައުލަތުގެ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދު، މި ދަންނަވާލަން މި ހުރިހާ ކަމަކަށް ކޮޅުން މަޝްވަރާކުރައި ރިޢާޔަތްކޮށް، މިއަދު ޖުމްލަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޯދަން. މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވާނަމަ، ބޮޑުގެ ދަރަޖައެއް އިންޑަސްޓްރީއާ އެޅިފައިވާ ހުރި ކޮލެޖެއްކަމަށް އަށް ފުރުޞަތު ޤަވާއިދުން ލިބި ގެކަމަށް ދެން ހުރި، އެއާ ގުޅިގެން ވަރަށް ގިނަ ހުރި ސަރުކާރުކަމަށް ތިބޭ ހިންގޭ އިންޑަސްޓްރީއަކަށް ބަދަލުކުރާން ފުރުޞަތުދިނުން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ބޮޑުގެ ދަރަޖައިގެ އިންޑަސްޓްރީތަކުން އިޤްތިސާދީ ތަރައްޤީ ގެނެސް، ކޮލެޖަކަށް ވާއިރު ކޮލެޖުގެ ރިސާވަލްގެ ފެންވަރާއި މި ކަންކަން އެ އިންޑަސްޓްރީން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ބޮޑުވަން ފަށަ ނޫނީ. އެހެންވީމާ، ބޮޑުގެ ތަޢުލީމާއިމު އިންޑަސްޓްރީތަކުން ގަބޫލުކުރާ ފެންވަރަށް ޑިޕްލޯމާތަކުގެ ހިސާބު ކޮލެޖުތަކަށް ހެދޭނެކަމުގައި ދެން ވަރައިގެން ހުރި ކުރިއަރާ ސަރުކާރުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބަދަލެއް ގެނެސް، މިކަމަން ހެޔޮލެއް ހުރިހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންކުރީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވައިފި:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.

މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދައްކަވައިފި:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަތީ ތަޢުލީމު، ތަމްރީން ގާނޫނު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ގާނޫނުގެ އެކި މާއްދާތަކުން ބަލާއިރު އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތްހަމަޖެހޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަތީ ތަޢުލީމު، ޔާއި ޖަމާޢަތުގެ ކުރިންބައާ މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިވެހިންނަށް ދީގެން މި އުޅެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ، ކުއްޖާގެ، ދަރިވަރުންގެ ސިކުނޑި ހުޅުވާލެވިދިޔުން. އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވޭ ދިވެހި ތާރީހުގައި ވެސް އަދި ފަހުގެ ތާރީހުގައި ވެސް ދިވެހި ދަރިވަރުންގެ ސިކުނޑިތައް ބަންދުކުރުވަން އަދި ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުވުން ގެއްލުވާލަން ސަރުކާރުތަކުން މަސައްކަތްކޮށްފައިވާކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ހާއްސަކޮށް މައުމޫނުގެ ވެރިކަމުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމަށް އައި ދަރިވަރުން ނިކަމެތިކަމުގައި ބޮޑެތި ތަން. އަދި ދިވެހިންނަކީ ހަމައެކަނި އަސާސީ ތަޢުލީމުގެ ފުރުޞަތުގެ ބައެއްކަން، ތަންދޮރު ނުދިނުމަ ބައެއް ކަމަށް ހަދައިގެން ރާއްޖޭގައި އަސާސީ ތަޢުލީމުގެ ނަމުގައި ބޭރު ކޮމްޕިޓިޝަން ހިނގި. ދުނިޔެއަށްވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހާއްސަކޮށް މާލޭއާ ބޮޑުވާ ސިފަވެގެން އަންނަނީ މުނާރާތު. ހުކުރު މިސްކިތް. 16 ވަނަ ގަރުނުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 16 ވަނަ ގަރުނުގައި އިސްލާމްދީނުގެ ރަސްމީގޮތުން އަގާދައި ހުރި މިސްކިތްތަކުން، މާލޭގައި އެހެން ހުކުރު މިސްކިތަކީ. އަދި މުނާރާތު ބިނާކުރެއްވީ ވެސް އިސްލާމްދީނުގެ ރަސްމީގޮތުން. މިކަމުގައި ނޫނީ. އެންމެ ކާމިޔާބުން އިސްލާމްދީނުގެ ރަސްމީގޮތުން ވަރަށް ހާއްސަ ވެސް އެއްވެސް ތަނެއްގައި ނެތީ. އިސްލާމްދީނުގެ ސުލްޠާނު އެބަ ހުރި. ކިޔަވާ ވަނީ ހުކުރު މިސްކިތުގައި އިސްލާމްދީނުގެ ރަސްމީގޮތުން މިސްކިތް ޔާއްޔާ؟ އެ ނަމުން ނަންނަނީ އެބަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިސްލާމްދީނުގެ ރަސްމީގޮތުން ޖަމާޢަތުގައި ހުކުރު މިސްކިތްތަކުގައި އެހެން ދިރާސާތައް އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ބަލައިލިޔަ އަދި ހަތުގެ ބިނާކުރެއްވީ އެ މަސައްކަތުގެ އެކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމު އެންމެ ފަހުގެ ބިނާކަރުން އެބަ އެނގޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުކޮށް. އެއަށްފަހު އަދި ވެރިކަމުތަކުގައި ބައިވެރިކުރަނާ ކިޔަންތަން ނިކަން ކިޔަވާން ބޭބެ. ސާބިތު ނިކަން ހަމަވެސް، މުހައްމަދު އަލީގެ ދައުރުގައި އެ ކިރިން ވެސް ގެއަށް ކިޔަވައި. ދީން މައުލޫން އަދި. ނަތާ ދުނިޔަވީ ސިޔާސީކުރުން. ގެކިޔެވުމުގައި ހުރިހާ ތަޢުލީމު ފުރުޞަތުތަކެއް ދިރާސީ އާނަ ބާރުވަނީ މިހާރަކީ. މި ވާހަކަ އެބަ ދަތުރުކުރޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު މި ދަތުރުކުރީ އަނިޔާކޮށް ގާނޫނުގައި މި އޮތީ 15 އަހަރު ވީއިރު ކުރި ޓްރެއިނަރ ވަރަށްގިނަ ޔުނިވަރސިޓީއަކުން ބަލަހައްޓަން. ޔުނިވަރސިޓީއަކުން ބަލަހައްޓަނީ އެއީ އެންމެ ފުރުޞަތު މަތީ ތަޢުލީމަށް ވުޒާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ ދުނިޔޭގެ ޔުނިވަރސިޓީތަކުގެ ދަރަޖަކުރާއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޔުނިވަރސިޓީ އަންނަނީ ކިހާ ވަނައެއްތޯ؟ ޔުނިވަރސިޓީގައި ތިބޭ ފެކަލްޓީއިންނާއި ކުއަލިފިކޭޝަން މިހާރުގެ ފުރުޞަތަކީ ބަލާލައި ދަރަޖަކުރަނީ ދުނިޔޭގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖެ އޮތީ ކޮން ދަރަޖައެއްގައިތޯ؟ ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި ގިނަކުރުން އަޅުގަނޑުމެން ދުވަހަކު ގެސްޓްހައުސް ތިމާގެ އެ ހުރި އިމާރާތް ޔުނިވަރސިޓީއަކަށް ބަދަލުކުރީ. ތިމާގެ އިމާރާތް ޔުނިވަރސިޓީއަކަށް ބަދަލުކުރީ، އެ ނިޝާނުގައި ރައީސް ނަޝީދު އެކީ

ބިންގާ މިއަދު މި ފެންނަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއާއި، އިސްލާމިކް ޔުނިވަރސިޓީއާއި އެހެނިހެން ޔުނިވަރސިޓީ އުފެދިގެން ހިނގަމުން އަންނަ ތަން. އެހެންނަމަވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިނގާ ކުއްޖާއަށް ފުރަތަމަ ދިވެހިރާއްޖެ ދަސްކޮށްދޭންޖެހޭ. ދިވެހި ޤައުމުކަން ހިދުމަތްކުރާ ކުއްޖަކު އުފައްދަން އެބަ ޖެހޭ. އެ ކުއްޖާގެ ސިކުނޑި ހުޅުވޭނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ތާރީޚު އުނގެނުން ނޫނީ ނޫނެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިހަށްދުވަހު އެމް.ޑީ.ޕީން ކުރި ކަމެއް ނޫނިއްޔާ އެ ކުދިންގެ ސިޔާސީއަކު ނެތް. ތާރީޚެއް ނެތީ. ޑިމޮކްރަސީ ނެތި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރު އަހަރުގެ ފެބްރުއަރީ ހަތެއް ކޫދެތާގެ ހިތްވަރު ބިނާކުރީ؟ ދިވެހިރާއްޖެއިން ހަމައެކަނި ސިޔާސީ ދާއިރާގެ ތަރުގައި ތިއްބެވި ބާރުގަދަނަރު ވެސް އެބަ އެނގެންޖެހޭ، އެ ގައިރާންކަން ބަހަލާ ދިވެހިރާއްޖެ އެނގޭނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖަނަރަލްގާނޫނުގައި ޖަސް ސަފްހާ، ހަ ސަފްހާ، ހަތް ސަފްހާ އަހަރު ފަސްޖެ. ޖޯނުސަނު ހަޤީޤަތުގެ ޖަވާބުގައި ފަސް ޖަނަވާރުގެ ފަސް ހިނގި ބަރާބަރަށް. އަދި އަޅުގަނޑެން ފެނުނު އިއްޔެ ރައީސް ނަޝީދު ކޮންފަރެންސްގައި އޮތް ޖަލްސާ. އެއީ މިދުވު؛ އައްޔު އަޒުވު މިޑު ކާސަރސް ޒަކަރުސްއޮންސްގައި އެބަ މިއްބާ ރައީސް، އަދި ރާއްޖޭގެ ޒަކަރުސްއޮންގެއޮވަގައި އެބަސިލި ބިޔަރި ފަސްވިއްޔާ ކާރުފަރަހެއް މިބަ ޖެހޭ. އެ ކުރީގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަސް އިހަށްދުވަހު އުފައްދައި. ޒަކަރުސްއޮންފަރެ އަޅުގަނޑު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ހިސާބު ބައި އުފައްދަވާތީ. އެހެންނަމަވެސް، ފަރުކާޒަމަކާ ގާނޫނުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަލުން އުނގެނުމާ، ޤުރުއާން ހިނގަމުން، ފޮނުވާ އަޖައި، ހުރިހާ ޖަމާއަތްތަކާ، ހިނގާ ކުރިން މިބި. ދަންނަ މިހެން މިބި. މިހާރު ފަސް ދިވެހި ހަމަހަމަކަން ބަޔަކުމީހާ އެބަ އުނގެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ވަނީކަރުން އަނބުރު އަންގައިދީން ކަމަން ހަދައިފި. ނިކަމެތިކޮށްލާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުރަތަމަ ކަމަށް، ކުއްޖާގެ ސިޔާސީ ހުޅުވައިދިނުން ދިވެހިރާއްޖެއަން. މި ބިޔުގައި މި އަޅު ގޮތުން، މިހާރަން ބަޔައިފީއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާހަތު؛ ގެރިޖައިމް އިންޖެސްޓިރީ، ފިޝަރީޒް އިންޖެސްޓިރީ، ޓޫރިޒަމް އިންޖެސްޓިރީ، މި ސިޔާހަތުތަކަށް ބޭނުންވާ ވަޒީ ތައުލީމު ހަސިލްކޮށްދޭ ހުނަރު ގެނެސްދޭން، ސަރުކާރުގެ އެޖެންޑާސްކަން މިނިސްޓްރީން ނުވަތަ ސަރުކާރުން ދިރާސާކޮށް ހަދައިފިކަމަށް ގާތް ފައިދާއަކާއެކު ހުރިހާ ދާއިރާތަކަށް ބޭނުންވާ ގޮތަށް ހުނަރު ދޭން ދިވެހި އަޒުމެއް ގެންނަން ނިޔާއުރުގައި ތަޢުލީމު ފަސްޓް ކަމަށް ހުރިހާ ކަމެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަރަށް ފުރުސަތުތައް ދީފައި. ފުރަތަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަޒީ ފުރުސަތުތައް ފަހިކޮށް ކާބަދަލުކުރަން ސަރުކާރުން ނުވަތަ ސިޔާސީ ކަންކަމުގައި އުޅޭ ފަރާތްތަކުން ގެނިޔަސްވެސް ނުކުރިދޭ؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ގެނިޔަސްބަޔަކު އެއީ ހުރި ދިވެހިރާއްޖެއަށް، އެ ގެނިޔަސްބަޔާ އެއްބަސްވެގެން ނުވެ މި ދަރިވަރު. ތަ އިހުތިޔާރު ދެވޭ، ވަރަ ތަޢުލީމީ ހަސިލްކުރުން. އެއީ އިހުތިޔާރު ކަންކަން. ޖައިސާ ތިބޭނެ ވަސް ކަންކަން. އަދި ގެރިޖައިމް އިންޖެސްޓިރީއާ ދެވޭ ވަޒީފާ ނުވަތަ އެ ދާއިރާއަށް ތަމްރީނުކުރުމާއި ހަވާލުކުރަނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭފުޅު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިހާ ސަޤާފަތު ފޮނު

ޑިނަ ބޭސް، އިންޑިއާ ކަނޑުގައި އުންމު ބޭޑު ޗުޕީޗް ހުރޭ ޒަމާނު. މިހާރު ކިތައް ބޭސްތަ ހުރި ދިވެހިރާއްޖޭގައި؟ މުޅި ބައިމީ އިންޓަރނޭޝަނަލް މަސައްކަތްކުރާ އަށް ގާސް ދިވެހިން ތިބި އެއްއިރެއްގައި. ކޮބައިތޯ މިހާރު ބޭސްތަކާ އެއްކޮޅަށް؟ ކޮބައިތޯ އެ ކޮމްޕެނީތަކާ، ފޯރިނަރުންނާ، އިންޑިއަން ސިފައިންނާ ކޮބައިތޯ؟ އެ މީހުންގެ ތަރިން މިހާރު ނިކުމެ ހަރަން ގޮތް ނެތީމައި، ކިޔަވާން އެއްޗެއް ނުކުރޭ ޖާހިލުން. ކޮބައިތޯ ބަޔާނެ އެނގިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި؟ ރައްޔިތުން ލިބިގަތުމަށް ހިފަން. ކޮޅުބަތޯ ފޯސް ބަދަލުކުރިވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ސިޔާސަތު ބަދަލުވެގެންނުދޭނެ ދިވެހިރާއްޖެ ރައްޔިތުން. ކޮއިން ސިޔާސީ ވައްތަރު ހުރިހާ ގޮތުގެ އަކީ ހަރަކާތެއް. ސްޓޭޓަސް ދިވެހިރާއްޖެ ރައްޔިތުން، ފޫރިދާ ދެވަނަ ސިޔާސަތު.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މެންބަރު. ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޙަމީދު.

ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ދަނީ، ރާއްޖޭގެ ދިފާޢުގެ ސަރަޙައްދު މަތީ ދިފާޢީ ނުރައްކަލެއް. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަ ޖެހޭ، ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން އިޤްތިޞާދީ ދިފާޢު ދާއިރާގައި ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިވަރުން އަޅުގަނޑުމެން ބައްޓަންކުރަންޖެހޭ ގޮތަކީ. ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާއި ބޮޑެތި ފަރާތްތަކާ، އެ ސިޔާސީ ޕާޓީ ކޮބައިތޯ ފޯރި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ބަލައިލަން. ދިފާޢު ދިވެހިރާއްޖޭގެ މެންބަރު އިޤްތިޞާދު ރަށްފުށު ވިޔަފާރިތަށް، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތާރީޚު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިވަރުންނަށް ދަސްކޮށްދޭން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިފާޢީ ހަމަ ފުރިހަމަ ކޮންއިރަކުތޯ، އެ މަސައްކަތް ފަރާތުގެ ކޮންކޮންބައިކުރުމުން. މި ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ނޭނގުނު؛ އަޅުގަނޑުމެން ކިތައް މީހުން އިނގިރޭސި ޒަބާނުން، އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ މި ރާއްޖޭގައި ސިޔާސީ، ރަސްމީ ޤާނޫނުގެ ގޮތުގައި ހުސްވަރު ކޮން ބޭފުޅުންތޯ؟ އާދެ! އިސްކޮލަރޝިޕް ރަސްމީ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ވީނެ އެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިތަނުން ކިޔައި؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމު ކިޔައި މިހެންނެވީ އެ ކަންކަން އިނގޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިފާޢު ދާއިރާ ފަރާތްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން މިކަމުގައި ރަސްމީކޮށް. ހަމަ އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖޭގެ އިތުރުވެގެން އައި ގޮތް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ރަސްމީކޮށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ދިފާޢުގެ ވާހަކަ ދާއިރާގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ދިފާޢުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންޓެލިޖެންސް

ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން ސިނާޢަތްތަކަށް ބޭނުންވާ ހުނަރު މިހާރު، ކޮންގޮތަކަށްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ތަމްރީނުކުރަނީ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވިދާޅުވިހެން، އަޅުގަނޑުމެން 1978 ވަނަ އަހަރު މި ރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމް ފެށުނުއިރުގައި މި ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ބޮޑު ސްކިލްސް ޝޯޓޭޖެއް އޮތީ. ސްކިލްސް ޝޯޓޭޖުގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް ހަމައެކަނި އިސްތިރާރު ތަޢުލީމު ލިބިފައި ތިބި މީހުންނެއް ނޫން. އެއީ ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން މަދު ތަޢުލީމަށް ޒާތީ ޤާބިލްކަމާއި ބޭނުންވާ ޤާބިލްކަން އެބަ ހުރި. އެ ބޭނުންތަކުގެ އިސްލާހުތަކުން، އެ ބޭނުންތަކުގެ ކުރިއަށްދާން، މި ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ހިފެހެއްޓުމަކީ ކޮބާ؟ އަޅުގަނޑުމެން އާދަޔާ މި ރާއްޖޭގައި އެހެން ބައިވަރު ބޭބޭފުޅުން ހުރި. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެހެން ބައިވަރު މީހުންނަށް ފުރުޞަތު ވަޒީފާގައި މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނީ. އެ އިންޑަސްޓްރީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެންދިޔުމަށް ހުށަހަޅާނެތޯ؟ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަންތައް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ކަންތައްތަކުގެ އިންޑަސްޓްރީ ގެންގޮސް ބާއްވާ ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސަރުކާރު އިންޑަސްޓްރީ ބަލައިގަތުމަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަރައްޤީކުރަން އެކީ މި އިންޑަސްޓްރީ. އެކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސިފަކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ދަތުރުކުރާ މީހުން. އަޅުގަނޑުމެން ފުރިހަމަ އިންޑަސްޓްރީތަކާ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ރާއްޖޭގައި ތަރައްޤީކުރަންޖެހޭ އިންޑަސްޓްރީތައް. އެ ކަންތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އިސްކަންދޭން ޕްރޮފެޝަނަލްކަމުގައި ވެސް. ހާއްސަކޮށް މަދު ތަޢުލީމު ދިނުމުގައި ވެސް މި ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަ ޖެހޭ. ދެން ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ބޮޑު އިންޑަސްޓްރީ، ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ. މި އިންޑަސްޓްރީއަކަށް ބޭނުންވާ މަދު ތަޢުލީމު ހުނަރުވެރިންގެ ތިބި ހަމަ މުހިންމު އަޅުގަނޑުމެން ތަޢާރަފްވެ ތިބި؟ މި އިންޑަސްޓްރީގެ އަހަރު ރިސާލަތަކަށް ބަދަލު؛ ކަބައިޙީ އަޅުގަނޑުމެން އެކަށީގެންވާ؟ ކަބައިޙީ އަޅުގަނޑުމެން އެތަނުގެ މެންބަރުން؟ ކަބައިޙީ އެ ތަންތަނުގެ އެކިއެކި ޒަމާނީ މުހިންމު؛ މިސާލަކަށް އިންޖިނިއަރުން؟ މީހުންދޭތޯ ބައިވަރު މަދު ތަޢުލީމު މުހިންމު ބަދަލު ތަނުގައި، އިންޑަސްޓްރީގައި އެއީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ އިންޑަސްޓްރީގައި ތިބާކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ މަސައްކަތް ޒުވާނުންތަކުގައި އޮތީ އެއްކަލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެކަ ޖެހޭ ވިސްނާލަން މިއަދު. އެކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ މަސައްކަތް ދިނުމަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތްވަރުދިނުމަށް އެ ކަންތައްތަކަށް ހިތްވަރުދިނުމަށް، އެ މީހުންގެ ސަޤާފީ ވެރިކަން އެ އިންޑަސްޓްރީތަކުގެ ޒުވާނަށް ހިސާބުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންޑަސްޓްރީތައް ތަރައްޤީކުރަނީ؟ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑުމެން މަދު ތަޢުލީމު ހަރަކާތް ބަލި ޔުނިވަރސިޓީތަކުން ނޫން ހިތްވަރުދިނުމުގެ. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ބޮޑަށް އިސްކަންދީގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ދިނުމުގެ އިންޑަސްޓްރީތައް ތަރައްޤީކުރާ، އެ އިންޑަސްޓްރީތަކުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ފައިދާ އިތުރުކުރުވަނީ. ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ، ފިޝަރީޒް އިންޑަސްޓްރީ އަދި ކޮންސްޓްރަކްޝަން އިންޑަސްޓްރީ؛ މި ތިން އިންޑަސްޓްރީ ތަރައްޤީކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީކުރުވާނެ. މި އިންޑަސްޓްރީތަކުގެ، މި

ތިން އިންޖެކްޝަނާއި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި މިތިބަ މީހުންނަށް ވަޒީފާ ހޯދައިދިނުމަށް ތިން އިންޖެކްޝަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ސްކޫލުގެ ތަރައްޤީ ވެސް އަދި އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރަނީ މައްސަލަ ދާ ކާޑުޖެ ތަރައްޤީ ވެސް އަދި އަޅުގަނޑުމެން ޔުނިވަރސިޓީ ތަރައްޤީ ވެސް އެންމެ ބޮޑު އިސްކޮލަރޝިޕްސް ކަންތައްތަކާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ތިން އިންޖެކްޝަނީ ތަރައްޤީކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަޒީފާ ބޭނުންވާ ޒަރޫރީކަން އެ ތިން އިންޖެކްޝަން ވަޒީފާ ހޯދާން ގޮތްތަކެއް ހޯދައިދިނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އާދެ! މި ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ނުވިސްނައި، މި ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ސަމާލުކަންދީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ދާއިރާ ކިތަންމެ ވަރަކަށް ތަރައްޤީކުރަން އުޅުނަސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ރާއްޖެއަށް ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުލިބޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ ވަޒީފާތަކާއި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުއުފެއްދޭ އެހެން ކަންތައްތަކާއި ތިބޭ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ސިޓީތައް ނިންމާލާފައި ވެސް ކޮންމެ މިހާރު ވެސް ވާން މި ބޭނުންވާ ފެއިލްކޮށްލަ ޖަވާބަކަން. އެއީ ނޫން އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑު ތަނެއް ކަމެއް. ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އިންޖެކްޝަންތައް ތަރައްޤީކުރުމަށް ގޮތަކީ؟ ސަރުކާރުން އެބަ ވިދާޅުވޭ، އަޅުގަނޑުމެން މި ހުރި އިންޖެކްޝަންތައް މިހާރު މި ސިޔާސަތުތަކުން ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، ސިޔާސަތުތަކުން ހަމައެކަނި އެ އިންޖެކްޝަންތަކުގެ ހުރި ކަންތައްތައް ތަރައްޤީކުރުން ކަމަކު ބަލައިގަންނަވާނެ. ސިޔާސަތުތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ތަފާތު އިންޖެކްޝަންތަކެއް ނުވަތަ ތަފާތު މަސައްކަތްތަކެއް އިންޓަރޓެއިންމަންޓުން ނުވަތަ ތަރައްޤީކުރުން. އެކަމަކަށް ނޫން އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސަތު މި ބަދަލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާވަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑުމެން ހޯއްދަވާނެ މަތީ ތަޢުލީމުގެ ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި މި ދިރާސާ ކުރަން މި އިންޖެކްޝަންތަކަށް އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރަށް ހޯދިފައިން ކަންތައްތަކާ ކޮބައިތޯ ބަލައި، އެކަން އިސްކޮލަރޝިޕް އެއީ ދުރިހެލި ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭތީ، ހަމައެކަނި އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވީ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.

މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެންމެ ވާހަކަދެއްކެވި ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް އެ ފާހަގަކުރެއްވި، ސިޔާސަތު. ދެން މިކަހަލަ ނަންނަން ކިޔައިގެން ރައްޔިތުންނަށް ދޮގުވައިދީގެން މި ދެންނެވި ހަމަ އެ

މަނިކުފާނު 30 އަހަރު ވޭތިކޮށްލުމަށްފަހުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުން؛ މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރާ ކުއްޖާ ވެސް އެ ކުއްޖާގެ ސިކުނޑީގައި ހަމަ އެންމެ އެއްކޮށް އޮންނަނީ. ނިދާއިރުގައި ވެސް، ހޭލާއިރުގައި ވެސް އެއް އަޑެއް އިވޭނީ. އެއީ ކިޔުއްވާ ތަކުބީރުފުޅު. ކިޔުއްވާ ތަކުބީރުފުޅުގެ އަޑު، އެ ޗަވަ ނޫން އެއްކޮށް ދިވެއްސެއްގެ ސިކުނޑީގައި ނުފޭސް ހުރީގައި. މިއީ އަޅުގަނޑުގެ ޝަކުވާއަކީ އިޖުތިމާޢީ ރަހިސް. މިއީ މިހާރަކު ނުވަތަ މަދުމިނަން ރަސްދުރުކަން އަޅުގަނޑު ކޮންމެހެން އަހަރާ ޖެހި ގޮތުން އޮތް ކަމެއް ނޫން. މިއީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އާދޭ ގޮތަކުން ނިކަމެތިކަމެއް ވީމާ ފާހަގަކުރެވޭތީ ތަކުރާރުކޮށް. ދިވެހި ދަރިވަރުން މިހާރު ވެސް ކިޔަވައިގެން ތިމަންނަ ކޮން ޙަޤީޤަތްތަކެއް ތިމަންނަ ކުރިއަށްދާނީ، ކޮންކަމެއް ބާވަތްކުރާނީ. މުޅިން ސަރުކާރުތަކު ތިރީސް، ސާޅީސް އަހަރު ވަގުތު ވެސް ކުއްޖާއަށް. އެކަމާ ކޮން ކޮންމެ ކަމަކާ ގުޅިގެން މި ރާއްޖެއަށް އަށާރަ ހިދުމަތްކުރާނީ. ކޮން ފުރުސަތެއްކަން އަށާރަ އުމުރު ހާސިލުވި؛ މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކޮށްގެން ތިމަންނަ ވަޒީފާއަކަށް ސަލާމަތްވާނެތޯ؟ މިއީ އެ ކުއްޖާގެ ސުވާލަކީ. މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކޮށްގެން ސަލާމަތްވާނެތޯ ވަޒީފާއެއް ލިބޭނީ. އިޖުތިމާޢީ ރަހިސް؛ ވަޒީފާއެއް ސަލާމަތްވާނީ މިހާރު ތިމަންނަމެންގެ ސިޔާސަތުގައި އެބަ އޮތް ތަޢުލީމުދިނުމުގެ ސިޔާސަތު މުޅި ދިރިއުޅުމުގެ އެއްވަރު މަތީ ފެންވަރުގައި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު، ޓޫރިޒަމް ސިނާޢަތުގެ ސިޔާސަތު އެ ސަރުކާރުތަކުގައި އެ ސިޔާސަތުން ބަދަލު ކަނޑައަޅުއްވާ ދަނީ މަތީ ތަޢުލީމުގެ ފައިސާދޭގައި ހުރި. އެހެންނަމަވެސް، މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކޮށްގެން ނިކުތް ވަޒީފާއާއި އެ ސިޔާސަތުން ފުރުސަތެއް ނެތް. ހަމައެކަނި ގެދޮރު ހޯދަން، ހަމައެކަނި ތިމަންނަ ދިރިއުޅެން ނޫނީ، ފުރަތަމަ އެ ކުއްޖާގެ ސިޔާސަތުގައި އުޅުނު ސަމާލުކަން. ސިޔާސީ ތަޢުލީމު، އަދި ރައްޔިތުންގެ ގޮތުގައި ދިރިއުޅުމުގެ އަސާސީ ހައްޤުތައް ދަނީ ވާހަކަދެކެވެމުން. ކަމަކު ޢިލްމުވެރިން، ކިޔަވާ ދަރިވަރުން ހޯދާ ކުރީގެ އެ ފުރުސަތުތަކެއް ނެތް. އިޖުތިމާޢީ ރަހިސް، މިހާރު ދަރިވަރުން އަދި އިތުރު ދިރާސާކުރުމަށް، 7 ފަސްދުވަހުގެ އަޅުގަނޑު. ކޮންމެ ގޮތަކުން ވެސް، އެ ކުއްޖާ ދިރިއުޅުމަށް އެ ކުއްޖާ މަގުސަދު ޙާޞިލްކުރުމަށް ވަޒީފާ ކަނޑައަޅާ ގޮތް. ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތަށް ބަލާއިރު ހަމައެކަނި ގޮތުގައި ބޮޑު ފުރުސަތެއް ނެތް. ސިޔާސީ ގޮތުން ސިޔާސަތެއް ބަދަލު ކުރުމަށް ހޯދުމުގެ ޤާނޫނު ނެތް؛ ސިޔާސީ ރޭވުން ސިޔާސަތު ކަމަކަށް ސިޔާސީ ރޭވުން ކުރީގެ ސިޔާސަތުތަކުން ޕާޓީތަކުން އިޚްތިޔާރު ކުރެވޭ ގޮތް. ހަމައެކަނި މިއަދު ދަރިވަރުން ބޭނުންވާ ސިޔާސަތެއް ނުލިބި، ދިރާސާއެއް ނުކުރެވި، ޓެކްނިކަލް ދާއިރާގައި، ތިމަންނަ ތަޢުލީމު، ވަޒީފާ، ދިރިއުޅުމުގެ ސިޔާސަތު ތިމަންނަމެންގެ ސިޔާސަތުގެ ގޮތުގައި، ދެން ތިމަންނަ ސިޔާސަތު ކޮބާ؟ ދިރިއުޅުމުގެ ހައްޤުތައް ނުލިބި ކީއްވެގެންތޯ؟ އަޅުގަނޑު ސުވާލުކުރަނީ، ތިމަންނަ އެ ކީއްވެތޯ؟ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމު ސިޔާސަތު ކޮބާ؟ ތަޢުލީމު ސިޔާސަތު އޮތީ ރައްޔިތުންގެ ހައްޤެއް. އިޖުތިމާޢީ ރަހިސް؛ މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކޮށްގެން ސިޔާސީ ގޮތުން ކުރިއަށްދިޔައިރު

ރައްޔިތުން އުޅެން ބޭނުން. މިއަދާ ހަމައަށް އައިއިރުގައި ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ސިޔާސީ ތަރިކާއެއް ކިޔަވައިދީފައެއްނުވޭ. ފުރަތަމަ ސިޔާސީ ތަރިކާ ފެށިގެން އަންނައިރު އަޑުގަދަވެ އުޅެން، ހުރަހަރެކެން، މާލޭ ހުރުމަށް މިސްކިތްގެ ނަން އިސްކަންދީގެން ރަސްގެފާނު މިސްކިތަށް ބަރަބަރުކުރަން. ހުރުމަށް މިސްކިތުގައި އޭގެ ތިރީގައި ހުރި ހިލޭބޮޑުކޮށް ހުރިގޮ އެއްބަސް ކުރީގެ ދަރިވަރުންނަށް އުނގަންނައިދޭން. މުންސާރަ ނުލިބި ބިނާކުރި ބަޔަކަށް ތިބީ؟ ފުރަތަމަ ނަމެވ ޢާއްމު ނަން ވެސް. ބައްޔާމަށް ޒިންމާބަރު ކުރި މީހާ ވެއްޖެއް އަ މީހާގެ ނަން، ވަސީލަތްތަކަށް ބަލާއި ކޮންމެ ކުރި ކަނޑައަޅާފައި

މީއީ. ކުރިން ޖަވާބު ގެންގޮސް އަންނަނިވި. އަޅުގަނޑު ހަނދާން އެބަ ކުރި 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ކޮމިޓީތަކުގެ ބިލެއް ކޮށްފައި ބިލެއް ޖަލްސާއިރުގައި، ހަރަކާތްތައް ކޮމިޓީތައް އަދި އަޅުގަނޑު ބޭނުންކުރަން. އާ ނަން. އެކަން ޖަވާބު އޮތީއާ އޭރު އަދި ހުށަހެޅުނު. ފާސްކޮށްފި ގެންދެވުމަށް ގެނެސް ގޮތަށް އެކަމަކު ހުށަހެޅިފައި މަސްލަ. ދަނީ އަޅުގަނޑު މެން

މި ބައިތަކީ، މިހާރު މި ކަން ކޮށްދީފައި؛ 15 އަހަރު ވީއިރު ކުރި ކޮށްދީފައި ރައްޔިތުންގެ ބަދަލުކުރަން. ބަދަލުކޮށްގެން ވެސް. އަޅުގަނޑު ބަދަލުކުރަނީ. ބަދަލުކޮށްގެން، މި ދަރުމަވެރި ބައެއްގެ ހިތްވަރު އަދިވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި

ބޭނުންވޭ ކޮން ކުރިންގެންވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ވަޒީފާއެއް ސަރުކާރުތަކާއި ކަމެ، ޖެހޭ ހަމައެކަން ސަރުކާރުތަކުން ކޮށްލަން ސިޔާސީ އެހެނަސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މެދު ސިޔާސީ ތަރުތީބު އެބަ ބަދަލުކުރަންޖެހޭ، ހުރި ސަބަބު

ބައެއް ދައުލަތާ އެކި. ޝުކުރިއްޔާ ރިޔާސަތަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިކޮމެންޑޭޝަން:

ޝުކުރިއްޔާ އިބްރާހީމް މަނިކު. މި ވަގުތު މި ބިލަށް ވޯޓަށް ދާނީ ހުށަހެޅުއްވި އިބްރާހީމް މަނިކު ވޯޓަށް ދާނީ ނިމުނީ.

6. ނޫސް މީ މަސައްކަތް

ރިކޮމެންޑޭޝަން:

އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފަހަރު ނޫސް މީ މަސައްކަތް.

{6.1}- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ކުޑަކުޑަފުޅި ދަރުމަ ދާއިރާގެ އިބްރާހީމް މަނިކު ޖަމާލު ނަގިޔާނު މުޙައްމަދު ހުށަހެޅުއްވި ޤާނޫނު

ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ޖަޒީރާ ބޯޓް ޤާނޫނު)ގައި އިސްލާހު ގެންނަން ބިލެއް ބަލައި. މި ބިލަށް ވޯޓަށް އަހާ

ދިރާސާކުރުމަށް އިބްރާހީމް މަނިކު ހުށަހެޅުއްވީ ފުރުޞަތު ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވުން އެދިން.

{6.2}- ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ޢަބްދުﷲ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 5/2009 (އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގެ ގާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލުގެ ބަހުސް. ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެންނަވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އިންނެވިއްޔާ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަތުމަށް އެދެން.

{6.3}- މާމިގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލުގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން، ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން އަފީފް.

ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން އަފީފް ވާހަކަދައްކަވައިފައި:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މާމިގިލީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިޞްލާޙު؛ އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ގެނެވޭ އިޞްލާޙު. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން؛ މި އިޞްލާޙަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ އަދަދު ކުޑަކުރުން ނުވަތަ އިތުރުވެގެންނުދާ ގޮތަށް ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙުގެނައުން. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އޮންނަ ގޮތުން މި އޮންނަނީ، ކޮންމެ އިދާރީ ދާއިރާއަކަށް ދެ މެންބަރުން އިންތިޚާބުކުރާ ގޮތަށް. އަދި އެ އިދާރީ ދާއިރާގެ އާބާދީ ފަސް ހާހަށް ވުރެ މަތިވެއްޖެއްޔާ އިތުރުވާ ކޮންމެ ފަސް ހާހަކަށް އަނެއްކާ މެންބަރަކު އިތުރުވާ ގޮތަށް މި އޮތީ. އާދެ! ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ޤާނޫނުއަސާސީ އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙުކުރިއިރުގައި މި ދެންނެވި ގޮތަށް މި ކަންތައް މިހެން މި ގެންނަންޖެހުނީ، ބައެއް އިދާރީ ދާއިރާތަކަށް އާބާދީގައި ބޮޑު ގޮތުން ދެ މެންބަރުން އިންތިޚާބުކުރާވަރު ވަރަކަށް އެކަނި އާބާދީއެއް ނެތް. ހަމަ ބޮޑެތި ދާއިރާތައް ކުދި އަތޮޅުތަކާ އާބާދީ މަދު. އެހެންވީމާ، އިތުރު ކޮންމެ އެ ދާއިރާއަކަށް ދެ މެންބަރުން ނެރުމާއި ބައެއް މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ބޮޑުވުމުން ހަމަ އަނެއްކާ އިންތިޚާބުވާކަން. މިކޮޅުން ގެންނަންޖެހުނު އިޞްލާޙެއް އެއީ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް ކުރިއަށް ބޮޑުވަމުން. އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުގެ އަދަދު އެއްގޮތަކަށް ހިފެހެއްޓުމުގެ ނުވަތަ އިތުރުވެގެންނުދާ ގޮތަށް ބަހައްޓަން ބޭނުމީ. އަޅުގަނޑުމެން ޔަޤީނުންވެސް ނުކުރާނެ ސަރުކާރުގެ އިދާރީ ޚަރަދުތަކުގެ އަދަދަށް އެޅޭނެ ބޮޑުބުރަ އަދަދެއް ނޫން. އެއީ ވަކި ވަރަކަށް ހިފެހެއްޓޭ އުސޫލު އަދަދެއް. އެ ދާއިރާތަކުގެ އާބާދީ އިތުރުވަމުންދާނަމަ؛ އެހެން ކުދި ކަމަކަށް ވަނީ ވެސް މިހާރު އަދަދު އިތުރުވެގެންދާނެ. ކޮންމެހެން މެންބަރުންގެ އަދަދު އިތުރުވާކަށް ނުޖެހޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން 87 މެންބަރުން މި މަޖިލީހުގައި ތިބީމާއި އަޅުގަނޑުމެން ޒަމާނީ ހުނަރު ގެނެސްދީ މިފަދަ ކަމަކަށް ބޭނުން އަދަދެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި ވަގުތު މި އަދަދަށް ވެސް ކުޑަކުރެވިދާނެ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަދަދު ހަމަ ކުރުވާ ގޮތަކަށް މި ބަދަލުކުރަން.

އާދެ! ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ކޯޓުތަކުން ދައުލަތުގެ ހަރަދުތަކުގެ ބޭކާރުވެގެންދިޔުމުގެ ނުން މިގޮތް ދުރުކުރުމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް ރަނގަޅު؛ ޖުޑީޝަރީގެ އެންމެ ރަނގަޅު އުސޫލަކީ، ހުރިހާ އެންމެން އެއްވަރަކަށް އެއްވެ ވަސީލަތްތަކާ ކަންތައްތައް ނިންމުން. މިއީ ޖުޑީޝަރީ ފުރިހަމަ އަދި ގޮތް. އެބުނީ، މި ކަންތައް ފުރިހަމަ ކުރުމަށް. ބާޒާރުމަރުކަޒުން ނިކުމެ، އެންމެން އަ ހިސާބުން ނިކުމެ ވަސީލަތްތަކުން. އެއީ އެހާމެހެން އަ ކަންތައްތަކުން ކުރެވެން އޮތް ޖަވާބު. އެއީ އާބާދީ އަށް ބޭނުމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާބާދީ ބޭނުމާ، އިތުރުވާނާ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން އެއްވަރަކަށް ހާޒިރުވެ، މިކަންކަމާ ދެކޮޅު ބޭނުމެއް ބެލުމެއް، މިވާހަކަ މި އެންމެން، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނިޔާ ކަނޑައަޅާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް. އަޅުގަނޑު މި އިސްލާހާ ގުޅިގެން ވާހަކަ ދައްކަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ.

ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ޝުކުރު އަދާކުރަން މި ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅުއްވި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކަމާ ގުޅުންހުރި ކޮމިޓީއަކުން މިކަން ދިރާސާކޮށް، މިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޯދެން އޮތް އެންމެ ރަނގަޅު ހައްލަކީ ކޮބައިތޯ ބެލުން އެއީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެނީ. މި މަޖިލީހަށް ބަޖެޓުގައި ގެންނަން އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ވަރަށް ގިނަ ގާނޫނީ ބޯޑުތަކުގެ ވެސް އަދި މި މަޖިލީހުގެ ވަރަށް ގިނަ ބޯޑުތަކުގެ ވެސް ކަންބޮޑުވުމެއް، ޖޫރީ ސިސްޓަމް؛ ޖޫރީ ބޭނުންކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުގެނައުމަށް ތަސްލީމުކުރަން ޖޫރީ ސިސްޓަމް ގެނެސް ގޮތަކުން ބަދަލުގެނެސްދިނުމަކީ، ވަކިވަކި ގޮތްގޮތަށް ބަދަލުގެނެސް، ވިޔަފާރި ގޮތްގޮތަށް އެކިއެކި ފަރާތް މަސައްކަތް ބަދަލުގެނެސް އޭގެ އިތުރަށް ބޭއިންސާފު ކަމެއް ހިނގާ ނޫން. ވަރަށް އަސާސީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން އެބަ ފާހަގަކުރެއްވި. އެ ވާހަކަ ރަނގަޅު ވާހަކަތަކެއް ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި

ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ބަދަލުގެނައުމަކީ އިދާރާ ކަމެއް ދުވަހަކު ކުރާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި، އެފަދަ ސަރާހަތެއް
އަޅުގަނޑުމެން އެކަކަށްވެސް އެއީ އެހެން ބައެއްގެ ފިކުރުތަކެއް ނޫން. ޤާނޫނުއަސާސީ އެއީ، އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅުން
ހުރިހާކަންކަމީ، ގައުމު؛ ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދޭ ހައްޤުތަކާއި އެއް ބާރާއި އިންސާނިއްޔަތުގެ މަތީގައި ދެމެހެއްޓުމަށް އެއް މިންވަރަކަށް
ދަމަހައްޓަން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަނީ އެއްކޮށް. އެހެންނަމަވެސް އިޤްތިޞާދީ ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން
ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް އެބަ ހުރި. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ގޮތުގައި ކަނޑައެޅޭ ފަރާތްތައް، މިހާރު
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން؛ ދާއިރާތަށް އިންތިޚާބުވާން ފުރުޞަތުދީފައި އޮތް ގޮތަށް
ބޭރުފައިދާ ކަނޑައެޅި ވަނަ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މުސްތަޤްބަލުގައި ސިޔާސީ ބަދަލުތަކެއް މި މަޖިލީހަށް ދައުރުތަކުން ކުރާ
ހަރަދު ވެއްޓިފައިވާ ފަދަ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. ތިރީ ހަތަރުއަހަރު އިޤްތިޞާދީ ރައީސް، ތަފާތުވާނެ ބަޖެޓުން
ގެންދިޔުމުގެ ބަދަލުގައި، ދިވެހިރާއްޖެ ފަދަ ކުޑަ ޤައުމަކުގައި ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ 85 މެންބަރުންނަކީ އެއީ ރައްޔިތުން
ތަމްސީލުކުރާން ހަމަ އެކަނި ރަނގަޅު އުސޫލެއް ނޫނެވެ، އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. ހަމަ އެއާއެކު ބަޖެޓު
ބޮޑުވެގެން ދާނެހެއްޔޯ، 85 މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި އެ އަދަދުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހިފެހެއްޓުން ޤާނޫނުއަސާސީން
ބަދަލުގެންނައުމާ މުސްތަޤްބަލުގައި ބަޖެޓް ބޮޑުވެފައިވާ، ބައެއް ސިޔާސީކަމުގައި އިޤްތިޞާދީ ރައީސް، އާބާދީ
އިތުރުވެގެންދާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، އެހެން ކަހަލަ އޮޅުވާލާފައި ބޮޑު އޮޅުވާލުމުގައި ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރާން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ތިބި މެންބަރުންގެ ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތެއް އާބާދީއަށް ބަލާއިރު ބެލިއަސް ވެސް، އޮޅުވާލުން ބެލިއަސް ވެސް އެވެރިޖުން
އަދަދު އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އެ ހަމަ ފަރަކުވާކަން ރިޢާޔަތްކުރާއިރު އިޤްތިޞާދީ ރައީސް އަޅުގަނޑު ބޭނުމީ ބަޔަކަށް ބަލަހައްޓަން،
ރައްޔިތުން މަޖިލީހަށް މި އިންތިޚާބު ބޮޑުވެގެން، ކުރިން މަޖިލީހުގައި އެ ދުވަސްވީ؛ ބޮޑުވެން އެ ފަހަރަކުގެ
ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ހައްލު ހޯދުމަށް ތަނަވަސް އެންމެ ރަނގަޅު ފުރުޞަތެއް ކަމަށް ބެލުން ޖާގައި، ރަނގަޅު ގޮތުގައި ދިރާސާކުރުން
އަޅުގަނޑުމެން ހޯދުމަށްވުރެ، އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް މި މަޖިލީހުގެ ގިނަ ދިވެހި ރައްޔިތުން ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި
ތަމްސީލުކުރަމުން ފުރިހަމަކަމާއި އަޅުގަނޑުމެން ހޯދުން އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. ހޯދުމަށްފަހު، ޕާސްޕޯޓްއަސޯސިއޭޝަން މިހާރު
ކުރިން 5 އަހަރުކުރިން ދާއިރާތަކުގެ އިންތިޚާބުތަކުގައި ހުށަހަޅައި، ހާލު ގޮތުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިޤްތިޞާދީ ރައީސް،
މި ފަހަރަށް ނަމޫނާވާނެ ބަދަލުތަކެއް ގޮތުގައި މަޖިލިސް ބާއްވާނެ ބަދަލުތަކުގައި، ފަހަރަށް އެހެނިހެން، ހާލު ގޮތުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރީގެ ޕާލިމެންޓްތަކުން ހުރި މިންވަރުގެ ތަފާތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލިސް އެކަށީގެންވާ ނޫން، ދައުލަތުގެ ހިސާބު މުއައްސަސާތައް ވެސް ފައިދާ އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް؛ ޚަރަދުކުރާކަށް ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން ހަރަކާތްތެރިވުމުގައި ވެސް ރައްޔިތުންގެ
ތަރައްޤީ ގިނަ ބަޔަކު އެ ކަނޑައަޅާފައި ގޮތުކުރުމުން ގެނެސްދޭނެ. ކުރިން ރަށްރަށުގައި ކުރެއްވިބޭފުޅުން ބަލައި ނުލާ މަޖިލީހުގެ

5 ކައުންސިލަރުންނާއި 5 އަންހެނުން ކޮމިޓީގެ 5 މެންބަރުން އިންތިޚާބުކޮށް ސިޓީއާ 10 މަގާމު، ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރާ 10 މަގާމުގެ ގޮތުގައި އުފެއްދުން އެއީ އަދުގަނޑުމެންނަށް މާލީ ގޮތުން މުސްތަޤްބަލުގައި އުފުލައިގަނެވިދާނެ ބުރަދަނެއް ނުވާނެތޯ؟ އެއީ ވަރަށް ބޮޑަށް އުފައްދަމުންދިޔަ ސުވާލެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިއީ އަދުގަނޑުމެން މިހާރު ވަރަށް ބޮޑަށް ގާނޫނުތަކުން ކޮމިޝަންތަކާއި ބޯޑުތަކާ އުފައްދަމުންގެންދާއިރު، އަދި މިހިރަން މުއައްސަސާތައް ވެސް އަދުގަނޑުމެން އުފައްދައި ވަރުގަދަކުރަމުން ގެންދާއިރުގައި އަދުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ބަލައި ދިރާސާކުރަން؛ އަދި އަދުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ވެސް ގާނޫނުތައް ހަދަމުންދާއިރުގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ގެންގުޅެންޖެހޭ ވިސްނުމެއް ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަދުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީއާއި ދިވެހި ދައުލަތުން އެ މުއައްސަސާތައް ނުވަތަ އުފައްދާ މުއައްސަސާތައް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ހިނގައިދާނެ ފަދަ މާލީ ޒިންމާތަކެއް އަދުގަނޑުމެންގެ މެދުގައި އޮންނާނެ ފަދަ ގޮތަކަށް އަދުގަނޑުމެން މި ދެންނެވި ކަހަލަ ކަންކަން ބައްޓަންކުރުމަކީ އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަދުގަނޑު ދެކެނީ. އަދުގަނޑު އުންމީދުކުރަން، ވަރަށް ބޮޑަށް މުސްތަޤްބަލުގައި ދައުލަތުގެ ހަރަދާ މުއައްސަސާއަކުން ވެސް، ޒާތީސެކްޓަރު މި ރައްޔިތުންގެ ޖީބުފުން ކަންކަން ނިންމަމުންދާއިރުގައި، ގާނޫނުތައް ނިންމަމުންދާއިރުގައި އަދި އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅަމުންގެންދާއިރު ދިވެހި ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތާއި، ދިވެހި ޚަރަދުގެ އިޤްތިޞާދާއި، އަދި ދުނިޔޭގެ ނާޒުކު އިޤްތިޞާދާއި، އަދި ދިވެހިރާއްޖެ ފަދަ އުފެއްދުންތެރިކަން ކުޑަ ޚަރަދުގެ އިޤްތިޞާދަކަށް ވެގެން ހިނގައިދާނެ ގޮތްތަކާއި، މި ހުރިހާ ކަމަކާ ވިސްނުން ގެންގުޅުމަކީ ގޮތެއް ކަނޑައެޅުން އެއީ ބޮޑު ދުރުވިސްނުމަކާއެކު ގޮތެއްގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަދުގަނޑު ދެކެނީ މިއީ މަޖިލީހުން ބަލައިގަތް ކޮމިޓީ މަޝްވަރާގައި އަދުގަނޑުމެން ހައްލު ހޯދަންޖެހޭ ގޮތުގެ ބޮޑު މައްސަލައެއް ކަމަށް. ޕާރލިމެންޓަރީ މި ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަދުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ގައްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ.

ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަދުގަނޑުމެން ޕާރލަމެންޓަރީ ޑިމޮކްރަސީގައި ރާއްޖޭގެ ދާއިރާތައް އޮތީ ބޮޑަށްގެ ގޮތުން ވަކިވަކިފަހަރު ނޫން. އެހެންވީމާ، އާބާދީއަށް ބަލައިގެން އުޅޭ މިކަން ކުރަން، ދާއިރާތައް ވަކިކުރަން، ދާއިރާތަކުގެ މެންބަރުން ކަނޑައަޅަން މަޖުބޫރުވާ އިންސާފުވެގެން. އިންސާނުންނަކަށްވެސް، މިހާރު މި އޮތީ ބޮޑު ވަރަށް ވަކިވަކި. ދާއިރާތަކުގެ

އިލްތިބާސް ކަނޑައެޅިގެންގޮސްފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، މިހާރު ދާއިރާތަކުގައި މަޖިލީސް ޕްރޮޖެކްޓުތަކާ ވިސްނަނީ އެ ދާއިރާތަކުގެ އެ ގޮތް ގޮތަށް ބެލެވޭނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާތަކަށް ނަގަތު ހިސާބަކަށްދާއިރު އެހެން ދާއިރާތަކުގައި ވެސް އެންމެ ބޮޑު ގޮތެއް ދާއިރާތަކަށް ވަކިވަކި. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގޮތުން ގުޅިގެން އާބާދީއަކަށް ނޫން އެހެން ދާއިރާތަކުގައި ވެސް ބޮޑުވުމަށް އިންސާނިއްޔާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެގޮތަށް މިހާރު މި ދައުރުގައި ވެސް އެކަން ކުރެވުނީ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އެއްވެސް ސަރުކާރަކަށް ނުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބައެއް ފަހަރު ކަންކަން ކުރާއިރު، އަދަށް ކަމެއް ކުރަންވީމާ ޖެހިލުންވާން. ބަލު ވެސް ގަނޑު ބައެއް ފަހަރު ކަންކަން ކުރަން. އެއީ ނުކުމެދާން ނަތީޖާ، ފަހަރެއްގައި ނުބައިކަމާ ނުކުމެދާނެ ބުރުވެސް ގަންނާން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ދާއިރާތަކުގައި ކަށި އަޅުވަން އެބަ ޖެހޭ. ދައުލަތަން އެކަށީގެންވާ ވަރުގެ ބަރާބަރު ހުރިހާ ގޮތަކުން ޕާލިމެންޓުގައި އެ ކަންކަން ބަހައިލަން ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ހޭޅި އަދިވެސް މި ޖެހޭން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، މިކަމާ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވިސްނާފައި މި ކަމަކީ ރަނގަޅު ގޮތެއް އޭގެ ހިމެނުމަށް ޖެހޭކަށް. ދައުރުތަކުގައި އިތުރު ބަދަލުތައް ނުހިމެނޭ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ކަމަށް ހިމެނުނަމަ ރަނގަޅު ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމަ މިކަހަލަ ކަމެއް، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ ޕްރީ، ރާއްޖޭގައި ޕްރީ ސިސްޓަމު އެ ފައިދާވެގެން ދިޔުމާ، ރާއްޖޭގެ ވަނަ ރައްޔިތުން އަދި ހާއްސަކޮށް ސިޔާސީ ބޭނުމުގައި ކަންތައްތަކުގެ، ޖެހިލުންވި، ބަދު ވެސް ގަނޑު ޕްރީ އުފެދިގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ޕްރީ އުފެއްދިކަމާ އެބަ ހުރި ގަނޑުވަރު ރަނގަޅު ކަންކަން ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އެބަ ފެނުނު. ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ބާރުވެރިންނަށް ސިޔާސީ މަސައްކަތްކުރަން ވެސް ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިޔައީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެކަމަކު، ޕާޓީ ޖެހިލުންވި އެކަން ކުރަން. ހަމަ އެކަހަލަ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރާއްޖޭގެ ނިޒާމަކީ ވެސް. ރިޔާސީ ނިޒާމު ބަދަލުކުރުމަށް ނިޒާމުގެ ވޯޓަކުން ދެއިރު ހަމަ ޖެހިލުންވި ހެ ކަމެއް ކުރަންވީމާ އެކަން ކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެ ފުރުސަތުތައް ވެސް ނުލިބުނު. އެމް.ޑީ.ޕީއަކަށް ބަދަލުވާނީ ވަރަށް ކުޑަކޮށްކަމަށް ރައްޔިތުންނަށް އަންގައިދެވުނު ކުރިއަށް ކުރުމުގެ ފުރުސަތެއް ވެސް ނުލިބޭ، އެކަން ނިމުމެއްގައި.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަޖެޓްކުރުގައި ނިޒާމު ވޯޓަށް ރައްޔިތުން ކައިރީގައި އެހުން ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން އާދަކޮށް. އެއީ ނިޒާމު ވޯޓަށް ރައްޔިތުން ކައިރި އެހުނީ، ރައްޔިތުންނަށް އެއީ ކަމެއްތޯ ކަން ރަނގަޅުކަން އަންގައިދިނުން. ކަމެއް ފުރިހަމަ ކުރާން ފުރުސަތެއް ދިނުން ނުނިމުނާ ރައްޔިތުން ކައިރީގައި ވޯޓަށް އަރާ ވާން ގޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ވީ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، މި ޕްރެޒިޑެންޓްގައި ތިބި ރާއްޖެ ފާސްކުރެވެނީ ގަބޫލުކުރާ މި ރާއްޖޭއަށް އެންމެ ކަމުދާނީ ބަދަލުވާނީ ނިޒާމުކަން. އެހެންނަމަވެސް، އެހެންނަމަވެސް، ސަރަހައްދީ ކަނޑައަށް ޖަކާއި އެ ބޭނުން ހަމައެކު އެ ވާހަކަ ނުދައްކާ. އެއީ ބަޖެޓަށް ސިޔާސީ މަޖިލީހުގައި އެކަން އެގޮތަށް އެ ކުރަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު

ދުނިޔޭގައި މިއަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ވާޖިބެއް، ރައްޔިތުންނަށް ހަރުގަދަ ގޮތެއް އޮތްގޮތުގައި ރައްޔިތުންނާ ހަމައެކަނި އެކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާޖިބެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާޖިބަކީ ރައްޔިތުންނާ ހަމައެކަނި ނިޔާމު ވެއްޖެ ގޮތްތެރިން މިއަދު އިޙްތިރާމްކުރަން. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ވެސް ބަދަލެއް އެހެރީ އަދި ޖިންސާއަށް، ރައްޔިތުންނާ ހަމައެކަނި، ރައްޔިތުންގެ ޤާނޫނީ ވާހަކަ ގެންގުޅޭނަ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ޤާނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންގެ ވެސް ވާޖިބެއް އިޙްތިރާމްކުރަން. މިހާރު މި ފާ ގޮތަކީ، އަޅުގަނޑުމެން ހަލުއިކޮށް ވެސް މި ޤާނޫނީ ކުރުމަށް މަޖިލިސް އަލުގައި. އެބޭ އަނބުރާކަން އެކަމު މިހާރަށް އަދި ދޭއްގެ އަޅުގަނޑުމެން މިޔާ މި ތިބޭނީ. މިއަދުގައި އެއްވެސް ފެންބަރާ މިހާރު އަންނަ ދުވަސް، އަޅުގަނޑުމެން ދުވަހާ ކުރީގައި ވިދާޅު ކަމެއް ނުވާނެ، އެވާނީ ކަމެއް ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ބާރުތަކާ ގުޅޭ ކުރިން ކަމެއް ނުވާނެ. އެވެސް ކަމެއް ނުވަނީ. އެއްޗެއް މި ޤާނޫނީ، އެކަމުގެ އަމަލް ދިރާސާ ކުރެވޭ ބައެއް ކަމާ ގުޅޭ ޤާނޫނެއް ކުރިމަތިލުމަށް ހަމަ މި ފަރުވާ. ވަކިވެދާނެ ވެސް. ރައްޔިތު ޖިނާއީ ބަދަލުކުރުމުގެ ހިންގެވުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް. ބަދަލުގެ ކާބޯތަކެތި އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެއީ ޝަރުޢީ ގަވާއިދުތަކެއް؟ ހިތާމަ ނިޔާމުގައި މިހެން އެންމެހާ. ހަމަ އެކަމުގެ މިހާރުގެ އަމަލް ބައިވެރިން އަޅުގަނޑުމެން މި ޤާނޫނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން އެއްޗެއްކަންކުރަމުން އަޅުގަނޑުމެން މި ފަރާތް ޤާނޫނު ކަންކަމާ ބާރު ގޮތުން، އެ ފަރާތުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެންނާ މަސްއޫލިއްޔަތު ފަރާތް މިއަދު ކުރަމުން ނުކުތް، އިއުތިރާފްކުރަން ބަލައިގެން. ރައްޔިތުން ވަނަ ދައުރުގެ ޤާނޫނު ނަގާ މި ނިޔާމުގެ ފަރާތުން. އެއްގޮތަށް ތިބޭ ހޭދަކުރަން ރައްޔިތުން ގަވާއިދު އިތުރު. އެފަދައިން ފާސްކުރެވުނު، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ޤާނޫނީ މިޔާ ގުޅޭ ބަދަލުވަމުން ނިޔާމު އެއް މި ޤާނޫނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ޤާނޫނެއް ބަދަލުކުރާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ތަރުތީބުކުރަން. ނިޔާމުގެ ފަރާތުން ނުހިނގާ ރައްޔިތުން ދާއިރާއަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް ހިތާމަކުރަން. ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިޔަރުގެ ގޮތަށް، ބަލައިގެން ކުރާ އެ ބަދަލު ފުރިހަމަ ރައްޔިތުން އެކަން. ޤާނޫނީ ވެސް ރައްޔިތުންގެ ޢާއިލީ ބަރުބަހުގައި ހިނގާ މިހާރު މި ދާއިރާގެ ސަލާމަތް. އިއުތިރާފްކުރަން ބަލައިގެން؛ އެއްގޮތަށް، ރައްޔިތުން ގާނޫނީ ޤަވާއިދުގެ ބަދަލުގައި ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑުމެން އެބުރި، އަޅުގަނޑުމެން ކަމުދާ މި ބަލި، މި ބައްދަލު ނިޔާމު ޚިޔާލުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާ ދެއްކެވީ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކަންކަން؛ އަޅުގަނޑުމެން ޖަވާބު ދޭތެރޭ އިޖުރާޢަތުތައް. މި ހުރިހާ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރުމަށް މި ނިޔާމުގެ ބަދަލުން. އަޅުގަނޑުމެން މި ނިޔާމު ކަމާބެހޭ، އިއުތިރާފްކުރަން ބަލައިގެން. ބަދަލުކުރަން ނިޔާމު އަހުސަންގެ ނިމިއްޔާ ރައްޔިތުން ބާރުތަކާ ކަނޑައަޅާފައި އަޅުގަނޑުމެން ކަންތައްތައް، އިއުތިރާފްކުރަން ބަލައިގެން. މިޔާގެ ޤާނޫނީ ގޮތުން ދާއިރާ ކަމެއް ނުވާ އަޅުގަނޑު މިހާރުން، މި ދާއިރާގައި މިއަދު ކަމެއް ނުވާނެ، އެ ދާއިރާގައި ކަމެއް ނުވާނެ، މި ދާއިރާ؛ އަޅުގަނޑުމެން ޝަކުވާ، އެހެން މިހާރު 87 ދާއިރާގައި ހުރި ކަންކަމާ ދާއިރާތަކުގައި

ނުލިބެސްޓާން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންމެ ދިހަކަން އެ ކަމެއް ނުލިބޭ ވާން. އިސްކަމެއް ނުލިބޭ ދުވާން އެ ކަންކަމަކަށް. ހަމައެކަނި އިސްކަންދެވޭނީ ދެވަނަ ދައުރުގެ ކުރުމަން ބޭކަރި އިސްކަންދެވޭނީ. އެ ކަންކަން، އެކަން ކުރުމަން ބޭކަރި ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރާނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ، ބަޔަކަށްވާނީ އަހަރެމެން ނުހިފާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންވާ ގޮތަށް ވަކާލާތުކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ ނުހޯދޭނެ އެއްވެސް ގޮތަކަށް. ބަޖެޓުގައި ރަނގަޅު ޖިމްނޭޒިއަމް މަސައްކަތްކޮށްދޭ ސިނާމާލެއް ތެރެއިން. ރާއްޖޭގެ ސިޓީތަކުގެ ޖިމްނޭޒިއަމް އޮޕަރޭޓިންގ ނިޒާމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ލަޠީފް.

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެވަނަ ފުރުޞަތަކަށް މި އެދުނީ، މި މައްސަލަ ކުރިޔަށްދަނީ ގޮސް މި ދިރާސާކުރަމުންދާއިރުގައި ވިސްނާލަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަ ހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޓްރާންސްޕޯޓަކީ ހަމައެކަނި މި މާލެއާއި ނޫން، އެހެން މާލެއާއި ޖޯޑުކަން ވެސް އިސްވެރިކަމުން އެބަ ޖެހޭ. މިގޮތުން ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާ ބައެއް ކަންތައްތަކެއް ވެސް އެބަ ހުރި. ނަމަވެސް، މި މައްސަލަ ކުރިޔަށް ދިޔައިމާ ހަމައެކަނި މި ވާހަކަ ކަންކަމުގެ ދަށުން ބައެއް ކަންތައްތަކެއް ވެސް އެބަ ހުރި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަ ހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރައްކާތެރިކަމުގެ މަޖިލިހުން މެންބަރުން ހާއްސަކޮށްގެން ދާއިރާތަކުގެ ކަނޑައެޅިގެން އެބަދޭ. މި ދާއިރާތަކަށް ކަނޑައެޅުމުގައި ދަނޑުވެރިކަމުގެ ތަރައްޤީ ތަފާތުކަމުގައި މި ކަންތައްތަކަށް ވެސް ކުޅޭ ތަރައްޤީ ގޮތްތަކެއް، ރަށްރަށު ގޮތްތަކެއް ވެސް އެބަ ހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅުގެ ގޮތުގައި ދެނެގަތުން ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ދިރިއުޅުމުން މި ދަނޑު ފަރާގައި. އެ މީހުން ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތަކާއި، އެ މީހުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް މި ހުރިހާ، މާލޭއިން ލިބޭ ގޮތަކަށް އެ މީހުން ވެސް ބޭނުންވަނީ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ފަރާތްތަކުން އެހެން ދާއިރާއަކަށް ފޮނުވިދާނެ އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ވިސްނާވަން. ދުނިޔޭގެ ވަރަށް ގިނަ ތަރައްޤީވެފައިވާ އިންތިޚާބު ދިމާކޮށް އެކަހެރި ދިރިއުޅެމުންދާ މީހުންގެ މިސާލަކަށް އެއް އަހަރުދުވަސް ފަސްޖެހިފައިވާ މީހުން ފެއްޓެއް އެ މީހުން ފޮނުވާލަނީ އެ ދާއިރާއަށް ކަމަށް ވެސް ކަނޑައެޅިފައި އެބަ ހުރި. އަދި ފޮނުވާލުމަށް ބޭނުމަށް ތަރުހީބުދިނުމާ އެބަ ޖެހޭ. ތަރުހީބުދިނުމަށް ދަނޑު އިންސެންޓިވް ދާއިރާތަކާއި ކަނޑައަޅަން ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، ޓްރާންސްޕޯޓުގައި

ޖުމްލަ ކިތައް ދާއިރާތޯ އުންސުރީ ކަނޑައެޅިދާ. އެހެންވީމާ، މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅައިގެން 87 ދާއިރާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ 87 ދާއިރާ ބެހިގެންދާނީ ކޮން ގޮތަކަށްތޯ، އެ ކަންތައްތައް ނިންމާނީ މިދަންނަވާ ގޮތަށް ބައެއް ތަންތަނުގައި އެ އަންނަ ގޮތުން ފެއްޓިއްޖާ މިދެންނެވިހެން ވޯޓުލާމުން ރަޖިސްޓަރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ބަލައި، އެއީ އެ މީހުންނަށް އެ ތަންތަނަށް ވޯޓުދޭނެ ފުރަ ޝަރުތުތަކާ ބައެއް ކަމުގައި އެގޮތަށް ކަނޑައެޅިދާނީ. އިއުތިރާޒެއް ރައީސް؛ ޕާލަމެންޓަރީ ބަދަލުގެނައުން އެހާ ފަސޭހަ ކަމެއް ނޫން. މިހާރު އެކީ ވެސް އެހާ ފަސޭހަ ގޮތަކަށް ނޫން ޕާލަމެންޓަރީ ބަދަލުގެނައުން. މި އިއުތިރާޒަކީ މަޖިލީހުގެ ޤަވާއިދު ބައިކުރާ ޚިޔާލެއް ބައި މީހުންގެ ވޯޓު އެކަ ލިބެންޖެހޭ ޕާލަމެންޓަރީ ބަދަލުގެއް ގެންނަން. އަދި ހަމައެއާއެކު ޕާލަމެންޓަރީ ބައިން ބަދަލުގެނައުމަށް ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިތާ ތިބޭފަދަ ކުރިމަތިން ކަމެއް ވެސް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ރައްޔިތުންނާ ހަމައެކު ދާން ވެސް. އެގޮތުން މިސާލަކަށް ފަރާތަކުގެ ނިޒާމު ކަނޑައެޅުމުގައި ނޫނިއްޔާ މަޖިލީހުގެ ދައުރު އިތުރުކުރުމަށް، ނޫނިއްޔާ އެ ދައުރު ބަދަލުކުރުމަށް، ނޫނިއްޔާ ރިފަރެންޑަމް ދައުރު ބަދަލުކުރުމަށް ފެއްޓިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ރައްޔިތުން ކުރިން އަހަން، މި ގޮތް ކަމުދޭތޯ. ރައްޔިތުން ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ޖެހިލުންވާންޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން މި ޕާލަމެންޓަރީ މިހާރު ޑިމޮކްރެޓިކް ނިޒާމެއް ވެސް ފުރިހަމަކޮށް އެހެރަކަށް. ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާލަމެންޓަރީ މި ފަހު ފަހުން ކަމަށް ބަލައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ބަޔަކު ވެސް މިބަލާކަން ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ކައިރީ އެބަ އަހަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެން މި ފަހުމު ބޭނުންފަށް ރިޔާސީ ނިޒާމުގައި ބޭނުން ބަރުލަމާނީ ނިޒާމުތޯ. ރައްޔިތުން ނިންމާނީ. ރައްޔިތުން ނިންމާ ގޮތަކަށް އެ ކަންތައްތައް ދިޔަ މަޖިލީހުން ކުރަމުން ގެންދާނީ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުން ކުރިން އަހަންނުކުރިގެން މި ދެކެނި ޕާލަމެންޓަރީ؟ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހިތްވަރު ދެކޮޅު ސަރުކާރު. ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ގެންދަންޖެހޭތޯ؟ އެ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ކުރަން. ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ގެންދަންޖެހޭތޯ؟ މިސާލަކަށް މި މަޖިލީހުގެ ދައުރު މިހާރު މި އޮތް 5 އަހަރު 4 އަހަރަށް ބަދަލުކުރަންތޯ ނޫނީ 6 އަހަރަށް ބަދަލުކުރަންތޯ ނޫނީ 10 އަހަރަށް ބަދަލުކުރަންތޯ؟ ރައްޔިތުން ހާލަތު ބެލުމުގައި އެގޮތަށް ބަދަލުކުރަންވީ. ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ރިޔާސީ ނިޒާމުގެ ދައުރަކީ ނޫނިއްޔާ ފުރަތަމަ ދައުރު 12 އަހަރު ވެސް ބޭނުންވާނެ. އެގޮތަށް ވެސް ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރާ އެގޮތަށް ނިޒާމު އިނގޭތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ ނިންމަނީ. ރައްޔިތުން އެގޮތަށް ވޯޓުދީފިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ މިގޮތަށް؛ ހަމައެކަނި އެގޮތަށް ނިންމަވަން ޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ، އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ކުރިން އަހަންޖެހޭ ސަލާމު އެ މީހުން ކުރިން ނޫނިއްޔާ، އަޅުގަނޑުމެން އަމިއްލައަށް އެ ކަންތައް ނިންމާކަށް ނޫނޭ. އިއުތިރާޒެއް ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މި ޕާލަމެންޓަރީ ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް ގެންބުރުނަން ފެށިގެއިގެންގޮސް އެ ބޮޑުކުރަން އެ މައްސަލައަށް މި ހުށަހަޅައި. އެހެންވީމާ، މި މައްސަލައަށް އަޅުގަނޑުމެން މި

މަޖިލީހުގައި އޮންނަ ކަމާ ބެހޭ ކޮމިޓީއަކަށް ގެންގޮސްގެން ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، އެއީ ގެންނަންޖެހޭ އިސްލާހެއް ކަމަށް ފެންނަ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭންނެވެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން އެހެން މައްސަލައެއް؛ މިސާލަކަށް ނިޒާމީ މައްސަލަ؛ ވެރިކަމުގެ ނިޒާމު ބަދަލުކުރަން މި ތަނަށް ހުށަހެޅިއްޖެއްޔާ އެވެސް ފާސްކޮށްދީފައި އަޅުގަނޑުމެން ދާންވީ ރައްޔިތުން ކައިރިއަށް. ރައްޔިތުންގެ ވޯޓަކަށް ދާންވީ. ރައްޔިތުން ކުރެން އަހަންވީ، ރައްޔިތުންނަށް ފެނޭތޯ މި ބަދަލު ގެންނަން. ރައްޔިތުންނަށް ނުފެނިއްޖެއްޔާ އެ ހިސާބުން އެ ކަންތައް ނިމުނީ. ރައްޔިތުންނަށް ފެނިއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް އެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށްގެންދަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް.

ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާމިގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް ހުށަހަޅުއްވާފައި މިވާ އިސްލާހަކީ ކުރި ދުވަހު ވެސް އަޅުގަނޑު ވާހަކަދެއްކިން. ދުސްތޫރުގައި މި އިސްލާހު ހުށަހެޅުއްވީ މަޖިލީހުގެ މަދުސަރުދާރުގެ ގޮތުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާނޫނީ މި ކުރައްވަނީ، ދައުލަތުގެ ހަރުދަނާކަން ކުޑަކުރުން އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ، ހަމަ ވަރަށް ގިނަ ރިޔާސީ ކެންޑިޑޭޓުން ގޮތްގޮތަށް އެބަ ފެނޭ. ގޮތްގޮތުން ވާ ރައްޔިތުންނަށް ހުށަހެޅިގެން ކަމަށް ވިދާޅުވާ މިކަހަލަ އިސްލާހުތައް އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް އަންނަ ތަން އެބަ ފެނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ވެސް އޮތީ އިސްލާހެއް. މިގައި ނުތެ ރައްޔިތުން ނިޒާމެއް ފުރަތަމަ ކަމަކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޤަރާރުކުރެވޭނެ ކަމަށް މި އިސްލާހުތަކީ ގެންނަންވީ؟ ޤަރާރުދެކުރަން ސަރުކާރު ތެރޭގައި ހުރި ކަންކަންތަކޭ، ކޮމިޝަން ޕާޓީތަކަށް އެ ކަންކަންތަކޭ މަޖިލީހަށް، މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކަށް ގެންގޮސްގެން ހައްލުކުރަންވީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޤަރާރުތަކާ ދިމާއިރުގައި ސިވިލް ސަރވިސްއަށް ވުރެ ބޮޑު ޙިދުމަތް ސަރވިސްއެއް އެބަ އޮޅޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ ޚާއްޞަ ބޭފުޅުން އެ ތަނަށްގައި އެ ތިއްބެވީ. ކުރާ މަސައްކަތަށް ނޫނީގޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިދިޔަ ދުވަހުން އަހަރުގެ މައްސަލަ ކޮންމެ ބޭފުޅަކު އެބަ ގަބޫލު ކުރައްވާ. ޤަރާރުތަކުގެ ދުވަހުން އެބަ ޤަރާރު އިނގޭތޯ. މި ގައުން ސަރވިސްކުރަންޖެހޭ. ޤަރާރުތަކުގެ ކުރާ ސަރވިސް އެބަ ޖެހޭ ކުރެވޭކަށް. އެމްބަސީތަކުގައި މި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންގެ މުސާރަތަކާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނަވައި، އެމްބަސީތައް ވެސް މަދުކުރަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ އެމްބަސީތައް

ވެސް އުޅަނބި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފައިދާހުރާ އެމްބަސީއެއް ޕާކިސްތާނުންތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިސާއިން، ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއިން ހަރަދުކޮށްގެން އަދި އެ އެމްބަސީއަށް ނުހާތަވަރަށް މުވައްޒަފުން ވެސް މި ތަންތަނުގައި ތިއްބަވާ ކޮންމެ ބޭފުޅަކަށް ވާން އެބަ ޖެހޭ ތިޔެން ކޮންމެ އެމްބަސީއަކަށް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ހަރަދުތައް ކުޑަކުރަން ހުރި ދާއިރާތައް، ދިމަދިމާ މި ހުރީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބަދަލުދިނުން ބޮޑު ޖާގައެއް ވެގެން އަޅުގަނޑުމެން އެ ވާހަކައެއް ދެއްކިން. ޖާގައެއް ނޫން، ބަދަލުދިނުން ބޮޑުސިޔާސާ، ކަންބޮޑުވުމަކަށް ވެގެން އަޅުގަނޑުމެން އެ ވާހަކައެއް ދެއްކީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކީ ވާހަކައެއް ޖާގައެއް މިތަނުގައި ތިއްބެވި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ ފައިސާ، ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ސަޕްލިމެންޓް ކޮމިޓީއެއް ހަދާފައި ހުރެ ކޮމިޝަންގައި ތިބި ފަރާތްތަކާއި، ސަރުކާރު ހިފަހައްޓާނެ، ސަރުކާރު ދެން ދެ 2023 ވިޔަފާރިގެ އޮންލައިންގައި ހަރަދުތައް ކުރަން ތިބި ފަރާތްތަކަށް ހަމަ ހިފެހެއްޓުމެއް ނެތި ދައުލަތުގެ ޚަޒާނާ ހުސްކުރި ދިރި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، ހަރަދުތައް ކުޑަކުރަން ކޮމިޝަނުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅަކު މި ތަނަށް އިސްތިޢުފާދީ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ވަރަށް ރަނގަޅު އިސްތިޢުފާއެއް އެބަ ހުއްޓޭ ހުށަހަޅާފައި. ޖީ.އެސް.ޓީ އަނބުރާ މި ނަގަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަރަދު އިތުރުކުރަނީ. ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް ބަރުވަނީ. މި ދުނިޔެ އުނދަގޫގައި ބޮޑުވެފައި ނުހިމެ ބޮޑުކޮށްވަރަކަށް ހަރަދުތައް އިތުރުކުރަމުންދާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. ކުރިން ދަންނަވަމުން އެމްބަސީތަކަށް އެއާ ގިނަ ހަރަދު އެބަ ކުރޭ. ސިޔާސީ މަގާމުތައް އެއާ ގިނަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކަށް؛ އެސް.އޯ.އީތަކަށް އެނބުރި ފޮނުވާލީ ބޮޑުވެފައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަޒީފާދޭން ނޫން، ވަޒީފާ ދޭނެ. އެހެނީ، ދައުލަތުގެ ކޮމްޕެނީތަކަށް، ދެން މިހެން ރައްޔިތުންނަށް ދިރިއުޅުމުގެ ވަރަށް އެ މީހުންގެ ހަރަދުތައް އެބަ އިތުރުވޭ. ޕާރލިމެންޓް މުސާރަ މި ދޭނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ މުސާރަ މި ދޭނީ ފައިސާ ޗާޕުކޮށްގެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފައިސާ ޗާޕުކޮށްގެން މުސާރަ މި ދޭނީ. ފައިސާ ޗާޕުކުރަން މި އޮތީ މިއަންނަ އަހަރު؛ 2023 ގެ ބަޖެޓަށް ހިސާބަށް ދަރަނިވެރިވެ ފައިސާ ޗާޕުކުރުމުގެ ހުއްދަ. މި ތަނުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 65 މެންބަރުން ތިބެގެން އެއްޗެ އެ ހުއްދަ ދިނުމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިނުމާ ހަމަ ފައިސާ ޗާޕުކުރާކަށް ކޮށްގެން އިޤްތިޞާދުގެ ތެރެއަށް ނެރެގެން، ރާއްޖޭގެ އިންފްލޭޝަން ހުރި ހިސާބު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޭނގޭ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ނޫނގޭ ދަށުން ވެސް ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑުމެން އަހަރޭ ޕާލިމެންޓު 30؛ މީގެ ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަޖެހިގެން މަހެއްހާ ދުވަސް ކުރިން 35 ދުވަހާއަށް ތިރިވެ ބައްޔާއި މުސާރަ ހުރި 110 ދުވަހާއަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޕާކިސްތާނު ރައްޔިތުން ދިރިއުޅެނީ؟ މި މީހުން ބޭނުންވާ ވަކި ބޭނުންތަކެއް؛ ފުރަތަ ތަރުތީބުން އެއްޗި ކުރިއަށްދާނެ ސިޔާސަތެއްގައި އިޤްތިޞާދީ އެ ތަނަށް ހަމަ މަޤްބޫލުވާ ގޮތުގައި ހުރިހާ ނޫން ވަޒީފާއާއި އަޅުގަނޑު ވަގުތީ ވަޒީފާތައް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދުނިޔޭ ރައްޔިތުން މިކަމުގައި ޖެހިގެން 2023 ގައި ރައީސް

އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިހް؛ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިހް ވޯޓުން ދިރާސާކުރުމުގެ އުސޫލުތަކުގައި
މި ކަންތައްތައް މި ހުރަހަ. ރައްޔިތުންނޭ ވިސްނަވާށޭ! މިއީ ވަގުތީ މަސްލަހަތަކަށް، ވަގުތީ ގޮތުން ސިޔާސީ މަސްލަހަތެއް
ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ކުރާ ކަމެއް. މިއީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ރައްޔިތުން ނިކަމެތިކޮށް ދޫކޮށްލާ ކަމެއް ނޫން.
އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް: އަގުތަކަށް އިއްތިރުގައި، އިއްތިރާފު ނޫން އިއްޔެ ނޫން ކުރި ދުވަސް މި ގުޅަނީ، ހާއިބު. ނަޝީދުގެ
ވަރަށް ވަރުގަދަ ކަމަކަށް. ފުލުވަރުގަޑު މި ތާރީ. އަދި ރައްޔިތުން މަސްވެރިކަން ނުފެނިގެން މި އުޅެނީ، ތިން ކުނބުގައި
ޖެހުން އުޅެ ޖެހުނު. މަސް ކުނބުގައި، ތޮއްޓެ ކުނބުގައި ޖެހިގެން މަސްކޮށްގެ ކުރައިގެއިރު އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، 12 ބަށް ގެންދާ ކަނުގައި ވަނީ 3 ބަށް މިހުންނަނީ ގޭސްވެފަ. ނުކުތާ ވަރުވެފަ. 12 ބަށް ގެންގޮސްގެން 3
ބަށުގެ ނުކުތާ އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް. 5 ދުވަހު ކުނބުގައި ޖެހިގެން ތޮއްޓާގައި، މަސްކޮށްގައި، އައިސްކޮށްގައި، އަދި ދުނި
ރިސޯޓުއް. ފައިސާކޮށްގެ ނުލިބޭ އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި މި ދުނިޔެ ރައްޔިތުން މަސްވެރިކަން ނުފެނިދާނެ. ފައިސާ
ޑޮލަރުކޮށްގެން މި މުހުން ބޭނުންވާ ސިޔާސީ މަސްލަހަތު އެބަ ހާސިލުކުރޭ. ދުވަހަކުވަނައިގެން، އަވަދިނުޖެހޭ އަވަގައި
ވެރިވެހުންޖެ ވަރުގައި މަސްވެރިކަން ކުރިއެރުމަށް މަސްކޮށްގެ ހިފައިން އަދިއްސަ މަސްކޮށްގެ ނުކުތާ އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް، 5
ދުވަހު ކުނބުގައި ފުލުވަރު ވަޅުގައި އެ ތާކު ދޫނިވައް. މިހާރު ވެގެރުތް އަގުގަނޑުގެ ފެންގައި ހަރުބާ ވެންވާފަ. އެހެން ތިޔާ،
މަސްވެރިކަން؛ ނޫ ދިވެހިސްޓާރު ކުރައިގެން މަސްވެރިންނަށް ހަޔާތްދީގެން، ކަންނޮތީ ޖެހެހަތަކާއި، ގޭދަރު މަސްފުށާޖަހަ؛
ދިނަމުދުވަހު، އިއްތިހާދު އަގުތަކުގެ ތަކެތި ނޫނުން މި ފުރުސަ ގޭދަރު މަސްފުށާޖަހަ ބޮޑުވައި ހަވާލުކުރަ އަންހެނުނަށް
ޖެހިފައިވާގައި ތިޔަބާ ބޮޑުނަސަ ނުހުތްގައި ޖެހެއިލާވައި ގޭދަރު މަސްފުށާޖަހަ އިރުނޭ މި. ވިސްނަވާލާ! އެއީ މި ވާ ގޮތުގެ ކާބާ؟
އަންހެން ބޮޑުވުން ގޭތެރޭގައި، ދުވަހިވަތިވާގައި މިގެ ހުރިން ފެސް ހުރައްވާ މަސައްކަތް އިނގޭތޯ. ހަމަ މަސް ކަށިކައިގެން،
މަސް ހިފިކައިގެން ލިބޭ އާމްދަނީ މިހާރު ސަރުކާރުން ހުރި ކަމަކަށް މި ހިނދު އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު މި މިހުންގެ
ކަންތައްތައް ހުންނަ މިންވަރު އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޓެކްސް ބަނދަރުތަކުގެ ފެހި ރަށު. މިއަދު ދަރަނި؛ އަގުތަކުގެ މި
ވަރަކަށްއާވާފަ މި ޓެކްސްގެ ދަރަނި 108 ބިލިއަން އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް. 108 ބިލިއަން. ދުނިޔޭގެ އެންމެ ކުދި ނިސްބަތުން
މި ދަރަނި މިހާރު އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް 121% ގައި. މިއީ ޓެކްސްއާ ބަނދަރުތަކުގެ ފައިސާ ނުނެތް މި ތާނީ. ދޫން ފައިސާ
ޓޫރިޒަމް ވެސްނަގާ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިހް އަމާޒުގައި ޖޫނީ ފައިސާ ޓޫރިޒަމްގެން އެ މިހުން ބޭންޓާ
ބަލަހައްޓަމުން މި ތިން ހިދުމަތްޖެހިން. އެހެންނަމަވެސް، ޓެކްސްތަކަށް؛ ދިވެހިސްޓާރު ގޮތުން ޓެކްސްތަކު މި ވަޒަނަ
އަނބުރާފަ ނޫނު މި ފުރުސަ އަނބުރައިގަންނަން ގޮތުން އަގުތަކުގައި ނޫނުކަމަށް ނޫނުގެ. މިފުރުޖެ ބޭސްކުން ދައުލަ
ވާރަކާއި ގަވާއިދުނަހިވާ ނޫން. އަދި.އެ.އާރުން ދައުލާ ވާރަކާއި ގަވާއިދުނަހިވާ ނޫން. އެއްވެސް އިންޓަރނޭޝަނަލް މާލީ
އިދާރާއަކުން ދައުލާ ވާރަކާއި؛ އެންމެ މި ޓެކްސްގައި ވެސް ދިވެހިސްޓާރު އެހީގެ މިދާއި ދައުލާ ވާހަކަ އަޅުއްވާ ކަމަށް

ވެސް ވެސް ހަދަނީލީ ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، ކުރިއަށް އޮތީ ހަމަ ކަލޭ ދުވަސްތަކެއް. 2023 އާ ހިސާބަށް މި މީހުން ބަލާނެ މި ސަރުކާރަށް ތާއީދު ހިފެހެއްޓޭތޯ؟ ފައިސާ ތާޖިރުކޮށްގެން، ދީގެން މީހުން ހިފެހެއްޓޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، ފަހުމަށް މިވާ ގޮތުން: އަނެއްކާ ކޮންޓްރެކްޓާއި އެއްޗެހި އެއްދިމާވާކަން ނަގައިގެންތޯސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަދު އަޑުވެރިވެއްޖެ މި ފައުޅު. އަޑުވެރިވެއްޖެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޑުވެރިވީއާ މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ، އެއަރޕޯޓަށް ހަތިޔާރާ އެއްކޮށް އެރި މީހުން ވެސް މިހާރު އެ މީހުން ހަތިޔާރު ނެތި ކަލަން ހަދައި ރިޕޯޓް އެއްޗެހި ބަދަލުކޮށްގެން އެންމެ ފަހުން އެ މީހުން ފުރުވާލަން އެ އޮތީ. އިންޑިޔާ ބައެއް ކަލަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭނީ. އިންޑިޔާ ބައެއް ކަލަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭނީ. ސަރުކާރު ތެރޭގައި ވެއްޖެކަން؛ އިންތިހާއަށް ވެއްޖެކަން ބޮޑުނީ ނޫން. އެކަމަކު ކުންފުނީގެ އިންޑިޔާ އަރުޖީ ޖެހި މިހާ ވެސް ޖަލަށް ލައިފި ކަލަން ދުނިޔޭގައި ނޫހުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭނީ. އެހެންވީމާ، މި އޮތީ މި ފައުޅުގެ ހާލަތު މިހާރު ގެއްލި އޮތީ މިންވަރަކީ. ދައުލަތު ފުރުސަތަށް ޖަހައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް.

މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައަށް ބަލާއިރުގައި މި ދެކެވޭ ވާހަކައިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން އެބައެއް ހާސް ބައެއްގެ ހައްގު ނިގުޅައިގަންނަ ވާހަކަ. ހާއްސަކޮށް އައްޑޫ އަތޮޅު، ފުވައްމުލަކު، މާލެ އަދި ކުޅުދުއްފުށި. ކުރިއަށް އޮތް ވިއްސަކަށް ތިރީހަކަށް އަހަރުގައި ވެސް މެންބަރަކު އިތުރުވާން އޮތް ދާއިރާއަކީ މިއީ. އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ގާނޫނުއަސާސީ ލިޔުނުއިރު ވެސް ރާއްޖޭގައި އޮތް ސަރަހައްދު، ޖަމާއަތުގެ އަޅުގަނޑަށް ބަރާބަރު އޮތް ގޮތަށް ވިސްނައި ހިތަށްލީ މީހުން މަދު އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުން މި ދެނީ. މިހާރު މި ދާއިރާ ވަނަ ރަށެއްގެ ދަށުކަށް ވެ. ޅ. އަތޮޅު، ދ. އަތޮޅު، ޏ. އަތޮޅު އެއްކޮށްގައި އެއް މެންބަރަކުވެސް ހުންނާނީ؟ އެ ސިޔާސީ މި ކުރިން؟ ހަމަ ކުރިއަށް ފޮނުވިން ބަޔަކު ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން އެބައެއް ހާސް ބައެއްގެ ހައްގު ނިގުޅައިގަންނާނީތޯ؟ އެއީ ހަމަ ދެކޮޅަށް ވާހަކަ ދައްކަން ސިޔާސީ ދަށުން. ދެން ސިޔާސީ. ބައެއް ސިޔާސީ، ބަދަލުވެގެން ހިތާމަވެރި ހާލަތެއްގެން މި ދައުލަތް ވަރަކަ މި ދައުލަތު ސިޔާސީ ސިޔާސީ މަސްސަލަ ގާނޫނުކުރަން، އަދިއެކަ އަސްކަރީ ބޭނުންކުރަން. ތިމަންނެއް؛ މީގެ ކުރީގައި ރައްޔިތުން ބަޔަކުއެއް ބަހައްޓަން ޖަމާއަތް މިނިސްޓަރުކަމާއި، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ގަވާއިދުތަކާއި،

ޔޫރަޕް މިނިސްޓަރުކަމުގައި، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަށް ހުށަހަޅާނެ. އެކަމަށް އެއް ވަޒީފާ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް ވެސް އެއް ވަޒީފާ. 40 ވަޒީފާ ނުލިބޭ ގޮތަށް ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުން އެނގޭ ހުރިހާ އެ ވާހަކަ ދެއްކީ. މިއަދު ކޮން ތަފާތެއް އަހިސާބެއްތޯ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް 4 ވުޒާރާގެ މިނިސްޓަރުކަމުގައި، 4 ކުންފުނީގެ މެނޭޖިންގ ޑިރެކްޓަރުކަމުގައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުކަމާ އެކުގައި ނޫނީ ސަރުކާރުގެ، ދައުލަތުގެ ނިޔާބަތްތަކާ މި ދައުލާ ވާހަކައިގެ މަސްލަހަތު ކޮބައިތޯ؟ ދިވެހި ރައްޔިތުން އެ ގޮތް ބަދަލުކުރަން ބޭނުންވެގެން މިގޮ ބާރުވެރިކަން އަހަރެން ކިޔަން އެކަން އެގޮތަށް ނިންމި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައި ސަރުކާރު ހިންގުމަކީ މި ތަނުން ވިއްސަކަށް މީހުން، ސިޔާސީ ފުރުޞަތުގެ ވެރިން ދޮއްސަވާ ވިއްސަކަށް މެންބަރުންނަށް ހުރިހާ މިނިސްޓަރުކަމާއި، ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރުކަމާއި އަދި ކުންފުނިތަކުގެ މެނޭޖިންގ ޑިރެކްޓަރުކަން ދިނުމަކުންނެއް މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އެދޭ ތަރައްޤީ ހާސިލުކުރެވޭނެ ކަމަށް. އެއީ ހަމަ މުޅިން ވެސް ދައުލަތް ކުރި ހިނގާފައެވެ. ބަލާ މިހިރީ 80%، 90% މެންބަރުން ތަމްސީލުކުރާ ރައްޔިތުންނަކީ ހުރި ކޮން އެއްޗެއްތޯ؟ މި ސަރުކާރުގެ ޖަވާބު އެއްވެސް ބޭރުގަ ދެއްވައިގެން، ނޫނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 87 މެންބަރުންނަކީ ވަޒީރުންނަށް ވާނީތޯ؟ މިހިސާބުހިސާބަށް ސަރުކާރަށް ޖަވާބު ދިނުން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ނުކުތާ އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެ ވާހަކަ ދައްކާކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ނަމައިގައި ހާޟިރުގެ މެންބަރު މި ދައުލާ ވާހަކައެއްކަން ހައިރާނވާ. އެ މަނިކުފާނު ތަމްސީލުކުރާ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ވެރިކަމުގައި 2014 އިން 2018 އަށް އޮތީ. ހުރިހާ؛ އެންމެ ތޮށެއް ވެސް ނެގިޔަ ނޫން. އެންމެ ޗާލާކުން ވެސް ދަރަނިބާރު ނަންގަވާ ނޫން. ހަމަ އެންމެ ކޮމާޝިއަލް ވެސް ނުވޭ ގޮތަކަށް. ހަމަ އެންމެ ރިޒާރވް ވެސް ނިކަމެތިވާ ކުރުމުގެ ހަމައެއް ކުރި ސަރުކާރު ހިންގުމަކަން. އަދި ކޮބާ؟ އެ ބަޖެޓުން ތިއްބަވައިގެން ޑެވެލޮޕް ޕްރޮޖެކްޓުގައި ވެސް ބޮޑު ސިޔާސީ، މާލިއްޔާ ޕްރޮޖެކްޓުއް ހުރި. އަހިސާބާއިން ޕްރޮޖެކްޓަށް ހުރި. ގެކްރި ބިނާކުރި. އަދި ޕީއެސްއައިޕީތޯ؟ ޑެވެލޮޕްމަންޓު އަދި އެއްގޮތް ވެސް ކުރީ ތަރައްޤީކޮށްގެން ވެސް ބޭނުންކުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ހަމަޖެ. ދޭން މި ސަރުކާރުން ބަހައްޓައިގެން ނުކުރެވި އެ ހުރިހާ ކަމެއް އެއްވެސް ކަމެއް ކުރާކަން. އެ ބަޖެޓުން ޖަވާބުދާރީވާ ބާވަތް! އޭރު ކިހިނެއްތޯ ވީ؟ ކޮން ހިސާބަކަށް ޤަވާއިދު، ކޮން ކޮލެޖެއް އަހިސާބާއި ސެޓްލަކަން ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ދަރަނި ނަންގަވާ؟ އެ 46 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލަރިގެން 108 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް އަރާފައި އޮތީ. އެކަމަކު ވާހަކަދެކެވޭ ޑިރެކްޓަރުން. 46 ބިލިއަން ރުފިޔާ ނަގާ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކޮލެޖެއް އަހިސާބެއް ވެސް ނޫން. ދައިސާ ވެސް ބޭފުޅުންގެ ހަމަ އެ ބަޖެޓުން ވެސް އެ ކުރާކަށް ކުރާކަށް ކުރާކަށް. އެހެންވީމާ، އެއީ ބޭރުގެ ވާހަކައެއް ނޫން. އެ ބަޖެޓުން އެ ބުނާ މަސްއޫލިއްޔަތުކާއި، ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި، ޚަރަދު ވެސް ދުވާ ބާއިރާއާއި ހަމަވުމުގެ އޮތް ނަމަ، މިއަދު މި ސަރުކާރު އަންނަނީ ވެސް ހަމަ އެކަން އޮބަލޫމް ކުރައްވާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ބަޖެޓުންނަން އެއް ކަމެއް ވެސް ނުކުރެވޭނެ. ހަމަ އެންމެ ކަމެއް ވެސް ނުކުރެވޭނެ. ޑިފެންސް ވެސް ވިޔަފާރި، ސިނާއަތްތަކާ، ޕްރޮޖެކްޓުގައި ނިމިފައި

ވަރަށް މި ސަރުކާރު އައިއިރު އޮތީ. މިހާރު މި ސަރުކާރުން އެބައޮތް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ކޮންގަން ފުރިވަރު ހިރާ އޮޕަރޭޝަން އެ ގެންނަނީ. ހަމަ އެހެންމެ، ޓާގެޓު ވެސް އެހެން އޮތީ. މި ބަޖެޓުގެ ފެރިކުރުމުގައި ޓާގެޓުގައި ވެސް އެންމެ ބަސްއަރާ މިން ވެސް ކެޕޭސިޓީ އިމްޕްލިމެންޓްކުރުމުގައި ނެތީ. އެކަމަކު މި ބަޖެޓުގެ ތަފްސީލްތަކުން، ގޮތުން ނަމަވެސް، އެ ވަރަކަ އަސަރުކުރާކަންތަކައި އެ ދައްކަނީ. 46 ބިލިއަން ރުފިޔާ ނުގެ ވާހަކައެއް އެއްގޮތަކަށްވެސް ނުދައްކާ މި ބަޖެޓުންނެއް. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން، މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ރާއްޖޭގެ 3 ބައިކުޅަ އެއްބައި ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭ ރަށް. މި ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް 5000 ޔުނިޓް މިހާރު ފްލެޓް ތަފްސީލުކުރާ ގެންބަރާއި މި ގާތްގަނޑަކަށް ނުހުންނާނެ. އަދި ހަމަ އެ ގޮތަށް 34000 ފްލެޓް، 35000 ޔުނިޓް. ދެން މި އަހަރު ދައުރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑު ލިބެން ހުރި އެންމެ ގާތްގަނޑަށް، 5000 ޔުނިޓް ހަމަވެގެން ނުދާ ވާހަކަ މި ދައުރުގައި އަޅުގަނޑު. ހަރުދަނާކުރެވޭނެކަން ވަރަށް ގިނަ ގޮތްތަކެއްގެ ވާހަކަ މި ބަޖެޓުން ވެސް ދައްކަވައިދީ. އަޅުގަނޑު އެހެން ތާއީދު. ހަރަދު ކުރަންޖެހޭ ސަރުކާރުގެ. އެހެންވީމާ އެ ކަމަކީ ރައްޔިތުންގެ ހައްގެއް ފައިސާއާއި ކުރަންޖެހޭ ހަރަދެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި އެއްބަސް ވެސް ކުރަންޖެހޭ ކުރެވޭނެތީ. އިތުރު މިހާރު ތިބޭ ހަމަ ކުރެވޭނެތީ. އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ކުރެވިފައި ނެތް. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ ހަރަދު ކުރުވޭނެތީ ހަމަ ހަމަ ދިރާސާކޮށް ހަރަދު ކުރެވޭނެތީ. އެހެންވީމާ އެ ކަމަށް ރައްޔިތުންގެ ހައްގެއް ވުޒާރާއިސްގޮތުގައި ކުރަންޖެހޭ ހަރަދެއް ކަމުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ރައްޔިތުން އެކަން ބަލައިގެން ވެސް ނުދޭނެ. މާލޭގެ ރައްޔިތުންގެ ޕޮލިސީތަކާ އެ މިހާރުގެ ލިބޭ ދިރި ހާލު، ބާރު ހާލު މިހާރު މާލޭގައި އިސްތިހާރާ ލިބޭ 2 ބަންދު، 3 ބަންދު ދުވަހުތަކުންތޯ؟ ކޮބައިތޯ އެ މިހާރުގެ ހަލާ؟ އެހެންވީމާ، ޖާގަ ދީފައިވާ އެކަން؛ އިންޑިޕެންޑެންޓް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި އަޅުގަނޑުމެންގައި ވެސް އެކު ވާހަކައެއް ބުނެފައި، ނޫ ބާރުސާސަން ވިޔަފާރި ސެޕްޓެމްބަރު ބަސް. އެހެންނަމަވެސް، މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ބަންދުވާއިރު، އަހަރެމެން އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންނަށް ބަންދުވާއިރު ލިބުނުގެ ހައްގެ ނަހާދާ އެ މިހާރުން ޓެކްސް ދައްކާގުނުގެ އިސްތިހާރު އޮންނާނެކަމަކަށް ނުދޭ. އަޅުގަނޑު އެއް މިސާލު ދެއްވާ ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިހިރަލިހަ ކަންކަމަކީ އެބަ ބަޖެޓުގެ. މި ދައުރުގައި ސަބްސިޑީތަކުގެ ސަވާރާ. އެ މިހާރު ތަކެތި ޚާއްސަކޮށްފައިވާ ހަމަ ހިލޭ ރައްޔިތުން، ކުޑަކުދިން ރައްޔިތުން، ޒުވާނުން ބޭނުންވާ ރައްޔިތުން، އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންގެ ހިޔާވަހިކަމަށް ވަރަށް މުހިންމު އަދި ބަޖެޓުގެ. ގޭދޮރު ވެސް މި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ކުޅަ ވެސް ހަމަވެއްޖެ ހުރި ނަމަ، ގޮތުގެ ހުރި ނަމަ މި ވަރަކަ ދައްކަވާތީ މި މަޖިލީހުގައި ނުވެސް ކަތީބް. ދެން މި ދައުރުގެ ތިމާވެށްޓާ ގުޅުންހުރި ބަޖެޓުގެ ވަރަށް ބަޖެޓްގެ ޖަމާކުރާ ކަމެއް. ބަނޑުޖަހާ ގޮތުގެ ޖާގައެއް ޓީ ހުރިހާ މިހިސާބުން ހުރިހާ ކަންކަން ތިމާވެށްގެ ދިރާސާކުރަން މިހާރުގެ ދުވަސް. އަޅުގަނޑު އެދެނީ ރައްޔިތުންނަށް.

ނޫން، އަދި ގަސްދުކުރާ އަތޮޅަކަށް ދެ ކަމުނާ ހަމަ އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނޯންނާނެ. އެހެންވީމާ، ބަރުލަމާނީ ނިޒާމު ކިޔައިގެން މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ ވެސް ހަމަ ދައްކާ ކުޑަ ހުވަފެނެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ނޫޅޭ އެކަމެއް ބޭނުންވެގެންނެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމުން ވަނީ ވިއްޔާ ރައްޔިތުންކުރެން ރަތުރުފަސް ސަލާމަތަ މިދިޔައީ ހުރިހާ ދައުލަތުގެ ހަޖާނާއިން ހަރަދުކޮށްގެން އެކުލަ ވޯޓަކަށް މިހާރު ދާންޖެހޭ ވަގުތެއް ނޫން. އެއްކޮޅުން ބުނަނީ ރައްޔިތުން، ޤައުމު އޮތީ ދަރަޖާ. ރައްޔިތުން ބަސްދެނީ ޖެހިފުން. ފައިސާ ވެސް ކާބޫލުކުރަނީ. އަނބުރާކާލެވުން ބަހުގެ ނުނުކާ، މާރަހާ ވެސް އެއް ހާސް މިލިއަން، ދެ ހާސް މިލިއަން ރުފިޔާ ހަރަދުކުރަންވިއްޔާ ވޯޓެއް ނަގަން. ކޮންކަމަކާތޯ؟ ކޮން ރައްޔިތުންގެ ބޭނުމަކާ މި ހަރަދުކުރާނީ ވޯޓެއް ނަގާނީ؟ ދެއުމަ ފުރުސަތަކަށް ބަޔަކަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.

<u>މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހުށަހެޅުއްވި ބިލު މި މައްސަލައަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބަދަލަކީ މިހާރުން ފެށިގެން؛ ދެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ނުވަތަ ދާއިރާތައް އިތުރުކުރަނީތޯ؟ މި ޕާލަމެންޓުގައި؛ މި ފުރަ ޕާލަމެންޓްރީގެ ދައުރުން މިހާރު އިންތިޚާބުކުރެވުނު 3 ވަނަ މަޖިލީހާ މި މަޖިލީހަކީ. ފުރަތަމަ މަޖިލީހުގައި 77 މެންބަރުން. ދެވަނަ މަޖިލީހުގައި 85 މެންބަރުން. މި މަޖިލީހުގައި 87 މެންބަރުން. އެހެންވީމާ، މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވައި، މާލޭގެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވައި އޮތް މައްސަލައަކީ، މެންބަރުން ދެން އިތުރުކުރުން ގޮތަށް ހުއްޓުވުން. ހުއްޓުވާލުމަކީ ނުވަތަ ކުޑަކުރަން ގޮތުންތޯ؟ އަދި ގަސްދު ދާއިރާތަކުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެކަން ނިންމާނީ ރައްޔިތުންގެ ވަކިވަކިން ފާޅުވުން. އޭރު ޕާލަމެންޓްރީގެ ނުރަކި، ހާއްސަކަމު ފިޔަވަޅުގެ ނިޒާމު؛ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބުކުރެވޭ ގޮތާއި އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަސްދަރާގަން ގޮތް؛ އެހެން ނިޒާމުގައި ރައްޔިތުން ކަމަކު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕާލަމެންޓްރީގައި ބުނަނީ. އޭގެ ހުރަކާ ވެސް އޮތީ. ރައްޔިތުންގެ ވެރިކަމެއް ހުރުން ގޮތް ރައްޔިތުން ނިންމާނީ. މަޖިލިސް އިންތިޚާބުކުރާ ގޮތް ރައްޔިތުން ނިންމާނީ. އެހެންވީމާ، އެ ފުރުސަތު ދިނުމަށް ބަދަލު ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަނީ، ކަނޑައެޅިފައި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޖުރިބާތަކުގައި ދިމާދިމާ ދައުރުތަކުގައި ރައްޔިތުންގެ ޒިންމާ ހަމަވީ އެއީ، އެހެން ގުޅިގެން އެއްކަސް. ރައްޔިތުން 2015 ވަނަ އަހަރު؛ މާޒީ ރައްޔިތުންނާ! 2008އާ ހިސާބަށް އައިރުގައި އަތޮޅުސަރުކާރުން މިގޮތަށް ނުކުމެ ހުރިހާސަރަހައްދު ދާއިރާތަކުގެ ތަރައްޤީއެއް 30 އަހަރުގެ ޚިދުމަތްތެރިން ގޮތުން

ކަނޑައަޅަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން. ހަމަ އެހެންމެ ކަރުދާސްތަކުން އާރުގައި ފިރިކަންކުރުމާއި، 6 ދައުރުގައި ފިރިކަންކުރުމާއި ރައީސް މައުމޫން ފިރިކަންކުރެއްވި ވާހަކަތައް، އެކަނިމަދިއެކަނި، ޑިރެކްޓަރ ނުކުންނަވައިގެން ކަރުދާސްތަކުގައި ޖަހަސަވައިގެން އެކަން ކުރައްވި. ދެން އެކަމާ ދުށުގަތް ނުކުތުވަޑައިގަތީ ރައީސް ނަޝީދު. އެއީ އަޅުގަނޑު ނުކުތުވަޑައިގެން މަސައްކަތްކުރައްވާ ގޮތުގެ ގޮތުން ތަކުރާރު ޖަލުގެ ގޮތުގައި، ޖިން ޓޫއެއްގައި 18 މަސްދުވަސް ވަންދެން ބަންދު އެކަނިމައިއެކަނި. އެ މަނިކުފާނަށް ދެއްވި ޢުތުބާ، އެއް ޗީޒުގެ މިނަރަލް ވޯޓަރ ފުޅިއަކުން 5 ޗީޒަށް ބަދަލުކުރަންފަށައިފި ބުނީ، ކަލޯ މި ކަނޑައެއް ހުޅަވައިފިއްޔާ. ކަލޯ ތުރާގައި ނުލިބޭނެ! ދެން އިތުރަށް ބޭރުގެ ދުސްތޫރާ ފަސް ނުލިބޭނެ! ބުރަން ތިމަންނަމެން ދަރަމަ އިސްލާމުގެ ރައީސް ނަޝީދުން، މާލޭކުރައްވާ! އަންނިއަން، ގ. ކަނބަލާ މުރާއްމަތު ނަޝީދަށް ދުއްވާނަމަ އެއް ޗީޒު ފުރޭ ބަދަލުގައި 5 ޗީޒު. އެއީ މައުމޫން ދުއްވި ޢާފަރާއާ. ދެން އެކަން ގަބޫލުކުރާތީވެ، ޖަނަރަލްބަރުގައި ބަނދަރުގައި ބާނދާ. މައިބާރުބާ ޖަނަރަލްބަރުގައި ބައިނދަރަށް އިންނަނީ. ޢާފާއާއެއްނުކުރާ. ބޯޑުގަނޑު ޢާފާކުރަމުން ޖާނީ، ގެސްޓްހައުސްތަކުގައި ބެހިފައިވާ. އެވަރަށް ހާލަތުގައި އިންނަނީ ދަރިން ނުކުންނަ ސިއްރު ޖެހިއްޖެ އެކަނިމަނިކަމުގެން މި ތިމާ މި ތަނަށް އައިއްސަ. އެއަށްވުރެ އަޅުގަނޑުމެން ނުކުތް ސިއްރު ޖެހިއްޖެ ރައްޔިތުން ކައިރީގައި ބުނީ، ނިކަމެތި ނިޖާމަކަށް ނޫން، ބަޔަކުމީހުން ނިކަމެތި ދެއްވި ބުރާ ބާރުދޫނު މިހާރު އަނބިމާ މި ބަނގަ، ނޫނޫ ބަޔަކުމީހުން ކަމަކަށްދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެން ހާލަތުގައި ފޮނުވީ ރައްޔިތުންގެ ސަލާމަތާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތްތަކުގައި އެއް އަނގައިން ފާހަގަކުރައްވަނީ ނުވަތަ އިތުރު ބަޔަކު ނިކަމެތި ފެލޭވީ. އެއް އަނގައިން ފާހަގަކުރުމާއި ނޫނީ ބަދަލުކުރެއްވީ ކަމުގައި ފާހަގަކުރަން ބަޔަކު ދެއްވީ ނިކަމެތި ދެއްވީ ކާރާ. ނިކަމެތި އެއް ބަޔަކު ބަލާނެ ކަމާމެދު ފާހަގަކުރަން ނޫން. ދެން ތާރީޚީ އަޅުގަނޑުމެން މި މީހުން ދަރަޖާ ފާހަގަކުރައްވަނީ ކީކޭ؟ މިޔަދު މީހުންނަށް ބާރުކުރާ ބޭރުގައި އެބަ ކުރުމަށް ފާހަގަކުރެއްވީ އެބަ އެއްކޮށްލީގައި ސިޔާސީކުރުމުގައި ދެ އަނގައިދާރުގައި، 4 އަނގައިދާރުގައި، 4 މޫސުމާގައި. ބަޔަކު ބޮޑުވެއްޖެކަމުގައި ފަސް ކުރުމާއި ދެ އަނގައިދާރުގައި ކުރުނު؛ އެއީ މިދުވަ މީހުންނަށް ޖައްސާގައި ކުޑަ މިސާލުތަކެއް. ދެ އަނގައިން ފާހަގަކުރައްވާ ގޮތުގެ ތެރޭގައި ނުކުންނަ ޖާގަޔާގެ. އެއް އަނގައިން ފާހަގަކުރައްވާ ކަމަކަށް ބަލާނަމަ، ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތިލާ ރައީސް މިޔަދު ވެސް ޖަހަކުރާ ގޮތުގައި ބަދަލުވިޔަސް ނޫސްބަސް ނޫނީ އެފަދަ ހިތްވަރު ރައްޔިތުން ކަނޑައަޅާ ދެމިހުރެ އަޅުގަނޑުމެން ނިޔާފަދަ އިސްވެރިޔާގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން؛ ދާއިރާތަކުގެ އިމްތިޔާޒުތައް، ނިޔާވެރިކަމާ ދިމާލު ގާނޫނީ ފާސްކުރާ، އިސްލާމީ ދައުލަތުގެ ފަސް ކަނޑައަޅާ ރައްޔިތުން. އިމްޖަޒުތަކަށް ރައްޔިތުން؛ އެއްސަރުކާރުތަކެއް، ކުރަނަށް ބަދަލުގައި މި ކޮމީ މާލިއްޔަތުގެ އިޖުތިމާޢީ މުއައްސަސާގެ ދުސްތޫރު ބަދަލުގައި ކުރަނީ ބޮޑު މަސައްކަތް. އިމްޖަޒުތަކަށް ރައްޔިތުން؛ ކަރަދު ބޮޑު މަސައްކަތަށް އިއްޔެ އަނގައިދާރަށް ބަދަލުކުރެއްވިން ދިރާސާ ވިއަފާރިވެރިންތަކުން ބަދަލުކުރަން އަނގައިދާރު. ބޭނުން ކުރިއަށްގެންދިޔައީ ކުރެއްވުމަށް އެބަ ގޮތަށް 5 ފިލާތަ، 4 އަހަރު ވަނީއްޔާ ކުރުއަށް ނުދޭ. ބާރުތަކުން ބަސްއަރާ މަދުގެ ކުރެއްވި އެއް ވަރަކަ ވިލާގެ ކުރިއާއި. އެކަނި މި ފިޔަވަޅު

އަދި ފަހުން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ދަށުގައި ހުރި ތަނެއް، 4 ފިލާތަ އަތިރިފެސް ކުއްޔަށް ނުދީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެ ކުރިޔަށް ނުދި ނަމަވެސް، މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އެއް ދައުރުގެ؛ މާފުކުރައްވާތި! އެއް އަހަރުގެ ހަރަދުތަކެއް ބެލީމާ. ޕީއެސްއައިޕީ އެހެން އިސްލާހުކުރައްވަނީ؟ މިނިސްޓަރަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގެންނެވިދާނެ. އައި.އެމް.އެފްގެ އެންމެ ފަހުން އަޅުގަނޑު ބައްދަލުކުރިއިރު އައި.އެމް.އެފުގެ ކަންބޮޑުވުމަކީ ވެސް ސަބްސިޑީ ދޭ ގޮތުގެ ބަދަލު؛ ސަބްސިޑީސްޓްރަކްޗަރުގައި އެ ސަބްސިޑީ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި މި ޖަހަނީ 350 މިލިއަން. ޖަހާފައި އެ ދޫ ފައިސާ އެސް.ޓީ.އޯއަށް ދިނީމާ އެސް.ޓީ.އޯއިން މި ކުރައްވާ ކަމަކީ، އެ ފައިސާ ނަންގަވާފައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ތެލުން ޑިއުޓީ މާފުކުރާ އެއްކަމަކުން އުނިކޮށްދެނީ، ހަމައެކަނި މި ދަނީ މިފޮތާއި ޓޫރިޒަމާއި ފިޝަރީޒްން ކުރާ މަހަރާ ކަމަށް މަސްވެރިން ބެހޭނީ ސަބްސިޑީ. އެވެސް ޖެހޭ ފިހާރަތަކުގައި. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި މައުޟޫޢަށް އަޅުގަނޑުގެ ހިއްސާކުރާ ވަގުތު ކޮޅަކަށް. އަލުންވެސް، ވަގުތު ކުރުކޮށްލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މާފަންނު ހުޅަގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ފައިޞާލް.

މާފަންނު ހުޅަގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ފައިޞާލް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާމިގިލި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މި އިސްލާހަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. މިހާރު ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު އެ ވާހަކަދައްކަވަމުން ފުރަތަމަ މި ޤާނޫނުއަސާސީން ހުރީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ޖުމްލަ 77 މެންބަރުން. އެއަށްފަހު 18 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ހުރީ 85 މެންބަރުން. އެއަށްފަހު މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް، 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މި ޖުމްލަ 87 މެންބަރުން. އަޅުގަނޑަކަށް ހީވަނީ އަދި ހަރަދު ބޮޑުވެގެން އެ ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ބަދަލުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދުސްތޫރީ ކަނޑަ އަޅައި ހުރި ގޮތުން ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބަޔަކު 5 އަހަރަކުން އެއް އަހަރު 7 މެންބަރުން، 8 މެންބަރުން އިތުރުވާ ކަމަށް ވަންޏާ، އެއީ ކިހާ ދެރަވަރެއް އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރާނީ؟ ކިހާވަރަކަށްގައިތޯ ޚަރަދު ކުރެވޭނީ؟ އެއީ ވެސް ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރު ޤާނޫނުއަސާސީގައި އޮންނަ ގޮތުން 5000 މެންބަރުންގެ އިތުރުން 15% ވެއްޖެ ކަމަކު ވަންޏާ އަދި އެ މެންބަރަކު އެ ދާއިރާގައި އެބަ ޖެހޭ. އެއަށްވުރެން އިތުރުވާނަމަ ކަމަކު ވަންޏާ، މިހާރު 5000 ހިނގުން ކަމަކު ވަންޏާ ގޮތުގައިވާ ކަމަކު ދަތިއަކަ؛ ހަތް ސަތޭކަ ހިނގުން އިތުރުވާނަމަ ކަމަކު ވަންޏާ އެ

ދާއިރާއެއް އެބަ ހިފެހެއްޓޭ. އެގޮތުން ބަލާފައި 17 ވަނަ ބައްޔިތުންގެ ބައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި 18 ވަނަ ބައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި އެހާ ބޮޑު ތަފާތެއް އައިއްސަ ވެސް، އެކަމަކު 19 ވަނަ ބައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުވެގެން މި ދިޔައީ ދެ ފަންސަތަން. އަދި ދެން 2024 ގައި ބައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހޮވޭއިރުގައި އިންތިޚާބުވާނީ 7 ފަންސަތަން. އެހެންވީމާ، ފަންސަތަން ކުޑުކުރުމާ ބެހޭ ގޮތުން މިއީ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތަށް މި އަރަނީ، ސަރުކާރު ދާއިރާގެ އިޖްތިމާޢީ ފަންސަތު ދަށުން ވިޔަފާރީގެ ބާރުތައް މަސްއޫލިއްޔަތު ދީފައިވާނަމަ އެހާ ގޮތްތަކެއް ވާނެތޯ. ހަމައެކަނި އާދައިގެ ވެރިކަމުގެ ވެރިކަމަށްވާތީ. ވެރިކަމަށް ފައިދާ ހުރި، ފޯރުކުރުން، ހަމައެކަނި ހަމަ އިސްތިރާތީ މުޤައްރިރު ސާފުކޮށް ބައްޔިތުންގެ ވެރިކަމާ ފަހަރުމަތީގައި 100 އިންސައްތަ މަސައްކަތް ކުރެވިފައި ވާނަމަ، ވެރިކަމުގެ ދާއިރާއެއް ހަމަ ފިޔަވައި ނުދޭ ބާރުތައް އެބަ އޮތް. އެ ބާރުތައް ކައުންސިލުތަކަށް ގެނެސް ވެރިކަމުގެ އެ ބާރުތައް، ވެރިކަމުގެ ވަޒީފާ ދޭ ވެރިކަމުގެ ދާއިރާ ހޯދާދޭ. ދިމާ! ދަރަނިޔާ ހިސާބުތަކަށް ހަމަ. ދަރަނިފައި ހުރި ދަރަނިފައި ބައްޔިތުންގެ ސަރުކާރު ހަމަ ވެރިކަމުގެ ހާލަތު ބަލާފައި، ތައުލީމީ ފަރާތްތަކަކަށް ދާއިރާތަކާ ހަމަ ވެސް ބާރަށް ވަރުގަދަ، ފަހަރުގެ ތަރައްޤީ. ދަރިން ވަޒީފާގެ ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ ހިނދު ވަރަށް އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަ ޖެހޭ ބާރުތަކަށް އެ ބާރުތައް ވެސް އެ ކައުންސިލް ތަރައްގީކުރުމުގެ ތަރައްގީކުރުމުގެ ވެރިކަމުގައި؟ ތަރައްގީކުރި ހަމަ އަސާސީ މަޤާމުގެ ސަރުކާރުތަކުގެ އެ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް. އެ ފަރާތްތަކާ ބައްޔިތުންގެ ހައްގުތަކަށް، ބައްޔިތުންގެ ބައްޔިތުންގެ ފަދަ ކައުންސިލް އެހެން މަސްއޫލިއްޔަތު މިއީ ކަރަދާ މަސައްކަތްކުރުމަކީ ދަރަނި ސަރުކާރުތަކުގެ ކުރެވިދާނެ ކައުންސިލްތަކަށް. އެ ކައުންސިލް ނުކުރެވޭ. އިއްޔެ ނޫން ހިންގުމުގެ އަޅުގަނޑު ނުދެވޭ ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހަމަ ފޯރުކޮށްދީފައި އެބަ އޮތް، ބައްޔިތުން ޚާއްޞަ ސަރުކާރުގެ 90% އެ ބާރުތަކުން ނިންމުމަށް ވަކިކޮށް. ދެން ވަޒީފާތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަޖެހިފައިވާ މި މަޖިލީހުން ބަޖެޓް ފާސްކުރާ ފަރާތްތަކުން އެހެން ބައިވެރި ފައިސާ ކަނޑައަޅާފައި މި އޮންނަނީ ވަޒީފާތަކަށް އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ. އެހެންވީމާ، ބައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ވެސް ވާނީ ކައުންސިލް ވަރަކަށް. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ނަޝީދަކީ އަދިވެސް ތަރައްގީގެ ބައްޔިތުންނަށް އެކަށީގެން ހިފެހެއްޓުމަށް ވަރަށް ޚިދުމަތްދިނަސް، އެ ނަޝީދަކީ ތަރައްގީ ހާދިސާ އެބަ ދޭތެރޭ ސިޔާސީ ނުބައިބުރަ. އެހެންވީމާ، އަދަށް، މިހާރު އަދިވެސް ތަރައްގީ އިންތިޚާބު މުޤައްރިރު ބާރުތަކުގެ ސަރުކާރުން އަތް އެހީ. ދެން އެހެންވީމަ، ހަމަ ވާހަކައެއް؛ ކައުންސިލް ވަޒީފާތަކެއްގެ ކައުންސިލް ވާހަކައެއް ބާރުތަކުގެ ބައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުން ސިޔާސީ، އިޖްތިމާޢީ ފަންސަތު ސިޔާސަތު. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ވާހަކަ ބާރުތަކުގެ ބައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދިނުމަށް، ބާރުތަކުގެ ބައްޔިތުންނަށް އެއް ނުވިސްނާ މިފަދަ ބާރުތަކެއް ދަރަނި ވަޒީފާ ކައުންސިލްތަކަށް ދެއްކި އެއް ތަރައްގީ ވާހަކަ ނޫން. ފަހަރަކުގައި ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ބާރުތަކުގެ ގައިގައި ހުރިހާ ބާރުތަކުގެ ބައްޔިތުންނަށް އިހުތިރާމުކުރުމުގެ ސިޔާސަތުތަކެއް އެ ބާރުތަކުން ގެންގުޅުއްވާން. އެހެންވީމާ، މާ ގޮތެއް ކަމަކީ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ.

އަޅުގަނޑު ހަމަ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ވިސްނައިލާއިރުގައި މެންބަރުން، މެންބަރުން ރޯލާ އަދަދެއް ކަނޑައަޅާފައި މި ވަނީ ފަސް ހާސް މީހުން ކަމަށް ވަނީ އެއަށްވުރެ އިތުރުކޮށްގެން ނަމަވެސް މިހާރު މި އޮތް 87 މެންބަރުން ކުރިއަށް އޮތް ތިރީހަކަށް އަހަރު ހިފެހެއްޓުން ގޮތަކަށް ވިސްނުން އެއީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. އެހެންނޫންނަމަ، ހަމަ ކޮންމެ ފަސް އަހަރުން ފަސް އަހަރަކުން އިތުރުވެގެންދާނީ. ދެން މެންބަރުން އިތުރުވާއިރު، މެންބަރުން މި ތަނަށް ހޮވާ އަދަދު ކަނޑައަޅަން ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިސްލާހު ހުށަހަޅާފައި އޮތީމާ، އެއީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކައިރީގައި އަހަންޖެހޭ ވާހަކައެއް ކަމަށް ބައެއް މެންބަރުން އެބަ ވިދާޅުވޭ. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަރަށް ކަނޑައެޅިގެން ޖެހިލުވުމެއް އެބަ އޮތް، ރައްޔިތުންގެ ކައިރިން އަހަން ކޮންކޮން ކަންތައްތަކެއްކަން. ނިޒާމު ބަދަލުކުރުން، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރަންޏާ، އެހެނިހެން ބައެއް ކަންކަމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ އަދަދު ކަނޑައަޅަން ވޯޓަކީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކައިރީގައި އަހަންޖެހޭ ވާހަކައެއް ކަމަށް ނުދެކެން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި، ހަމަ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މި 87 މެންބަރުން ދުވަސްވަރަކަށް ނަމަވެސް ހިފެހެއްޓުން ގޮތަކަށް ވިސްނުން އެއީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. ދެން ފުރުޞަތަށްޓަކައި ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޝަރީފް.

މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިސްލާހެއް ގެނައުމަށް މާމިގިލި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަޅުގަނޑުގެ އަޚް އޮނަރަބަލް ޤާސިމް އިބްރާހީމް މި ހުށަހަޅުއްވާ އިސްލާހާ ދޭތެރޭ އަޅުގަނޑު ވެސް ބޭނުން އެ އަތޮޅަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރަކަށް ވާތީ ހަމަ ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި އިސްލާހުގެ މައިގަނޑު މަޤްސަދުތައް ކަމުގައި ހުށަހަޅާ މެންބަރު މި ވިދާޅުވަނީ، ދައުލަތުގެ ހަރަދުތައް ބަދަލުވުން. އަޅުގަނޑަށް ފެނިއަންނަން އެކަމަކަށް އެއްބަސްވެވޭ ނޫނޭ. މިއީ ހަމައެކަނި ދައުލަތުގެ ހަރަދު ކުޑަކުރުމަކަށް ބަލައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހިފައި އޮތް ކަމެއް؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެން މި ބުނީ، މެންބަރުން މި އަންނަނީ އެކިއެކި ދާއިރާތަކުން، އަތޮޅުގެ އެކި ހިސާބުތަކުން، އެކި ރަށްރަށުން ބަޔާންވެގެންވާ އިދާރީ ދާއިރާތަކުގެ މައްޗަށް ބަޔާންވެގެން، އެ ދާއިރާއަކުން މެންބަރެއް. އެއީ އެ ދާއިރާ ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓް މިދިޔަ އަހަރު 34، 37 ބިލިއަނަށް އަރައިގެންދިޔައިރުގައި

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލަފާކުރެވޭ އާމްދަނީ މި ވަނީ 24 ބިލިއަނުގައި. އެހެންނަމަވެސް، މި އާމްދަނީގެ 77% އަޅުގަނޑުމެން މި ހަރަދުކުރަނީ ދައުލަތުގެ ރިކަރަންޓް ހަރަދަށް. އެއީ ބަޖެޓުތަކުގައި ވަރަށް ކުޑަ އެއްޗެއް މި ދަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތަށް. ދެން އަދި އިތުރު ވާހަކައެއް ހަމަ އެބަ އޮތް. ހަމަ އެހެންނަމަވެސް، އޮތީމާ ވާހަކައެއް ދައްކާކަށް ވެސް ނުޖެހެން. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ އަޅުގަނޑު ތަކުރާރުކޮށް ބުނަން މި ބޭނުންވަނީ، ކިއްވެގެންބާއޯ ހަމައެކަނި މިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ދައުލަތުގެ ހަރަދު ބޮޑުވެގެން މިދެނީ؟ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް؛ 1832 ގައި. މާފުކުރައްވާތި! 1932 ގައި ފުރަތަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ ވުޖޫދަށް އައީ. އެ ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ ވުޖޫދަށް އައުމާ އެއްކޮށް އާބާދީގައި ހުރި ހަރުދަނާ ދޮޅުނު ފިޔަވަޅުގެ ކާއިދާތަކުގައި ބަދަލު ހިތްހަމަޖެހިގެން ގެވެލާ ފުރުސަތުތަން ޖަމާވި، އެ ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ ވިޔަފާރި. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެފަހުން ވެސް އަނެއްކާ ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީއެއް ހުރި. ދެން ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ ވުޖޫދަށް އައީ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ހާލުގައި ބައްޓަންވެގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަހަތުގައި. 87 ޕަސެންޓު މިއަދު މި މަޞްލަހަތުގައި ހިފެހެއްޓޭނީ. ރަނގަޅު ވާހަކައެއް. ފަސް އަހަރުން ފަސް އަހަރުން މި ދަނީ ޕަސެންޓުތައް އިތުރުވަމުން. އެކްސްޕާޓުންގެ ގޮތުން ކަނޑައަޅާފައި ހިސާބުތަކުގައި މި ދިޔުމުގެ ތަކަށް ހަމަ އަޅުގަނޑު ވެސް އެދެން ގޮވާލަން. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރަށް، އަޅުގަނޑުމެން މި ޕްރިންސިޕަލްތަކީ މިހާރު މި އޮތް ހިސާބުގައިތޯ؟ 87 ޕަސެންޓުންނާ ހިސާބަށް މި ޕްރިންސިޕަލްތަކުންވީތޯ ނޫނީ ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ޕްރިންސިޕަލްތަކުން ހިސާބަކަށް ޕަސެންޓުގެ އަދަދު އިތުރުވީމަތޯ، ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ޕްރިންސިޕަލްތަކަށް ބަލައި އަޅުގަނޑުމެން ގެންގުޅޭ ފިޔަވަޅުތަކަކީ ކޮބައިތޯ؟ މިސާލަކަށް، ދައުލަތުގައި މިހާރު އިންނަ ޕަސެންޓަކީ ކަނޑައަޅާ އަދަދު އިތުރުކުރެވޭނެތޯ؟ ޔަގީނުން ޕްރޮސެންޓޭޖް އެ އިތުރުކުރެވޭނެ ހާލަތުގައި؟ އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ފިޔަވަޅުތަކާ އަޅުގަނޑުމެން އިޤްތިޞާދުކުރާނެ ދާއިރާގައި. އެހެންނަމަވެސް، މިފަދަ ފިޔަވަޅު ކަމެއް، ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީއަށް ޕަސެންޓް ޕްރިންސިޕަލްގެ ދުނިޔޭގެ ކަހަލަ އަޅުގަނޑުމެން ފިނޭންޝަލް ސިސްޓަމެއްގެ ދާއިރާގައި ވަރަށް ބޮޑު ދާއިރާއަކަށްގައި މި ކަންކަމާ ދޮޅުވާ އަޅުގަނޑުމެން އެކަމާ ބެހޭ ވިސްނުން ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް، އަދި މި ކަމުގައި ވެސް ފިޔަވަޅު. މިއީ ފަރުދުގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނާ ގުޅިގެން މަސައްކަތެއް. އަޅުގަނޑު ފިޔަވަޅު ބޭނުން، އެހެނިހެން އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާތަކުން ބޮޑެތި ފައިދާތަކެއް، އަދި ދާއިރާތަކުން އެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ބަސްއެއްލެވުން އެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވާދަވެރިކަން މި ވަގުތު ޕަސެންޓު މި އަންނަނީ. އެހެންކަމުގައިވިޔަސް ހަމަ، ހަޔާތުގެ ރައްޔިތުންގެ ބަސް؛ އެއީ އުނދަގޫ ގޮތެއް ނުވަތަ އެކަން ހަނދާން ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ އިގްތިސާދީ ގޮތުން ދިރިއުޅުން. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ތިބޭނުން ޖަލްސާ މަގުން ފިޔަވަޅު ހަމަ ފަސް އަހަރުން ފަސް އަހަރުން ހަމަ ޕަސެންޓުން އިތުރުވަމުންދާއިރު ވެސް އެއްގޮތް ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ފަހަރު ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީގެ ދުވަސް މިއަދު ޖާގަދީފައި ވެސް އުފެދުނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފުރަތަމަ އުފެދުނު ޖާގައެއް އެމް.ޑީ.ޕީ. ސަރުކާރު އަހަރު ވަނަދުވަސް ކުރީގައި ޖާގަ ސިސްޓަމް

އުފެދިގެން އައިއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ ޒިންމާ ހުރި ގޮތާއި، މިއަދު ރައްޔިތުން އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނާ ގޮތާ ފެނޭ ވަރަށް ތަފާތު. ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން ޖުމްހޫރިއްޔާ ހަދާ ވާހަކަދެއްކިއިރު އެއީ ދީނީ ގޮތުން ހަރާމް ފެނޭ ކަމަކަށް ވެއްޖެ. އެއީ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން މުޅި ޤައުމު ހަލާކުކޮށްލާނެ ކަމަކަށް ވެއްޖެ. އެއީ އެ ޤައުމުގެ އިސްތިޤްލާލު ފުނޑައިލާނެ ގޮތަކަށް ފެނޭ ވެއްޖެ. މި ހުރިހާ ވާހަކަތަކާއި ދެކެވުނު. އެހެންނަމަވެސް، މި ޖުމްހޫރިއްޔާ ބަދަލު ކުރި ބޭނުމަކީ މަސައްކަތްކުރާމީހުން މި ޤައުމުގައި ވުޖޫދަށް އައުމުގެ ހެޔޮ ފުރުޞަތު، މިއަދު ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ފެނޭ އެ ރައްޔިތުމު މިލާގެ ދުވަސް ބަނަން ބޭނުންވާ ބަޔާއި ބޭނުމުގެ ހަމަގެ ފިޔަވަތްމަކުން ތަޤްރީރު. އިޤްތިޞާދީ ދުރެއްޖެހުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަނޑަވަރުވެއްޖެ. އިޤްތިސާދުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފެނޭ ބިރެއްނެތި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ޖާގައެއް ތަނަވަސްވެއްޖެ. ވަކި ބަޔަކަށް ދުލުންދިރަ ވަކިހާމަކަމެއް، ވަކި ބަޔަކަށް ދުލުންދިރަ ލޮބުންކަމެއް، ވަކި ބަޔަކަށް ދުލުންދިރަ ރިސްޓްރިކްޝަނެއް، ވަކި ބަޔަކަށް ދުލުންދިރަ ސަރުކާރުގެ އެންމެހައި އެސެސްމަންޓް، މިއަދު އެކަމާ އުޅުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ނުވަތަ އެކަމުގެ ޕްރޮފެޝަނަލިޒަމް ނުވަތަ އެ ވިސްނުން، އެންމެ ނިކަމެތި ރައްޔިތު މީހަކަށް ފެނޭ އެ ކޮންސެޕްޓް އެ މީހަކަށް ފެނޭ ޔަގީންކޮށްދެނީ. މިއީ ޑިމޮކްރަސީގެ ހަޤީޤީ ބޭނުމަކީ. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ރޮނގު އަދި ޑިމޮކްރަސީގެ ވަރުގަދަ ދައުރުގައި. އިންޑިޕެންޑެންޓް ރައީސް؛ ސަބަބަކީ އަހަރެމް އަދި މާ ގިނަ ދުވަހުން ނޫން. ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި ޤައުމުތަކަށް ނަޒަރު ހިންގާއިރު، މިސާލަކަށް އިނގިރޭސިވިލާތް، އެމެރިކާ، މި ތަންތަނުގެ ޑިމޮކްރަސީ ހަރުދަނާވެ ފައްކާވާން ނުވި އެތައް އަހަރެއް. އިނގިރޭސިވިލާތުގެ މުއައްސަސާތައް އޭގެ ޖޫރީގައި އަލިއަޅާ ބާރުގައި ފުރިހަމަ މިނިވަންކަމާ އެކު ހިންގައިގަތުމަށް ނުހިނގި ސަތޭކަ އަހަރު. އެހެންވީމާ، ސަބަބަކީ އަހަރުތަ ޑިމޮކްރަސީގެ ދަރުމަގެ ހަރުތޮއްޓަގައި އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ މުއައްސަސާތައް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ނުހިނގައިގެން ކަންތައްތަކެއް ޖުމްހޫރިއްޔާ ދެމެހެއް، ޑިމޮކްރަސީއާ ދެމެހެއް އަޅުގަނޑުމެން މާޔޫސްވާކަށްނުޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން މުއައްސަސާތަކަށް ތަރައްގީގެން ޖާގަ ހޯދަން ގޮތުން ފެނޭ އަދި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ފެނޭ މި ނިޒާމު އިޖުރާތު ހަރުދަނާކުރުމަށް. މި ނިޒާމުގެ ތެރެއަށް ރައްޔިތުން އިޖުރާތު ވަށްދާއިރުގައި، ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ މުހިންމު ނިޒާމަކީ؟ ކޮން ނިޒާމެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރަން ބޭނުންވަނީ؟ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ މި ކަންތައް ވިސްނައިދޭން. އިންޑިޕެންޑެންޓް ރައީސް؛ ނިންމާލަމުން ފެނޭ އަޅުގަނޑު ހަމަ ބޭނުންވަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމައެކަނި ހަރުދަނާ ކުރެވޭނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މަދުކުރާކަށް އަޅުގަނޑު ތާއިދުކުރަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ހަރަދުކުރެވޭ ކުރަން މިކަން ކުރާކަމަށް ވަނީ ނަމަ ކުރަން އެބަ ޖެހޭ، ތަފާތު ވަރަށް ގިނަ އެހެން މަސައްކަތްތަކެއް ފެނޭ. އެއީ ދައުލަތުގެ އެހެނިހެން ހަރަދުތަކެއް ފެނޭ އެބަ ޖެހޭ ކުރެވޭކަން. ކުރީން ބަދަލުން 77% ބަޖެޓުގެ ރިކަރަންޓް ހަރަދަކަށް ހަރަދުކުރާ ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކުރެވޭ ޚަރަދުތަކެއް ބަޖެޓުގައި ބަޖެޓަށް މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ ހަމައެކަނި ހަރަދުކުރެވޭކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ؟

އެހެންކަމަށްވާނީ ނަމަ، މި އިސްލާހާ އަޅުގަނޑު ތާއީދު. އެހެންނޫނީ، ރަނގަޅު! ޢަދާލަތު މަހާއި ވިހާރަށް ކުރިން ބޮޑުވިން ފަސް އަހަރުން ދިހަ އަހަރުން ބާރަ މެންބަރުން، ޕާޓީ މެންބަރުން އެ އިންތިޚާބުތަކުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެންމެ ރަސްމީ އިންތިޚާބު ހުރީ. އެހެންވީމާ، މިހާރަށް ބަލާއި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ވިސްނައި ފިޔަވަޅުއެޅުން، ރައްޔިތުން މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހުގައި އަދި އެހެން ޕާޓީތަކުގެ ވެސް ޚިޔާލު ހޯދަން. އަދި ރައްޔިތުންގެ ޚިޔާލު ކޮންމެހެން ހޯދަންޖެހޭނަމަ ވޯޓަރުން ނުދިއަސް ރައްޔިތުންގެ ވެސް ޚިޔާލު ހޯދަން، ރައްޔިތުންގެ މަޝްވަރާގެ މަތިން މި މަސައްކަތް ކުރަން. މިކަމަށް ހަމަ ރައްޔިތުންގެ އިސްލާހު ނުވަތަ އަންނަންޖެހޭނީ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ބިލަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން އެދިވަޑައިގެންނެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ވަގުތަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން ނިމުނީ.

7. ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެން އަޅުގަނޑު މި ފަހަރަކީ ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ މަސައްކަތް. ގާނޫނު ނަންބަރު 2/99 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ބޮޑު ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލުގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު. މިއީ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ކޮމިޓީގެ ހުށަހަޅަންޖެހުނީ އިއްތިފާޤުން މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން. އަޅުގަނޑު މި ރިޕޯޓު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ބޮޑު ގާނޫނަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލު ރިޕޯޓު ހުށަހަޅައިދިނުން. މި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުސަތު އެދިވަޑައިގަތުން. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ބޮޑު ގާނޫނަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލުގެ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު. (ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓުމަކަށް) މި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށް މި ވަގުތު ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ނެތް.

ނިންމުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިއަދުގެ ތަޅުމުގައި ކުރިމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ މަސައްކަތް ނިމުނީ. ކޮމިޓީ މަސައްކަތް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް އަރުވަނީ ދަންނަވައިލާނަން. 910 ޖެހިއިރު، އެންވަޔަރަންމަންޓް އެންޑް ކްލައިމެޓް ޗޭންޖު ކޮމިޓީ. 10 ޖެހިއިރު، ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީ. 11 ޖެހިއިރު، ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ. 11 ޖެހިއިރު، މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީ. 11 ޖެހިއިރު، ޖެނެރަލް ކޮމިޓީ. 11 ޖެހިއިރު ޤައުމީ ތަރައްޤީއާއި ތަރައްޤީގެ ކޮމިޓީ. 11 ޖެހިއިރު ސްޓޭޓް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީ. 12:30 ގައި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ސަބް ކޮމިޓީ. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ، 20 ސެޕްޓެންބަރު 2022 ވާ އަންގާރަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު 9 ޖަހާއިރު.

والحمد لله ربّ العالمين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.

Overall Voting Result 9/19/2022 9:13:54 AM

Voting Mode: Open

VOTE

Kulli Massala ah bahuskurumah_MP.Mohamed Saeed

Results

Present:	41
Eligible to vote:	40
Yes:	6
No:	34
Abstain:	0
Voted:	40
Not Voted:	0

ID	Name	Organisation	Result
01	Speaker		No voting right
09	Ali Niyaz (MDP)	Hulhumalé	No
10	Ibrahim Muizzu (MDP)	Henveyru Uthuru	No
13	Hassan Latheef (MDP)	Henveyru Hulhangu	No
14	Eva Abdulla (MDP)	Galolhu Uthuru	No
15	Meekail Ahmed Nasym (MDP)	Galolhu Dhekunu	No
18	Ahmed Haitham (MDP)	Mahchangoalhi Dhekunu	No
19	Imthiyaz Fahmy (MDP)	Maafannu Uthuru	No
20	Ibrahim Rasheed (MDP)	Maafannu Medhu	No
21	Adam Ali (MDP)	Maafannu Dhekunu	No
24	Ahmed Saleem (MDP)	Hoarafushi	No
28	Ibrahim Shareef (MDP)	Kelaa	No
29	Abdul Gafoor Moosa (MDP)	Hanimaadhoo	No
31	Hussain Ziyad (MDP)	Vaikaradhoo	No
32	Yasir Abdul Latheef (MDP)	Kulhudhuhfushi Uthuru	No
33	Jamsheed Mohamed (MDP)	Kulhudhuhfushi Dhekunu	No
34	Mohamed Raee (MDP)	Makunudhoo	No
36	Ali Riza (MDP)	Milandhoo	No
37	Mohamed Rashid (MDP)	Komandoo	No
38	Mohamed Shahid (MDP)	Funadhoo	No
41	Mohamed Abdulla Shafeeg (MDP)	Velidhoo	No
42	Yoonus Ali (MDP)	Holhudhoo	No
43	Mohamed Rasheed Hussain (M...	Alifushi	No
46	Hassan Ahmed (MDP)	Inguraidhoo	No
49	Ahmed Saleem (PPM)	Eydhafushi	Yes
51	Jeehan Mahmood (MDP)	Hinnavaru	No
52	Ahmed Shiyam (PPM)	Naifaru	Yes
54	Abdulla Jabir (IND)	Kaashidhoo	Yes
55	Ibrahim Naseem (IND)	Thulusdhoo	Yes
58	Hassan Shiyan (MDP)	Thoddoo	No
64	Ikram Hassan (MDP)	Dhiggaru	No
65	Ibrahim Naseer (MDP)	Mulaku	No
70	Hassan Afeef (MDP)	Vilufushi	No
77	Mohamed Saeed (PNC)	Maavashu	Yes
81	Abdul Mughnee (MDP)	Thinadhoo Uthuru	No
84	Hussain Mohamed Latheef (PPM)	Faresmaathodaa	Yes
85	Ahmed Zahir (MDP)	Gadhdhoo	No
87	Hussain Mohamed Didi (MDP)	Fuvahmulah Medhu	No
89	Ilyas Labeeb (MDP)	Hulhudhoo	No
91	Ibrahim Shareef (MDP)	Maradhoo	No
93	Ahmed Rasheed (MDP)	Hithadhoo Medhu	No